

Ο ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Ο ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ — θεός χωρὸς τον — ήταν ὁ ἀγριάνθρωπος τοῦ χωριοῦ, τὸ σκυῖσμά τῶν λόγγων, τῶν λάκκων καὶ τῶν πλαγιῶν. Εἶχε γίνεи εἴκοσι χρονῶν καὶ δὲν ἤξερε τί θὰ εἶπῃ Γιάννινα, ἂν καὶ τὸ χωριὸ του δὲν ἦταν πλεῖστο ἀπὸ ἑξῆ ὥρες μακριὰ ἀπ' αὐτὴν τὴν πολιτεία. "Ὅλον του τὸν καιρὸ ἦταν τρυπωμένος στὰ λόγγια μὲ τὰ γίδια του καὶ τὰ γιδάρικά του τὰ πρόβατα καὶ δὲν ἔδωκεν καθόλου στὸν κόσμον. Σιωπὴ ἀνθρωπάγγιμο.

Αὐτὴ ἦταν ἡ ζωὴ του, ἀφόντας, μικρὸ παιδί ἀκόμα ἑπτὰ - ὀχτὼ χρονῶν, εἶχε θάλασι ἕνα κακὸ θγαλτό, μιὰ μαύρη λούγγα στὸ παραδάγκαλο καὶ κουτσάθηκε. Ἡ κουτσάμαρα τὸν ἔκανε νὰ ντρέπεται νὰ φαίνεται στὸ χωριὸ καὶ στὸν κόσμον, γιὰ νὰ μὴν τὸν βλέπουν οἱ τσιούμπρες καὶ τὸν περιγελοῦν, γιὰ νὰ μὴν τὸν βλέπουν τὰ λιανόπαιδα καὶ τοῦ φωνάζουν:

— «Γιάνν' Γιάνν', Κουτσογιάνν'!»

γιὰ νὰ μὴν τὸν βλέπουν οἱ νυφάδες καὶ τὸν λυπηθοῦν.

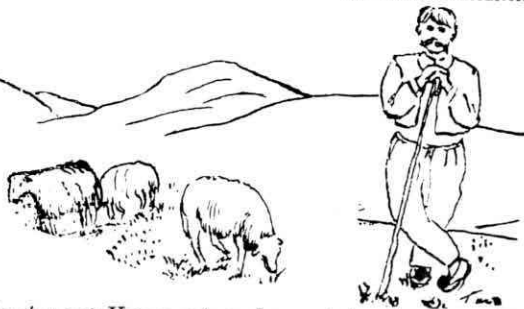
Οἱ δικοί του τοῦ πῆγαιναν κάθε μέρα ψωμί καὶ προσφάγι στὸ χειμᾶδι ἢ στὸν λόγγον, καὶ κάθε Σαββατόβραδο τὰ σκουτία του γιὰ ν' ἀλλάξῃ καὶ στὸν μῆνα ἢ στοὺς δυὸ μῆνες μιὰ φορὰ ἀπὸ ἕνα ζευγάρι φασιέζ γιὰ τὰ τσαρούχια του, τσαρούχια μὲ λουριά, πού δένονταν ὡς τὸ γόνα.

Ὁ Κουτσογιάννης ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πλεῖο ὁμορφους ἄντρες τοῦ τόπου μας κι' ἀπὸ τοὺς πλεῖο γερούς, κι' ἂν καὶ κουτσὸς ἔτρεχε τόσο πού δὲν τὸν ἔφτανε κανένας γερός, καὶ δὲν τὸν γλύτωνε γίδι πού νὰ μὴν τὸ πιάσῃ στὴν ἀρένα. Ἦταν ἀγέρας μοναχός. Λὲς κι' ἡ κουτσάμαρα τοῦχε θάλασι φτερά.

Ἀπόφευγε τίς γυναῖκες πού πῆγαιναν κάθε πωρὸ στὸ λόγγον νὰ κόψουν ξύλα, καὶ δὲν σμίγονταν νὰ κουβεντιάσῃ κι' αὐτὸς σὰν ἄνθρωπος πού ἦταν μ' ἄλλο εἶδος ἀνθρώπων, παρὰ μὲ πιστικούς, εἴτε χωριανούς του, εἴτε συνορίτες του κι' ὅταν τὸν ἐπιανε ὁ γλυκὸς καημός, πού αἰσθάνονταν μέσα του, τί λεβέντης θὰ ἦταν ἂν δὲν κουτσάινονταν, κι' αὐτὸς ὁ καημὸς τὸν ἐπιανε κάθε μέρα, ἀνέβαινε σὲ μιὰ κοντορραχούλα, κι' ἄρχιζε νὰ λαλήτῃ τὴ φλογέρα του πού ἦταν ἀπὸ ἀητοκόκαλο, καὶ δὲν τὴν ἔδωζε στὸ σελάχι· του ἂν δὲν ἔδωλεπε τὰ γίδια του, πού δόσκαγαν ὁλόγυρά του, νὰ παρατήσουν τὸ κλαρί, ἀπὸ τὴν γλύκα τοῦ ἤχοῦ καὶ νὰ γυρίσουν τὰ μοῦτρα τους πρὸς αὐτόν.

"Ὅταν λαλοῦσε ὁ Κουτσογιάννης τὴ φλογέρα, τὴν ἀφηκροῦνταν ὅσοι βρίσκονταν κοντὰ του, μὲ μεγάλη προσοχή καὶ κρυφά, γιατί, ὅμα καταλάβαινε ὅτι τὸν ἀφηκροῦνταν, ἔπαινε στὴν σιγὴν τὸ λάλημα. Εἶχαν παραλογίσει ὅλοι οἱ πιστικοὶ μὲ τὴν φλογέρα του κι' ἔσκαζαν ἀπὸ τὴν ζήλεια τους. Ἐλεγον συναμεταξύ τους καὶ σ' ὅλον τὸν κόσμον, ὅτι τὸ λάλημα αὐτό, ποῦμοιαζε σὰν ἀγγελικό, δὲν ἦταν τάχα δικό του, ἀλλὰ τῷχε τάχα ἡ φλογέρα νὰ λαλήτῃ ἔτσι ὁμορφα κι' ἀνήκουστα. Ἐλεγον ὅτι τάχατες ἡ φλογέρα λαλοῦσε ἔτσι κι' ὅχι τὸ στίγμα, τὰ δάχτυλα κι' ἡ ψυχὴ τοῦ Κουτσογιάννη. Φθονερὸς κόσμος!

Μιὰ μπαμπόγρια, χειρότερη ἀπ' ὅλους, ἔλεγε ὅτι ἡ

φλογέρα τοῦ Κουτσογιάννη ἦταν τοῦ ἀντρός μιανῆς Σωτικιάς κι' ὅτι τὴν εἶχε ὀρῇ μιὰ μέρα ὁ Κουτσογιάννης στὴ θρύση, ὅπου τὴν εἶχε λησιμονῆσι· τάχατες ὁ ἀντράς τῆς Σωτικιάς.

Αὐτὰ ἔλεγε ἡ μπαμπόγρια κι' οἱ ἄλλοι πού δὲν μποροῦσαν νὰ λαλήσουν, σὰν τὸν Κουτσογιάννη, κι' ἂν δὲν ἦταν νὰ τὸ πιστέψουν, τὸ πίστευαν μ' εὐχαρίστηση.

Μιὰ μέρα, τέσσαρις - πέντε πιστικοί, χωριανοὶ καὶ ξενοχωρίτες, ἀπὸ τὸν φθόνον, πού τοὺς ἔτρωγε τὰ φυλοκαρδία, συνεννοῦνται, κι' ἔκει πού κοιμῶνταν ὁ Κουτσογιάννης γλυκά - γλυκά κάτου ἀπὸ μιὰ πολὺκλαδὴ καὶ πυκνόφυλλη θαλακιδιά, πῆγε ἕνας τους σιγά - σιγά, σὰν λαγός, κι' ἀνάλαφρα - ἀνάλαφρα, σὰν ἴσκιος καὶ τοῦ τὴν ξέσυρε ἀπὸ τὸ σελάχι, χωρὶς νὰ τὸν καταλάθῃ καθόλου, κι' ἐπειδὴ δὲν ἤθελε κανένας τοὺς ὕστερα νὰ τὴν ἀφήσῃ στὸν ἄλλον, γιὰ νὰ μὴν μαλλιώσουν καὶ φανερωθοῦν, ἀποφάσισαν νὰ τὴν τσακίσουν κι' ἔτσι τὴν ἔκαναν ἀγκίδες!

"Ἐνεκα ἀπ' αὐτό, ὁ Κουτσογιάννης, τὸ γλυκόφωνον ἀηδόνι τῶν λόγγων, θοῦδάθηκε, χήρεψε ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη του τὴν φλογέρα, πού τὴν ἔσπερνε πάντα μαζί του, σὰν χυλιόζηλεμένο ταίρι του, δέκα χρονία ἀκέρια, παρηγορῶντας μ' αὐτὴν τὰ ἀδικημένα του τὰ νιάτα, καὶ τὴν ἀδικημένη του λεβεντιά.

Τοῦρθε νὰ σκάσῃ, τοῦρθε νὰ σκοτωθῇ ἀπὸ τὸ κακὸ του, γιὰ τὸν χαμὸ τῆς φλογέρας του, καὶ περπατοῦσε κάθε μέρα μὲ τὸ ντυφέκι στὰ χέρια γιὰ νὰ πετύχῃ κανέναν ἀητό νὰ τὸν σκοτώσῃ καὶ νὰ τοῦ πάρῃ τίς φλογέρες του. Ἀλλὰ δὲν εἶναι πολὺ εὐκολὸ νὰ σκοτωθῇ κανεὶς ἀητό, γιατί δὲν ζυγώνεται καλοπείχεται, πετάει - πετάει πολὺ ψηλά κι' ἔχει φωλιά σ' ἀπάτητους γκρεμούς.

Πέρασε ἔτσι τὸ καλοκαίρι, πέρασε ὁ χινόπωρος, πέρασε ὁ χειμὼνας καὶ μπῆκε ἡ ἀνοιχὴ μὲ τὸν Μάη, κι' ὁ καημένος ὁ Κουτσογιάννης βρίσκονταν ἀκόμα χωρὶς φλογέρα! Τὰ λόγγα κι' οἱ ρεματιές εἶχαν θοῦδαθῇ πλεῖο, χωρὶς τὸ Σωτικῆσιό λάλημα τῆς φλογέρας του, καὶ τὰ γιδοπρόβατά του δόσκαγαν λυπημένα καὶ ἔσκαζαν. Χινόπωρος καὶ χειμὼνας, χωρὶς φλογέρα, κακὸ, ἀλλὰ κάτι ὑποφέρεται. Ἀλλ' ἀνοιχὴ καὶ καλοκαίρι εἶναι ἀνυπόφορα. Ὁ πιστικός, ἂν δὲν ἔχῃ μέσα ἔκει, στὴν ἐρημιὰ τοῦ λόγγου, τὴν φλογέρα του, ἀναχαιτίζεται, νυστάζει, κοιμάται καὶ χάνει ἀπὸ κοντὰ τὰ γιδοπρόβατά του. Πιστικός χωρὶς φλογέρα εἶναι χαμένο ὄν. Εἶναι σὰν ἐκκλησιά χωρὶς σῆμαντρο, σὰν ἀηδὸν χωρὶς φωνή, σὰν ρεματιά χωρὶς μουρμουρητό, σὰν κοπάδι χωρὶς κυπροκούδονα. Ἡ φλογέρα δίνει ὁρεξὴ τοῦ πιστικοῦ,

τόν γεμίζει χαρά κι' εὐφροσύνη, καὶ τὸν κάνει νὰ στέκεται ἀγρυπνὸς καὶ νὰ συμμαζεύεται ἡ κοπὴ γύρω του.

Μιά μαγιάτικη Δευτέρα περνοῦσε ὁ ξάδερφός του ὁ Κώστας, γιὰ τὰ Γιάννινα. Ὁ ξάδερφός του ὁ Κώστας ἦταν ἀπὸ τὸ παρακάτω χωριό, κι' ὅσοι πᾶν γιὰ τὰ Γιάννινα γνωρίζονται ἀπὸ μακριά: ἡ θάχουν ξύλα φορτωμένα τὰ πράγματά τους, ἢ, ἂν εἶναι καθάλλα, θάχουν μιὰ βελόντσα στρωμένη στὸ σαμάρι, μιὰ κάππα δεμένη, ἂν δὲν βρέχει, καὶ κάμποσα τακκούλια καὶ κάμποσες πλότσες, κρεμασμένα ὅλα πίσω καὶ μπροστὰ στὸ σαμάρι.

Βλέποντας ὁ Κουτσογιάννης ἀπὸ μακριὰ τὸν ξάδερφό του ὃν Κώστα νὰ διαβάζει, ἐγγὺς πανήγυρμα καὶ τοῦ φώναξε:

— Γιὰ π' ὦρα καλὴ, ὦρὲ Κώστα;

— Γιὰ τὰ Γιάννινα!

— Γιὰ σάσου τσιότσιο (=λίγο).

Στάθηκε ὁ Κώστας κι' ὁ Κουτσογιάννης δρέθηκε σὲ λίγο πλάγι του.

— Δὲν μοῦ λές. Μ' ἀγοράζεις μιὰ φλογέρα;

— Νὰ σ' πῶ, Γιάννη... Δὲν γνωρίζω ἀπὸ φλογέρες, κι' οὔτε μπορῶ νὰ σοῦ ἀγοράσω. Μπορεῖ νὰ μὴ σοῦ ἀρέσει ἐκεῖνη ποὺ θὰ σ' ἀγοράσω ἐγώ. Τὸ καλύτερο εἶναι νὰ πᾶς καὶ μιὰ μέρα στὰ Γιάννινα ν' ἀγοράσης μόνος σου ὅ,τι λογιῆς φλογέρα θέλει ἡ καρδιά σου.

— Τότε πρέπει ν' ἀποφασίσω νὰρθω μόνος μου, κατὰ τὸ λέγει σου...

— Νοικοκύρης εἶσαι... Ὅπως θέλ'ς.

— Μὲ παίρ'ς μαζί σου;

— Σὲ παίρνω λέει... Ὅρεξη νάχης.

Ὁ Κουτσογιάννης ἀποφάσισε νὰ κάνῃ τὸ ταξίδι ὡς τὰ Γιάννινα, ξέλαμψε ἀπὸ χαρὰ τὸ πρόσωπό του, κι' εἶπε μὲ ἑξαφασιά, σὰν ν' ἀποφάσιζε μεγάλο πρᾶγμα:

— Ὁμπρός, κι' ὅ,τι εἶπε ὁ θεός!

Καὶ λέγοντας αὐτά, τράβηξε μπροστὰ.

Ὁ δρόμος γιὰ τὰ Γιάννινα περνοῦσε μὲς ἀπὸ τὸ χωριὸ τοῦ Κουτσογιάννη, καὶ μάλιστα μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του. Φθάνοντας μπροστὰ στὸ σπίτι του ὁ Κουτσογιάννης φώναξε τὴν μάνα του ἀπ' ἐξω μὲ βροντερὴ φωνή:

— Ὁρ' μάνα! Ὁρ' μάνα!

— Ὅρσε!

Ἀπολογίσθηκε ἡ μάνα του ἀπὸ μέσα καὶ τὴν στιγμή ἐγγὺς ἑξαφισμένη στὴν ἐξώθυρα.

— Τὰ καλὰ μ' τὰ σκουτιά!

Τῆς εἶπε μὲ μεγάλη βία.

— Σὲ καλὸ σου, παιδάκι μου! τοῦ εἶπε ἡ μάνα του μὲ μεγάλη ἀπορία, ποῦ τὸν ἔδλεπε ἀναπάντεχα μέρα μεσημέρι στὸ χωριό. Τί τρέχει; Πῶς ἦταν αὐτό;

— Θὰ πάω στὰ Γιάννινα ν' ἀγοράσω φλογέρα, θὰ πάω μὲ τὸν Κώστα.

Κι' ἐνῶ ἡ μάνα του ἀνοίγε τὴν καστέλλα γιὰ νὰ τοῦ δῇ τὰ καλὰ του τὰ σκουτιά, ὁ Κουτσογιάννης τῆς ἔλεγε χαρούμενα:

— Ἐγώ, ποῦ λές, μάνα, θὰ πάω μὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ στὰ Γιάννινα κι' αὐριο θὰ εἶμαι ἐδῶ... Ὅσο ποῦ θὰ λείπω, νὰ πᾶν ὁ Παῦλος στὰ σφαχτά...

Ἀπ' ἐκεῖ ἀγνάντεψε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Κουτσογιάννης τὰ Γιάννινα καὶ στὴ στιγμή ἔμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ ἀπὸ τὴν ὄνειροφανταστὴ ὁμορφίαν τῆς πανώριας πολιτείας, ποὺ ἐτευλίγονταν μπροστὰ του, σὰν μαγικὸς καθρέφτης. Ζερβιά μεριά ἡ λίμνη, μὲ τὰ λαμπροζάστερα νερά της, σὰν ἀπέραντος καθρέφτης, ποὺ καθρεφτίζονταν μέσα της ὁ καταγάλαντος οὐρανὸς μὲ τὸν κατὰ χρυσοῦ καὶ κατὰ λαμπρὸν ἥλιο τοῦ καὶ τὰ κάτσπρα συννεφάκια του, καὶ τὰ βραχόχτιστα καὶ λογοσκέπαστα βουνά, τὸ Μισικέλλι, ὁ Νερίσκος, καὶ τὰ Τζουμέρκα μὲ τὰ λόγγα τους, τοὺς βράχους τους, τίς ράχες τους καὶ τὰ κοπάδια τους, δεξιά μεριά τὸ πελώριο κάστρο μὲ τοὺς πύργους του, τίς πολειμίσρες του, τὰ κανόνια του, καὶ τὰ ξαμιά του μεγάλο + μεγάλο κι' ἀκίνητο, σὰν μικρὸ βουνό, ἢ τωστότερο σὰν κοιμάμενο θεώρατο στοιχειό, κι' ἡ πανώρια πολιτεία, μὲ τὰ ποικιλόδοφα κι' ἀλογάριαστα σπίτια της, μὲ τίς κεραμιδοσκέπαστες σκαπές της, κόκκινες σὰν παπαροῦνες, μὲ τὰ κατὰ κυρὰ κισσοῦς της, καὶ μὲ τοὺς πανύψηλους κι' ἀχτιδοστόλιστους μινιεῖδες της, ποὺ ξεπετοῦσαν τ' ἀψήλου, σὰν γιγάντιες λόγχες. Σ' αὐτὸ τὸ ἀναπάντεχο καὶ παράδοξο θέαμα, ὁ Κουτσογιάννης τᾶχσε, ντράπηκε, φοβήθηκε, νόμισε πῶς ὀνειρεύονταν, γύριζε τὸ μυαλό του σὰν σβούρα καὶ μὴ μπορώντας νὰ σταθῇ ὀρθός, στρώθηκε κατὰ γῆς μὲ τὴν κλύσσα του στὴν ἀγκυλιά, ἔχοντας τίς πλάτες πρὸς τὴν λίμνη καὶ τὰ μούτρα πρὸς τὸν Κώστα, ποῦρχονταν.

— Τί ἔκαττες αὐτοῦ, ὦρὲ;

— Γιὰ κύτταξε ἴσια - πέρα γιὰ νὰ ἰδοῦ. Ἄν ἀπ' ἐδῶ πίσω μου δὲν τὰ γλέπεις τώρα, μπορεῖ νὰ ἐξαφανίστηκαν.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐξακολουθοῦσε νάχῃ γυρισμένα τὰ μούτρα του πρὸς τὸν κάμπο καὶ τίς πλάτες του πρὸς τὰ Γιάννινα, γιὰ νὰ μὴν τὰ βλέπῃ κι' ἔτρεψε δρόμους ἀπὸ τὸν φόβο του.

— Νά, κυττάζω καὶ δὲν βλέπω τίποτε. Δὲν βλέπω κανένα ἱσκιώμα καὶ καμμιὰ ὄνειροφαντασία.

— Δὲν βλέπεις τίποτε, λές; Δὲν βλέπεις ἕνα μεγάλον καθρέφτη μπροστὰ σου; Δὲν βλέπεις κάτι ἄλλα σὰν μάγια, ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὰ παραστήσω; Δὲν βλέπεις ἕνα μεγάλαιο σπίτι σὰν βουνό;

— Αὐτὰ ὅλα, ὦρὲ χαμένε, εἶναι ἡ λίμνη, τὸ κάστρο καὶ τὰ Γιάννινα!

— Τὰ Γιάννινα! Ξεφώνισε ὁ Κουτσογιάννης. Τὰ Γιάννινα! Φτάσκειν, ἀδερφούλη, στὰ Γιάννινα. Τὰ Γιάννινα ἦταν αὐτὰ ποὺ εἶδα, δὲν εἶναι ἱσκιώματα; Δὲν εἶναι διαβολικά; Οὐί! Οὐί! καλ' μέρα μου!

— Τὰ Γιάννινα εἶναι, ὦρὲ κύρ χαμένε, τὰ Γιάννινα.

Ἀκούοντας ὁ Κουτσογιάννης ὅτι ἐκεῖνα, ποῦ εἶχε ἰδοῦ, δὲν ἦταν φαντάσματα κι' ἱσκιώματα καὶ δὲν εἶχε τίποτε νὰ φοβῆθῃ, σηκώθηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸν ὄρθος σὰν γερός καὶ καλὰ, γύρισε πρὸς τὴν πολιτεία κι' ἔρριξε τὸ βλέμμα του ἀπὸ κρυφὸ τῆς στάθης ἀκουμπώντας τὴν κλύσσα του μὲ τὸ ζερβὸ τὸ χέρι, ἔκανε μὲ τὸ δεξιὸ τὸν σκαρὸ του κι' ἔλεγε μοναχὸς του.

— Τὰ Γιάννινα εἶν' αὐτά, Παναγία μου! Τὰ Γιάννινα εἶν' αὐτά, θεέ μου! Ντέι! Ντέι! Τί πολιτεία παῖνοι τὰ ἔρριξα! Χρειάζεται νάχῃ δεκατέσσερα μάτια καὶ νὰ εἶναι καὶ πάλι δὲν τὰ χορταίνει!

Γυρίζοντας ὅστερα πρὸς τὸν Κώστα, τὸν ρώτησε:

— Τί εἶν' αὐτό, ποῖναι σὰν μεγάλος καθρέφτης;

Μήπως είναι ποτάμι; Γιατί δεν τρέχει αν είναι ποτάμι;

— Αυτό είναι λίμνη.

— Τι θα πη λίμνη;

— Πολύυυυ νερό, μεγάααααλη γούρνα.

— Αυτή είναι ή λίμνη, πού λέν; Ντέι! Ντέι, τί πράμα είναι! 'Από πού έρχεται κι' πού πάει;

— Νά, αυτού θγαίνει κι' αυτού χωνεύει τὸ πλειότερο. Τ' άλλο, χωνεύει μακρύτερα. Αυτὸ μέσα έπνιξε ὁ 'Αλῆ πασιᾶς τίς δεκαεφτά ἀρχόντισσες μετὴν Κυρά - Φροσύνη.

— Κι' αὐτὸ τὸ μεγάαααλο, πούναι σάν μαντρί, κι' έχει γύρα - γύρα ψηλοὺς τοίχους, ἀντὶ γιὰ φράχτη, τί είναι;

— Αὐτὸ είναι τὸ κάστρο τοῦ Γιάννινου. Αυτοῦ μέσα είναι κανόνια, ὁ στρατός, οἱ φυλακὲς μετὸς φυλακισμένους. 'Απ' αὐτοῦ πολεμοῦσε τρία χρόνια ὁ 'Αλῆ πασιᾶς μετὸν σουλτάνο.

— Ντέι! Ντέι! Τί μεγάλο πού είναι τὸ ξάλεμμο!

"Αν ἦταν μαντρί, ὡρὲ Κώστα, πενήντα χιλιάδες γιδόπρόβατα θὰ χωροῦσαν μέσα! Δὲν θὰ χρειάζονταν καθόλου σκυλιά, γιατί ὁ λύκος κι' οἱ κλέφτες θὰ χρειάζονταν νὰ γίνουν πετούμενα, γιὰ νάμπουν μέσα. Κι' αὐτὰ τὰ θεώρωτα τὰ σουδλιά, πούναι δέκα φορές ψηλότερα ἀπὸν ἀπὸ τὰ σπιτία, τ' είναι; Δέντρα νάναι;

— Αὐτὰ είναι ὡάμια... πάει νὰ πη τουρκοκκλησιές.

Δ

ὲν είχαν φτάσει ἀκόμα στὸ κομμέρκι, δταν ὁ Κουτσογιάννης ξεφώνισε δυνατά, σάν νὰ τὸν εἶχε δαγκάσει σκορπιός:

— 'Αδερφοῦλη μου Κώστα! Τί θιάμα εἶν' αὐτό;

— Ποιό, ὡρέ;

Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Κώστας.

— Τί διάβολος εἶν' ἐκεῖνος, πού περπατᾷ ἀπάνω στὸ νερό;

"Ἦταν μιὰ θάρκα πούχε ξεκαμπήσει ἀπὸ τὸ κάστρο, καὶ λάμνοντας ἦσυχά - ἦσυχά, τραβοῦσε, σάν νύφη καμωμένη, γιὰ τὸ νησί.

— Βάρκα εἶν' ὡρὲ ζουλάπι...

Τοῦ εἶπε ὁ Κώστας.

— Τί πράμα εἶν' ἡ θάρκα; Ζωντανὸ είναι;

— Χαχαχαααα!

Ξεκαρδίστηκε ὁ Κώστας ἀπὸ τὰ γέλια, κι ὅστερα εἶπε μόνος του:

— Ἔρμε λύκε! Τί ζουλάπι ἄφες ναρθῇ στὰ Γιάννινα καὶ δὲν ὀτρυνῇ!

'Ακούοντας τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Κουτσογιάννης εἶπε μετὰ παράπονο στὸν Κώστα.

— Γιατί γένεσαι τέτοιος, ὡρὲ Κώστα; Δὲν ξέρω ὁ κατημένος καὶ σὲ ρωτάω! Γιατί με μπυλιαρίζεις ἔτσι; Σάματις ἦρθα κι' ἄλλη φορὰ στὰ Γιάννινα καὶ πρέπει νὰ τὰ ξέρω ὅσα βλέπω; Ἐσὺ τᾶξερές αὐτὰ, δταν πρωτόρθες ἐδῶ πέρα;

Ο ἔ λίγο μπήκαν στὰ Γιάννινα.

Ἐκεῖ κάπου, στὸ ἔμπα τῆς πολιτείας, στὴ ρίζα ἐνὸς τοίχου, ἦταν μιὰ ἀράπισσα, ἡ περίφημη Ζαρά, πού κοι-

μῶνταν χειμῶνα - καλοκαίρι μέσα σὲ μιὰ μεγάλη κασέλλα, καὶ ζοῦσε διακονεύοντας ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς, ποῦρχονταν στὰ Γιάννινα. 'Αλλὰ τὸ διακόνι τῆς, δὲν ἦταν παρακαλεστικό, ὅπως είναι ὁλων τῶν διακοναράων, ἀλλ' ἀπαιτητικό, σάν εἶδος φορολογία.

Αὐτὴ ἡ ἀράπισσα Ζαρά ἦταν ὁ φόβος κι' ὁ τρόμος τῶν παιδιῶν, πού γέγονταν φόρτωμα στὶς μάνες τους, ἡ στοὺς πατεράδες τους νὰ τὰ πάρουν νὰ ἰδοῦν τὰ περίφημα Γιάννινα, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν παιδικὴ ἐπιθυμία:

— Σὲ παίρνω στὰ Γιάννινα, ἀλλὰ στέκει στὸ ἔμπα τῆς πολιτείας ἡ ἀράπισσα ἡ Ζαρά, πούναι μαύρη, σάν κακκάδι, κι' ἄμα σὲ ἰδῇ, ἔρχεται ἀμέσως καὶ σ' ἀναγκάζει: νὰ τῆς φιλήσης τὸν... πισινό.

Καὶ τὰ καημένα τὰ παιδιά ἀναγκάζονται νὰ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὸ χρυσὸ τους δειρο νὰ πᾶν νὰ ἰδοῦν τὰ πανέμορφα Γιάννινα.

"Ἦξερε ὁ Κουτσογιάννης αὐτὸν τὸν μῦθο ἀπὸ τὰ μικράτα του καὶ πίστευε ὅτι κάθε πρωτόφερτος στὰ Γιάννινα ἔπρεπε νὰ λογαριαστῇ μετὴν ἀράπισσα, ἀλλὰ τὸν εἶχε τυφλώσει ἡ ἐπιθυμία του ν' ἀποκτήσῃ φιλογέρα, καὶ δὲν τὸ θυμήθηκε καθόλου.

— Τί διάβολος είναι αὐτὸς ὁ καρδουσιμένος, Κώστα μου, ἀδερφοῦλη μου;

— Αὐτὴ είναι ἡ ἀράπισσα ἡ Ζαρά!

— Ἡ ἀράπισσα! Οὐ! φουρτσόνα μου καὶ χαλασιά μου! Πῶς θὰ γλυτώσω τώρα, Κώστα μου, ὁ κατημένος;

— Σκύψε... τοῦ εἶπε ὁ Κώστας πονηρά, βαστώντας μετὰ δυσκολία τὰ γέλια. Σκύψε τόσο πού νὰ μὴ φαίνεσαι πλάι μου, καὶ σὲ γλυτώνω...

"Εσκυψε ὁ Κουτσογιάννης περπατώντας ξερβιά τοῦ μουλαριοῦ, κι' ὁ Κώστας ἔρριξε ἕνα ὄβολο στὴν Ζαρά, γιὰ νὰ τὴν ἀπομακρύνῃ τὸ γλιγγορώτερο, κι' ἔτσι πάει κι' αὐτό.

Π

ερνώντας ἀπὸ τὴν Ζαρά, ἦταν πλεῖα μέσα στὰ Γιάννινα. Κόσμος πολὺς ἀναδεύονταν ἄνω καὶ κάτω καὶ πέρα - δῶθε. Βλέποντας ὁ Κουτσογιάννης τὸ πλῆθος αὐτό, πού δὲν εἶχε ἰδῇ ἄλλη φορὰ στὴ ζωὴ του, μετὶς ἀσυνήθιστες φορεσιές τους, γιὰ τὰ μάτια του: γούνες, τσομπέδες, ντουλαμάδες, σιαλιθάρια, λιμπαντέδες, φράγκικα, εἶπε:

— Οὐί, μάνα μου ἀρχόντοι!

Νομίζοντας ὅτι κάθε ἀνθρώπος, πού δὲν φόρεε σιγκούνια ἢ φουστανέλλες, ἦταν ἀρχοντας χωρὶς ἄλλο!...

"Οταν ζύγωσε τὸ πλῆθος, ἄρχισε νὰ καλημεράῃ δεξιά καὶ ξερβιά, φέροντας τὸ δεξὶ του χέρι στὰ στήθια του, ὡ' ἐνδειξὴ μεγάλου σεβασμοῦ:

— Καλ'μέρα! Καλ'μέρα! Καλ'μέρα!

'Αλλὰ κανένας δὲν τοῦ ἀπολογιῶνταν.

Τότε ὁ Κουτσογιάννης θύμωσε καὶ μουντζώνοντας μετὰ τοῦ χέρια ὁλον ἐκείνον τὸν κόσμον, πού ἀναδεύονταν, σάν μελίσσι, ξεφώνισε:

— Οὐ! στὸν διάβλο, παληανθρώποι! "Ἄς εἰστε κι' ἀρχόντοι! Καὶ δέκα χιλιάδες γιδόπρόβατα ἂν εἶχαι στὸ μαντρί καθένας σας πάλε δὲν θὰ εἶχαι τόσο σηκωμένη τὴν μύτη, καὶ θὰ καταδέχονταν ν' ἀπολογηθῇτε στὴν καλ'μέρα τοῦ θεοῦ! Οὐ! νὰ μοῦ χαθῆτε!

Βλέποντας κι' ἀκούοντας αὐτὰ ὁ Κώστας τοῦ φώναξε μετὰ θυμό:

— Γιάννη! Γιάννη! *Ωρε Γιάννη!

Ο Κουτσογιάννης εξακολουθούσε να βρίζει άπάνω στον θυμό του, σαν να μὴν τὸν ἄκουε, τὸν Κώστα, λέγοντας:

— Ωρέ, ἔχω καλ'μερήσει καὶ καλ'μερήσει ἀνθρώπους, τσιλεγκάδες βαρβάτους μὲ δυὸ χιλιάδες, μὲ τρεῖς, μὲ τέσσερις, μὲ πέντε, μ' ἑπτὰ καὶ δέκα χιλιάδες γιδοπρόβατα καὶ κανεῖς δὲν μ' ἀρνῆθηκε τὴν καλ'μέρα. *Ἐχω καλ'μερήσει Σκέντο, Μπέζα, Γκίζα, Γιόγκα, Μπάρδα κι' οὐλὴ τὴν Βλαχουινιά, κι' οὐλοὶ μοῦ ἀπαντούσαν: «Καλὴ σου ἡμέρα» καὶ «πολλὰ τὰ ἔτη» κι' εἰσεῖς οἱ κ....

Μόλις ἔκαναν, λίγα θήματα κι' ὁ Κουτσογιάννης ρώτησε τὸν Κώστα ἀνυπόμονα:

— Ποῦ πλοῦν φλοέρες;

— Στὸ παζάρι...

— Πότε θὰ πᾶμε στὸ παζάρι; Τί πράμα εἶναι τὸ παζάρι;

— Νά, ἐδῶ εἶναι τὸ παζάρι... Στὸ παζάρι θρυσκόμαστε...

Βρίσκονταν ἀκριβῶς στὸν περίφημον καὶ ἱστορικὸν «Πλάτανο», ὅπου ἀρχίζει ἡ καρδιά τοῦ παζαριοῦ, ὅπου ἀντιχάλεται ὁ μεγάλος δρόμος, κι' ὁ ἕνας πᾶει κατὰ τὸ Κοραμνικεὶο καὶ τὸ Κάστρο κι' ὁ ἄλλος κατὰ τὴ Μητρόπολη καὶ τὸ Σεράϊ.

Ο Κουτσογιάννης δυνάστεψε τὴν περπατησιά του, ξεπέρασε τὸν Κώστα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, κι' ἀρχισε νὰ ρωτᾷ σὲ κάθε ἐργαστήρι, ποῦ περνοῦσε:

— Ἐχ'ς φλοέρες; Ἐχ'ς φλοέρες;

Δοκίμασε ὁ Κώστας νὰ τὸν φτάσῃ, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε. Ο Κουτσογιάννης ἔτρεχε «ντζίκ - ντζίκ» πολὺ δυνατύτερα, ρωτώντας παντοῦ:

— Ἐχ'ς φλοέρες; Ἐχ'ς φλοέρες; Ἐχ'ς φλοέρες;

Ρωτοῦσε, κι' ὅλο ρωτοῦσε. Ρωτοῦσε σὲ μπακάλικο, σὲ φούρκο, σὲ χαλκωματάδικα, σὲ σιδεράδικα, σὲ ραφτάδικα, σὲ σαράφικο, σὲ καφενεῖα, σὲ σαρουαδικο.

— Ἐ! μωρὴ παζάρα τοῦ διαόλου, ποῦ δὲν ἔχεις τελειωμό!

Ἐκεῖ ποῦτρεχε τὸν κατήφορο ὁ Κουτσογιάννης, ρωτώντας καὶ ξαναρωτώντας, ἔλαχε μπροστὰ του ἕνα τούρκικο γραφεῖο, ὅπου κάθονταν σταυροπόδι ἕνας τούρκος κι' ἔγραφε στὸ γόνα ἀναφορές, ἀγωγές, καταγγελίες.

— Ἐχ'ς φλοέρες; τὸν ρώτησε ὁ Κουτσογιάννης φωναχτά, καὶ τὸν ἔκανε νὰ τρομάξῃ καὶ πέσῃ τὸ κοντύλι ἀπὸ τὸ χέρι του.

Ο τούρκος, νομίζοντας ὅτι ἤθελε νὰ τὸν κοροϊδέψῃ ὁ Κουτσογιάννης, πετάγεται στὸν δρόμο μ' ἕνα γερὸ μπαστοῦνι στὰ χέρια, ἀλλ' ἐκεῖ ποῦ θ' ἀρχίζε νὰ τὸν ξυλομετράῃ, πρόφτασε ὁ Κώστας καὶ μὲ τὰ:

— Ἀμάν, ἀγᾶ μου!

— Ἀμάν, ἀφέντη μου!

τὸν κατάφερε νὰ μὴ τὸν δεῖρῃ, λέγοντάς του:

— Αὐτός, ἀφέντη μου, εἶναι ἕνας ζουρλός... ἕνας χωριάτης... ἕνας γίδαρης... ἕνας πλιάνθρωπος... «ἕνα ἄριον - ἔθου»...

Καὶ μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτά, κι' ἄλλα γλυκὰ λόγια κι' ἄντι, ξαναρχόμενος στὰ Γιάννικα, θὰ τῷφερνε ἀπὸ τὸ χω-

Γιάννικα. Τὸ ἔξαι τοῦ Ἀσλὴν ἀγᾶ.

ριὸ μιὰ χρονιάρα κι' εἴκοσι αὐγά, κατάφερε νὰ καταπραΰνῃ τὸν θυμὸ τοῦ τούρκου!

Σ' αὐτὸ ἀπάνω, ποῦ καταγίνονταν ὁ Κώστας νὰ τὰ βολέψῃ μὲ τὸν ἐξωργισμένον τούρκο, προχωροῦσε ὁ Κουτσογιάννης τὸν κατήφορο πρὸς τὸ Κάστρο, ὅπου ἔφτασε στ' ἀργαστήρια ποῦ εἶχαν φλογέρες, καὶ φλογέρες λογιῆς λογιῶν κι' ὄχι φλογέρες μοναχά, ἀλλὰ κι' ἀπ' ὅλα τὰ εἰδίσματα τῆς στάνης...

Βλέποντας ὅλ' αὐτὰ τὰ πράγματα ὁ Κουτσογιάννης ἄραξε, παραλόγησε, παρατόρησε, δὲν ἤξερε τί νὰ εἰπῇ, δὲν ἤξερε τί νὰ ζητή. Τί θησαυροὶ εἰδίσματα τῆς στάνης ἐκεῖ μέσ' ἀμέτρητοι! Ἦρθε ν' ἀγοράσῃ μιὰ φλογέρα μόν' καὶ μοναχά, κι' ἤρθε τόσο πράγματα τῆς στάνης, ποῦ μπορούσαν ν' ἀρματώσουν ἑκατὸ κοπάδια, ἑκατὸ τσελικάτα, ἑκατὸ στρουγγές, χίλιους πιστικούς καὶ πάλε νὰ περσέψουν! Πῶς καίγονταν ἡ καρδιά του νὰ τ' ἀγοράσῃ ὅλα! Ἀλλ' ἡ ἔρημη ἡ τακούλα δὲν εἶχε πλεῖστο ἀπὸ πέντε γρόσια, καὶ δὲν σήκωνε πλεῖστο ἀπὸ μιὰ φλογέρα! Ὅλος ὁ κόσμος, ποῦ περνοδιάβαιναν καὶ στοροφυοῦριζαν ἐκεῖ πέρα δὲν ἦταν ἄλλο, πὰρ δάχχοι καὶ μόνον δάχχοι: Σαρακατσάνοι, καραγκούνηδες, σαρρακιώτες, μετσόβιτες, ξαγροῦχοι, ἀσπροποταμίτες, ποῦ γνωρίζονταν ἀπὸ τίς φορεσιές τους: τσιλιγκάδες, σκουτέρηδες, τιμιζιαρίοι, πιστικοί. Ἄλλοι πουλοῦσαν μαλλιά, ἄλλοι τυριά, ἄλλοι βουτύρατα, ἄ-

λοι γιδωπρόδατα, ζυγούρια και θετούλια, κι' άλλοι ζητούσαν πιστικούς κι' οι πιστικοί ρόγα.

"Ανοιξε πλειό ή καρδιά του Κουτσογιάννη και θάρρεψε, μόλις ένοιωσε ότι βρίσκονται ανάμεσα σ' ανθρώπους των γιδιών και των προβατιών. Του φαίνονταν ότι κάποιος είχε ιδή όλους εκείνους τους άγνωστους ανθρώπους. Του φαίνονταν ως δικόι του άνθρωποι, ως φίλοι του, ως συγγενήδες.

Τέλος, ζυγώνει σ' έναν απ' αυτούς και του λέγει:

— Καλ' μέρα, κουμπάρε!

— Καλή σου μέρα, κουμπάρε!

— Τι κάνετε; Πώς είστε;

— Δόξα σοι ο θεός! Κι' εσείς τί κάνετε αυτού κάτω;

— Δόξα σοι ο μεγαλοδύναμος! Βρισκόμαστε.

— Και τὰ ζωντανά σας πώς τ'άχετε;

— Καλά άς πούμε... Τσαγκάδια πολλά είχαμε φέτος, τὸ έρηνιο, κουμπάρε μου!

— Κι' έμεις τὸ ίδιο. Τὸ ήφερε ή χρονιά.

— Έκανε φοβερό άγριοκαίρι.

— Δεν μου λές, για φώνο, ήρθες, για πουλο ή για ρόγα;

— Ούτε για πουλο, ούτε για ρόγα, κουμπάρε μ'. Δόξα σοι ο θεός, έχω καμιά έκατοστή γιδάκια και προβατάκια δικά μου και δεν ξενόμησα ποτέ από τὸ χωριό μου. Εκεί τὰ βόσκω χειμωγαλόκαιρο. Τὰ βαστάει ο τόπος τόσο λίγα, πούναι τα. "Ο,τι έχομε για πούλημα: τὰ σερκά, τὰ παλιά, τὰ μαλλιά, με συμπάθειο, τὰ πουλάμε εκεί κατατοπής. Έρχονται, πού λές, κουμπάρε μ', πραιματευτάδες και μου τ' αγοράζουν. Πολύ λά ξοδεύει και τὸ σπίτι. "Αν πής για τὸ τυρί και τὸ βούτυρο, πολύ λίγο μάς περσέει. Είμαστε δέκα νοματζίοι φαμίλια άπάνω - κάτω.

Για όλον τὸν άλλον κόσμο ο Κουτσογιάννης ήταν άγρίμι, ήταν ζούδιο, ήταν τίποτε, αλλά για τούς ανθρώπους τής τέχνης του ήταν φρόνιμος και σωστός άνθρωπος, γι' αυτό και μιλούσε με τὸν άγνωστό του τσιέλιγκα, όχι σαν άνήξερσος, αλλά σαν αληθινὸς τσιέλιγκας.

— Και πώς τὸ λοιπὸν ήρθες εδώ; Για σέτρ;

Τὸν ρώτησε ο τσιέλιγκας.

— "Ηρθα πού λές, κουμπάρε μ', ν' αγοράσω μι' αητήσια φλοέρα... Τί νάκανα; Είναι χρόνος καιρός, ενάμιση εξάμηνο τώρα, πού βρίσκομαι χωρίς φλοέρα. Κι' έπειδή είμαι άμαθος από παζάρι, σε παρακαλώ νά μου παζαρέψης εσύ μιὰ καλή φλοέρα.

— Έλα μαζί μου! του είπε ο τσιέλιγκας. Έδώ για παρακάτω έχω έναν φίλο. Αυτός έχει καλύτερα και φτηνότερα πράματα.

Έκαναν λίγα βήματα μαζί παρακάτω και μπήκαν σ' ένα άργαστήρι μεγαλύτερο από εκείνο, πούχε ιδή ο Κουτσογιάννης. Εκεί φώναξε ο τσιέλιγκας:

— Φέρε μας εδώ ένα δεμάτι φλοέρες κοκκαλένιες.

Ένα παιδί του άργαστηρίου του πήγε άμέσως ένα δεμάτι φλογέρες.

— Διάλεξε τώρα όποια σου άρέση! είπε ο άγνωστος τσιέλιγκας του Κουτσογιάννη.

Ο Κουτσογιάννης ρίχτηκε άμέσως στο διάλεγμα. Δοκίμασε τήν μιὰ, δοκίμασε τήν άλλη, τίς πέρασε όλες από τὰ χείλια και στο τέλος κράτησε μιὰ, αλλά τὸ μάτι του έμεινε καρφωμένο σ' όλο εκείνο τὸ δεμάτι.

— Πόσο, ώρέ, τήν κάν'ς τήν φλοέρα; ρώτησε ο τσιέλιγκας.

— Τρία γρόσια, άπολογήθηκε τὸ παιδί.

— Δός του, κουμπάρε, ένατὸ παράδες, είπε ο τσιέλιγκας του Κουτσογιάννη, κι' άς λέν αυτός τρία γρόσια. Έδώ στα Γιάννινα όλο και τὸ παραπάνου γυρεύουν. Μας γδύνουν, αν δεν ανοίξωμε τὰ μάτια μας!

Έβγαλε τὸ πουργί του από τὸν κόρφο του ο Κουτσογιάννης, πού τ'όχε με δώδεκα θηλιές δεμένο, άνοιξε, έδωσε τούς ένατὸ παράδες, έβγαλε χαρούμενα τήν φλογέρα στο σελάχι του κι' αποχαιρέτισε τὸν τσιέλιγκα κι' όλους τούς άλλους, λέγοντας:

— Σ' αφήνω γειά, κουμπάρε! και με τὸ καλό ν' ανταμωθοῦμε! Σας αφήνω γειά, ώρέ, όλωνών! Καλές ανταμωσες. Καλό ξεκαλοκαίριασμα νά δώση ο θεός!

— "Ωρα σου καλή, κουμπάρε! Με τὸ καλό νά ξα-

Γιάννινα 1912. Τὸ σπίτι του Έσάτ πασά
(σχέδιο Θάλειας Φλωρεά Καρχία)

νκνταμνοθούμε, τοῦ εἶπε ὁ τοιέλιγκας.

— «Ὡρα σου καλή! τοῦ εἶπαν κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ὁ ἀγνωστος τοιέλιγκας ἔκανε πρὸς τὴν μιὰ μεριά καὶ χάθηκε μέσα στὴν πολυκοσμία κι' ὁ Κουτσογιάννης πρὸς τὴν ἄλλη, κρατώντας περίχαρη τὴν φλογέρα στὸ σελάχι, σὰν πολύτιμο γκόλφι, σὰν πανέμορφο πουλάκι, ποῦ μποροῦσε νὰ τοῦ ξεπατάξῃ καὶ νὰ τοῦ φύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια του. Δὲν ἔκανε ὅμως πέντε - δέκα δρασκάλους δρόμο καὶ θυμήθηκε τὸν ξάδερφό του, τὸν Κώστα! Κοντοστάθηκε, συλλογίστηκε, ποῦ τὸν ξεχωρίστηκε, κύτταξε μπροστὰ καὶ πίσω, δεξιὰ καὶ ζερβιά, πούθε νὰ Κώστας!!! Τότε ἄρχισε νὰ φωνάζῃ μ' ὅλα του τὰ δυνατά, ὀλόγυρα:

— «ὦωωωωρε Κώστααααα! ὦωωωωρε Κώστααααα! ὦωωωωρε Κώστααααα!

Ἀλλὰ ποῦ ὁ Κώστας! Ἀπὸ τὴν στιγμή, ποῦ εἶχε πιαστῇ μὲ τὸν τοῦρκο ὁ Κουτσογιάννης, τὸν ἔχασε ὁ Κώστας ἀπὸ μπροστὰ του...

Ο

ΜΙΚΡΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ ἀφόντας ἔγινε ἡ ἱστορία ποῦ θὰ σὰς διηγηθῶ. Ὁ μικρὸς κριτὴς σήμερα εἶναι γέρος μὲ παιδιὰ καὶ μ' ἀγγόνια καὶ δίγγονα, ἂν καὶ ἡ μοῖρα δὲν τὸν ἀξίωσε νὰ χαϊδέψῃ δικό του παιδί. Ἀλλὰ τὸ ἴδιο πράγμα εἶναι. Τὰ παιδιὰ, τ' ἀγγόνια καὶ τὰ δίγγονα εἶναι τοῦ ἀδελφοῦ του, μικροτέρου του κατὰ τὴν ἡλικίαν, σὰν καὶ δικὰ του εἶναι.

Ὁ μικρὸς κριτὴς, Σπύρος λεγόμενος, ἦταν καὶ δὲν ἦταν δέκα χρονῶν, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ, ἀκολουθώντας τὸ ἀναγκαῖο ἔθι τῆς πατρίδας του, ξεκίνησε γιὰ τὴν ξενιτειά, τὴν Κίρκη αὐτὴ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κόσμου. Ὁ πατέρας του, ὁ κύρ Χρῆστος, κριτὴς λεγόμενος ἀπ' ὅλη τὴν ἐπαρχία γιατί ἦταν πραγματικῶς ὁ δικαστὴς τῆς, τὸν συνόδευε ὡς τὰ Γιάννινα. Τὴν ὥρα τοῦ ξεχωρισμοῦ, ποῦ ὁ Ρόδας ὁ καρθανάρης, εἶχε ἔτοιμα τὰ μουλάρια του, καὶ τ' ἄλογα καὶ φώναζε σὰν ἄλλος δήμιος: «Τὸ καρθάνι εἶν' ἔτοιμο!!!» ὅλοι οἱ συγγενῆδες, ποῦ παρακολουθοῦσαν τοὺς ξενιτεμένους τοὺς, τοὺς ξεμονάχισαν καὶ τοὺς ἔλεγαν τὰ ὕστερα λόγια τοῦ ξεχωρισμοῦ. Ἦταν καμμιὰ εἰκοσαριά οἱ ξενιτεμένοι. Ἄλλος εἶχε μάνα, ἄλλος εἶχε πατέρα, ἄλλος θεὸ ἢ θειά, κι' ἄλλος μεγαλύτερο ἀδερφό ἢ ἀδερφή.

Τί πικρὴ ἡ ὥρα τοῦ ξεχωρισμοῦ!

Ὅλο τὸ αἷμα μαζώνεται στὴν καρδιά, τὸ πρόσωπο συκθρωπιάζεται, καὶ τὰ μάτια θουρκιώνουν ἀπὸ τὰ δάκρυα.

«Κι' ὁ ζωντανὸς ξεχωρισμὸς παρηγοριὰ δὲν ἔχει», λέγει τὸ ἡπειρωτικὸ τραγούδι.

Ἀλήθεια δὲν ἔχει παρηγοριὰ ὁ ζωντανὸς χωρισμός! χάνει ἀπὸ τὰ μάτια του ἕναν ἄνθρωπο ζωντανό, κι' ἐκεῖνος, ποῦ φεύγει καὶ πάει, κι' ἐκεῖνος ποῦ μένει πίσω καὶ δὲ χάνει ἕναν πεθαμένο.

Ὁ καρθανάρης ὁ Ρόδας ἔσχιζε ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη τὴν πλατύχωρη αὐλὴ τοῦ χανοῦ, κι' ἔλεγε:

«Τελειώστε γρήγορα, πέρασε ἡ ὥρα».

Οἱ καρδιὲς χτυποῦσαν δυνατωτέρα, τὰ μάτια δάκρυζαν καὶ κάπου κάπου ἀκούονταν καὶ ξεφωνητὸ μάνας ἢ ἀδερφῆς. Πῶς περνοῦν γρήγορα οἱ ὥρες τοῦ ξεχωρισμοῦ! καὶ φτερά ἂν εἶχαν, δὲν θὰ περνοῦσαν, καὶ δὲ θάφευγαν γρηγορώτερα!

Τέλος, ὁ καρθανάρης ὁ Ρόδας καθάλλικεψε ἕνα χρυσόκαπουλο μουλάρι καὶ χτυπώντας το μὲ τοὺς φτερινιστῆρες του, πετάχθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν ὀρθάνοικτη θύρα τοῦ χανοῦ, σὰν ἀστραπή. Ὅλοι οἱ ξενιτεμένοι ἀγκαλιάστηκαν καὶ φιλήθηκαν μὲ τοὺς δικούς τους καὶ καθάλλικεψαν κι' αὐτοὶ μὲ μάτια θολωμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα τοῦ πόνου, τῆς πατρίδας, τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῶν δικῶν τους, κι' ἔκαναν τὸ σταυρὸ τους. Τὰ «ἔχετε γειά», τὰ «ὦρα καλή» καὶ τὰ «καλὴ ἀντάμωση νὰ δώσῃ ὁ θεὸς» διασταυρώνονταν ἀπ' ἑδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ.

Μιὰ μάνα, μιὰ πικρόμνα, ἔστησε μοιρολόγι:

Ἀνάθεμά σε, ξενιτειά, καὶ τρισανάθεμά σε, ποῦ μοῦ κρατᾷς τὸν ἄντρα μου ἀκέρια δέκα χρόνια. Καὶ ἐφέτος μ' ἀποπλάνεψες, μοῦ παίρνεις καὶ τὸ γιόδι μοῦ.

Τὴν ὥρα ποῦ ὁ Σπύρος δρασκελοῦσε τὴ θύρα τοῦ χανοῦ, τοῦ φώναξε ὁ πατέρας του μὲ παραπονετικὴ φωνή:

— Σπύρο μου, στάσου, νὰ σοῦ εἰπῶ δυὸ λόγια ἀκόμα...

Ὁ Σπύρος σταμάτησε τὸ μουλάρι, καὶ ὁ κύρ - Χρῆστος, μαραιμένος ἀπὸ τὸν πόνου τοῦ ξεχωρισμοῦ τοῦ πρώτου παιδιοῦ του καὶ τοῦ πιὸ ἀγαπημένου ἀπ' ὅλα, τοῦ λέγει:

— Παιδί μου! Ἄμα ἀφήκης τὸ Μέτσοδο, εἶσαι ἢ δὲν εἶσαι παιδί μου εἶναι τὸ ἴδιο. Δὲν σε ξέρει κανένας. Ἀλλὰ σὺ νὰ μὴ λησμονήσης ποτέ ὅτι εἶσαι παιδί μου. Μακριὰ ἀπὸ φέμα, κλεψιά, φονικὸ καὶ ξένη γυναῖκα. Καὶ στὸ βάθος τῆς θάλασσας κι' ἂν βρεθῇς, νὰ μὴ χάσης τὴν ἐλπίδα σου ἀπὸ τὸν θεό! Καὶ βασιλιάς ἂν γένης, νὰ μὴ λησμονήσης τὴν πατρίδα σου. Τάκουσε παιδί μου;

— Τάκουσε πατέρα μου!

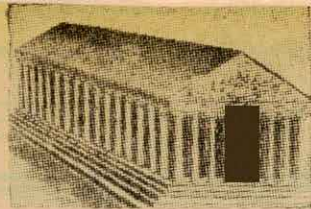
— Ὡρα σου καλὴ τώρα! Ὁ θεὸς κι' ἡ εὐχή μου μαζί σου.

Τὸ παιδί χτύπησε τὸ μουλάρι του γιὰ νὰ φτάσῃ τὸ ξεμακρυσμένο καρθάνι, καὶ ὁ πατέρας σωριάστηκε στὸ πεζούλι τοῦ χανοῦ κι' ἄρχισαν νὰ τρέχουν τὰ μάτια του σὰ δρύες.

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα, ὁ κύρ - Χρῆστος ὄρισκονταν στὸ χωριὸ του καὶ δικάζε τούς πατριώτες του, ποῦ ἔτρεχαν σ' αὐτὸν νὰ δοῦν τὸ δικό τους, κι' ὁ Σπύρος εἶχε σκαπετῆσει τὸ Μέτσοδο κι' ὅσους ἀπαντοῦσε στὸ δρόμο κανένα δὲ γκώριζε, κι' οὔτε τὸν γινώριζαν.

Τὸ καρθάνι τραβοῦσε γιὰ τὴν Πόλη, ὅλο τῆς στεριάς.

Εἰκοσι μέρες χρειάζονταν τότε, γιὰ νὰ πᾶν κανεὶς ἀπ' τὰ Γιάννινα στὴν Πόλη, ἂν δὲν τόχαινε στὸ δρόμο κανένα ἐμπόδιο. Εἶχαν πέρασει δέκα ἡμέρες δρόμο, π-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟ ΜΑΝΤΡΙ

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΔΗ

— Πολλά τὰ ἔτη τ'ς ἀφεντείας σου, Καπετάνιε μ'!

— Ἔτσι χαιρέτησε πρωτὶ-πρωτὶ ὁ Σαρακατσιάνος τοιέλεγκας, ὁ Μαλαμούτης, τὸν φρούραρχο τοῦ Καρπενησιοῦ, ποὺ κάθονταν σ' ἓνα ξύλινο σκαμνί, στὴν ῥίζα τοῦ πλατάνου, ποῦ ναι στὴν ἄκρη τῆς πλατείας.

— Καλῶς τὸν Μαλαμούτη! Γιὰ καλὸ στὴν πολιτεία μας, ὦρὲ τοιέλεγκας;

Τοῦ εἶπε μ' ἀγέρωχα ὕψος ὁ λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ καὶ φρούραρχος τοῦ Καρπενησιοῦ Δρακογιώργος, ἕνας ἀπὸ τὰ πλείο παλληκάρια τοῦ στρατοῦ, τοῦ πρὶν τὰ 1868, πῶπαιρναν τοὺς βαθμοὺς τους μὲ τὰ κλέφτικα κεφάλια, ποὺ κουβαλοῦσαν στὴν Λαμία, καὶ στὸ Μεσολόγγι.

— Γιὰ καλὸ, ἄς ποῦμε, Καπετάνιε μ' κι' ὁ Θεὸς ἄς τὸ κάνη καλὸ... Ὅλη ἡ ὥρ' λεία κρέμεται ἀπὸ τὸ χερ' σου κι' ὅπως ὀρίζεις κάνε...

— Δὲν καταλαβαίνω τί μοῦ λές... Λέγε καθαρά καὶ ἑάστερα τί σοῦ τρέχει;

Τοῦ ἀπάντησε ὁ φρούραρχος.

Ὁ Μαλαμούτης, καθὼς στέκονταν ὀρθός, ἀκούμπησε στὴν ἀγκλύτσα του κι' ἄρχισε νὰ διηγέται:

— Ἀμ! τί νὰ καφوترέξῃ, Καπετάνιε μ'! Νά, φές μῶκλεψαν δέκα πρόβατα. Ὅλα ἓνα κι' ἓνα... Διαλεγμένα, Καπετάνιε μ', διαλεγμένα. Μὲ ζεμάτισε μὲς στὴν καρδιά, τὸν ἔρημον, μὲ ζεμάτισε... Τάχα ἀναθρεμμένα σὰν παιδιὰ μου καὶ ψίχα καλύτερα. Μὴ μ' λές ντίπ! Καπετάνιε μ', νὰ πάω στὸ κοπάδι μου, καὶ στὴν στρούγκα μου. Μὴνα εἶν' ἓνα ἡ δυό, Καπετάνιε μ'. Δέκα κεφάλια πρόβατα, ἓνα μικρὸ κοπάδι, ποὺ λέει ὁ λόγος!

— Ἀνοίξε τὰ μάτια του καλὰ ὁ φρούραρχος, συγκινήθηκε ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦ τοιέλεγγα τοῦ Μαλαμούτη, ποὺ τῶκλεψαν μονομιάς δέκα πρόβατα, ὅλα ἓνα κι' ἓνα, χωρὶς νὰ λογαριάσουν ὅτι ἦταν φρούραρχος αὐτὸς τὸ

Καρπενήσι καὶ σ' ὅλα τὰ Καρπενητιωτοχώρια, καὶ τὸν ρώτησε μὲ σοβαρότητα:

— Καὶ ξέρεις ποιὸς σοῦ τὰ πῆρε;

— Τὸν ξέρω, λέει; Σὰν ποῦ σέ γλέπω καὶ μὲ γλέπεις, ἀλλ' ἄπιστος κλέφτης, καθάριος νοικοκύρης, Καπετάνιε μ'! Ὅταν θέλουν οἱ κλέφτες, Καπετάνιε μ', νὰ κάνουν τὴν πράξη δὲν κάνουν μῆτε μαρτύρους μῆτε βιολιά. Τὸν Θεὸ δὲν τὸν εἶδαμε, μὲ τὴν γνώμη τὸν ἤψαμε, ποὺ λέει ὁ λόγος.

— Τότε τί νὰ κάνωμε, ὦρὲ Μαλαμούτη. Πέ μου, δεῖξέ μου κανένα σημεῖο, νὰ κάνω κι' ἐγὼ ὅ,τι ἔρχεται ἀπὸ τὸ χερὶ μου, ἀλλ' ἔτσι, ψύλλους στ' ἄχυρα, τί νὰ σοῦ κάνω;

— Ποῦ λές, κύρ-Καπετάνιε μ', δὲν τοὺς εἶδα μὲ τὰ μάτια μ', ἀλλὰ δὲν μοῦ τὸ βγάζει κανεὶς ἀπὸ τὸ μυαλό μου ὅτι δὲν τὴν ἔχουν κάνει αὐτὴν τὴν πράξη τὰ παιδιὰ τοῦ τοιέλεγκα Κεφαλά. Πιστεῖς νὰ τὰ χουν καὶ μὲς στὴν κοπὴ τους ἀκόμα. Δὲν ξέρ'ς, Καπετάνιε μ', τί διασολόπαιδα εἶναι τὰ παιδιὰ τοῦ Κεφαλά. Θὰ τὰ χεις ἀκουστά καὶ τοῦ λόγου σου.

— Δεκανέα!

Φώναξε δυνατὰ ὁ φρούραρχος καὶ παρουσιάστηκε ἕνας δεκανέας, καὶ βάνοντας τὸ χερὶ του στὸ πλίκιο, εἶπε:

— Διατάχτε!

— Πέ τοῦ λοχία τοῦ Παντελιά νάρρη ἐδῶ.

Ὁ δεκανέας ἔκανε τακτικὴ μεταβολὴ καὶ σὲ δυὸ λεφτά τῆς ὥρας ἦταν μπροστὰ στὸν λοχαγὸ τὸν Δρακογιώργο ὁ λοχίας Παντελιάς μὲ τὸ χερὶ στὸ πλίκιο, λέγοντας:

— Διατάξατε, κύριε λοχαγέ!

Ὁ λοχίας ὁ Παντελιάς, πρὶν καταταχτῇ, ἦταν γραμματικὸς ἐξηγητοῦ κι' ἤξερε τοὺς νόμους ἀπ' ἐξῶ, σὰν τὸ «πάτερ ἡμῶν». Εἶχε μέτριο ἀνάστημα, ξανθὸν μoustάκι, ὁμορφό, ἀλλ' ὄχι καὶ σὰν ἀγκίστρι, ὅπως τὰ χουν οἱ ταχτικοί, οἱ μόνιμοι λοχιοί.

— Ἀκουσε λοχία... Τοῦ εἶπε ὁ λο-

χαγός. Νὰ πάρῃς τρεῖς ἀντρας καὶ νὰ πᾶς στὸ μαντρί τοῦ Κεφαλά, νὰ πιᾶσῃς τὰ παιδιὰ του, νὰ τοὺς τραβήξῃς ἓνα καλὸ-καλὸ λιτάρωμα καὶ νὰ μοῦ τὰ φέρῃς ἐδῶ.

— Ὑπάρχει ἔνταλμα τῆς Εἰσαγγελίας;

— Ρώτησε ὁ λοχίας ὁ Παντελιάς.

— Τί ἔνταλμα καὶ κολοκύθια γυρεύεις;

Τοῦ ἀπάντησε ὁ λοχαγός.

— Τὰ πιάνω, τοῦ εἶπε ὁ λοχίας, ἀλλὰ θὰ βροῦμε τὸν διάβολό μας ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελέα τοῦ Μεσολογιοῦ καὶ θ' ἀκούσωμε καμμιὰ καμπάνα, σὰν τὲς προάλλες.

— Ἐχεις δίκιο! τοῦ ἀπήντησε ὁ λοχαγός χαμηλόνοντας τὸν τόνο τῆς φωνῆς του κ' ἐξακολούθησε:

— Σὺ ξέρεις καλὰ αὐτὰ τὰ νομικά καὶ σ' ἀκούω. Αὐτὰ ὅμως τὰ παιδιὰ, κατὰ τὸ λέει τοῦ φίλου μου ἐδῶ τοῦ Μαλαμούτη, τῶκλεψαν δέκα πρόβατα. Πῆγαινε ἐκεῖ πέρα καὶ κύτταξε μὲ ἡμερον καὶ καλὸν τρόπο νὰ μπερέσῃς νὰ κάνῃς τίποτε. Εἶναι φίλος μου ὁ Μαλαμούτης καὶ πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστήσωμε.

— Σ' εὐχαριστῶ, κύρ-Καπετάνιε μ', εἶπε ὁ Μαλαμούτης καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ χρώσταω μὲ τὸ παραπάνω καὶ θὰ κάνω τὰ χρέη μου. Ἀπὸ τὰ δέκα τὰ ὅσα νάναί δικὰ σας, μὲ οὐλὴ μου τὴν καρδιά, νὰ τὰ σφάξετε, μαθές, νὰ τὰ φάτε μὲ γειὰ σας, μὲ χαρά σας.

— Ἀ, τοῦ ἀπάντησε ὁ λοχαγός. Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε τέτοιοι. Ἀν τὰ βγάλωμε, νάναί ὅλα δικὰ σου. Κι' ἂν δὲν τὰ βγάλωμε, ὦρὲ καλή.

Σ' αὐτὸ ἀπάνω ὁ λοχίας Παντελιάς πῆγε στὴν στρατῶνα, ετοίμασε τρεῖς καλοὺς στρατιώτες τοῦ πεζικοῦ καὶ τραβήξε γιὰ τὸ μαντρί τοῦ Κεφαλά, ποὺ ἦταν στὴν Χελιδόνα, πέρα ἀπὸ τὸ Κεφαλόβρυσο καὶ σὲ μιὰ ὥρᾳ ἀνάγαλια-ἀνάγαλια ἔφτασε ἐκεῖ μ' ὅλη τὴν σοβαρότητά του.

Τὴν στιγμή πῶφτασε ὁ λοχίας ὁ Παντελιάς μὲ τοὺς τρεῖς στρατιῶτες τοῦ στοῦ μαντρί τοῦ Κεφαλᾶ, ἀνέβαιναν καὶ τὰ γαλάρια στὴν στρουγκα γιὰ νὰ τ' ἀρμέξουν. Ὁ ἥλιος ἔτσουζε καλὰ, ἀρχὲς θερτιοῦ, καρδιά τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀλλ' ὅσο κι' ἂν ἔτσουζε ὁ ἥλιος ἓνα γλυκὸ καλοκαιρινὸ ἀγεράκι, μύρωμένο, ποὺ διάβαινε χαϊ-δευτικά μὲς ἀπὸ τὰ λειανόκλαδα καὶ τὰ λειανόφυλλα τῶν πευκιῶν καὶ τῶν ἐλατιῶν, συνωδευμένο μὲ τοὺς ἀνακατωμένους ἤχους τῶν κυπριῶν καὶ τῶν κουδουνιῶν τῶν γιδοπροβάτων, χύνονταν ἀπαλὸ-ἀπαλὸ καὶ δροσερὸ-δροσερό, ποὺ μαλάκωνε καὶ τὴν πλειὸ δύστυχη καὶ βαρύχολη καρδιά.

Ἄμα ὠσμίστηκαν τὴν ἀνθρωπὴλὰ τὰ σκυλιὰ τῆς στρουγκας χύθηκαν, ἀλυχτῶντας «γκάβ-γκάβ-γκάβ», ἀλλὰ μόλις εἶδε ὁ τοιέλεγκας ὁ Κεφαλᾶς ὅτι ἔρχονταν στρατιῶτες πετάχτηκε μόνος του, μὲ μιὰ μακρεῖα ἀγκλύτσα στὸ χέρι, φωνάζοντας καὶ μαιυλῶντας.

— Κῶ, Μούργκα ! Κῶ, Τραχήλη ! Κῶ, Λειᾶρε ! Κῶ, Κῶ !

Ἀκούοντας τὴν φωνὴν τοῦ τοιέλεγκα τὰ σκυλιὰ μαλάκωσαν, κι' ἄρχισαν νὰ καταπαύουν τ' ἀλυχτήματά τους, καὶ σὲ λίμο χεροπιᾶστηκαν καὶ χαιρετιῶνταν ὁ λοχίας μὲ τὸν τοιέλεγκα.

— Καλῶς τὸν κύρ-λουχία. Καλὸς τὸν κύρ-λουχία. Τί κάν'ς, κύρ-λουχία ; καλὰ εἶσαι ; Πῶς τῶπαθες νὰ μᾶς θυμηθῇς καὶ νὰ μᾶς τιμήσης.

— Καλὰ-καλὰ, κύριε Κεφαλᾶ, δόξα τὸν Θεό. Ἐσεῖς πῶς εἶστε ;

— Καλὰ, δόξα τὸν Θεό !, Καὶ γιὰ καλὸ ἐδῶ στὴν ἐρημιὰ μας.

— Καλὸ, λέει ! Ἄμα βλέπετε στρατιῶτες, Κεφαλᾶ, καὶ μάλιστα μὲ λοχία ἐπὶ κεφαλῆς ὅξω ἀπὸ τὸν στρατῶνα κι' ὅξω ἀπὸ τὸν ταχτικὸν δρόμο, μούντζονέ τα. Δὲν ἔρχονται γιὰ καλὸ !

Αὐτὰ εἶπε ὡς προοίμιον τῆς παρουσίας του ἐκεῖ πέρα ὁ λοχίας ὁ Παντελιάς· ἀλλ' ὁ Κεφαλᾶς, τοιέλιγκας καὶ Σαρακατσιᾶνος παμπόνηρος, χωρίς νὰ χαλάσῃ τὸ γελοῦμενο καὶ πρόσχαρο πρόσωπό του, τοῦ ἀπήντησε :

— Εἴτε γιὰ καλὸ, εἴτε γιὰ κακὸ, καλὸς ὄρισατε. Ἐνα μόνον μοῦ κακοφαίνεται ποὺ δὲν θὰ μπορέσω νὰ κάνω τὰ χρέγια μου, ποὺ λέει ὁ λόγος, ὅπως πρέπει. Ἄν ἤξερα ὅτι θᾶρχοσαν, θᾶσφαζα κᾶνα ἄρνι, κᾶνα κατσίκι, γιατί ἐδῶ ποὺ μὲ βρήκατε εἶνε ὅλο γαλάρια. Ἀφ'σε ποῦναι κρῖμα νὰ σφάξῃ κανεὶς γαλᾶρι, ἀλλὰ καὶ δὲν τρώγεται. Τὰ στέρφα, τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια, ποὺ μαρούσαμε νὰ σφάξωμε ὅσα θέλαμε, εἶναι δυὸ ὄρες λάργα ἀπ' ἐδῶ, ποὺ νὰ τὰ φάῃ ὁ λύκος, νὰ τὰ φάῃ !

— Ἄς μείν' αὐτὸ τὸ ζήτημα μπερδεμένο, κύριε Κεφαλᾶ ! Τὸν ἀπήντησε ὁ λοχίας. Δὲν μᾶς μέλλει ἂν δὲν σφάξῃς τίποτε. Περίσσιο εἶναι... Οἰκονομιώμαστε καὶ μὲ γάλατα καὶ μὲ τυρὰ καὶ μὲ βοῦτυρα... ἀλλὰ...

Ἄλλ' ὁ Κεφαλᾶς πρόλαβε καὶ δὲν τὸν ἄφησε νὰ τελειώσῃ τὴν ὁμιλία του ὁ λοχίας.

— Καλὰ λές ἐσύ, κύρ λουχία, ἀλλ' ἡγῶ τῶχου σὲ προυνβουλή, νάρθῃς πρώτη φουρὰ στὴν στάνη μου, καὶ νὰ μὴν τὸ ματώσουν !

Οἱ πιστικοί, πεντέξῃ ἀδερφοξάδερφα, σαλαγοῦσαν τὰ γαλάρια καὶ τ' ἄμπωχναν μέσα σὲ δυὸ ἄρμεγῶνες γιὰ νὰ τ' ἀρμέξουν, φωνάζοντας : «Ἐί ! Ἐί ! Ἐί ! Ἐί !» κι' ὅταν μπῆκαν ὅλα τὰ πρόβατα μέσα, καμμιὰ τετρακοσαριὰ γαλάρια καὶ περίττο, πῆρε τὸ συμπάθειο ὁ Κεφαλᾶς ἀπὸ τὸν λοχία καὶ τοῦ εἶπε :

— Νὰ μὲ συμπαθήσης ἐμένα, τῶρα, κύρ λουχία, νὰ κάτσοι στ' ὄστρουγκολίθι τ' ἄρμεγῶνα ν' ἀρμέξου, κι' ἅμα τελειώσου εἶμαι στὴν διάτα σου καὶ στοὺς ὀρισμούς σου ! Ὁ, τι θέλ'ς πρόθυμους καὶ παραπρόθυμους.

— Κάλλια νὰ σοὺ τὸ εἰπῶ τώρα, Κεφαλᾶ, παρὰ ὕστερα. Ἦρθε σήμε-ρα ὁ Μαλαμούτης στὸν λοχαγὸ στὸ Καρπενήσι καὶ κλαύτηκε ὅτι τῶκλεψαν ἀπόψε τὰ παιδιὰ σου δέκα πρό-βατα, καὶ πρόβατα ἓνα κι' ἓνα.

— Τί ; Τί ; κύρ λοχία ! Τὰ δ' κά μ' τὰ παιδιὰ νὰ κλέψουν τὰ πρόβατα αὐτοῦν τοῦ κασιδιάρη ; Τετρακόσια γαλάρια ἔχου, κύρ λουχία, κι' ἄλλα τόσα στέρφα, τὰ σφάζου οὔλα ἂν ἀποδειχτοῦν τὰ παιδιὰ μ' κλέφτες ! Κάτσε τώρα ὡς ποὺ ν' ἀρμέξου κι' ὕστερα τὰ λέμε...

Κι' ἐνῶ ὁ Κεφαλᾶς πήγαινε νὰ κάτσει στὸ στρουγκολίθι μπροστὰ σὲ μιὰ μεγάλη καρδάρια, ἓνα πιστικόπουλο πῆγε στὸν λοχία ἓνα παγοῦρι μὲ ρα-κι καὶ μιὰ καυκούλα γεμάτη χλωρο-τύρι. Ὁ Κεφαλᾶς μὲ τρεῖς ἄλλους ἄρμεχτάδες ἄρχισαν ν' ἀρμέγουν : «βζιάρρρ ! βζιάρρρ ! βζιάρρρ !»

Ἐκείνην τὴν στιγμή τρία κορίτσα ἀπὸ ἑφτά ὡς ἔντεκα χρονῶν περνοῦσαν μὲ μιὰ πρωτογεννημανάρα Γκιώσα, τραβῶντάς τὴν μ' ἓνα λιτάρι τοῦ λαιμοῦ.

Μόλις δοκίμηκε τὰ παιδιὰ ὁ Κεφαλᾶς τοὺς φώναξε δυνατὰ :

— Ὁρ' Μάρω ! Ὁρ' Μάρω !

— Ὁρσε, μπάρμπα !

Ἀπολογήθηκε τὸ μεγαλύτερο, ἡ βοσκοπούλα ἡ Μάρω.

— Ἐλα δὲ γλήγορα !

Τῆς εἶπε ὁ Κεφαλᾶς.

Τὸ κορίτσι, ὡς ἔντεκα-δῶδεκα χρονῶν σαρακατσιανοπούλα, μαῦροκόκινη ἀπὸ ὑγεία βουνήσια, σάν μα-γιάτικο κεράσι, πῆγε μπροστὰ στὸν Κεφαλᾶ, τραβῶντας τὴν μανάρα, ἀκολουθοῦμενη ἀπὸ τ' ἄλλα τὰ δυὸ, τὰ μικρότερα.

— Δέσ' τὸ μανὰρι καὶ φεύγα !

Τῆς εἶπε διαταχτικά ὁ Κεφαλᾶς.

Τὸ καψοκόριτσο, θέλοντας καὶ μὴ, εἶτε γιατί σεβάστηκε τὸν Κεφαλᾶ, ποὺ ἦταν ἀρχιτοιέλεγκας καὶ προστάτης τοῦ σπιτιοῦ της, ἢ καλύτερα τῆς καλύβας της, γιατί δὲν ἔχουν σπίτια οἱ Σαρακατσιᾶνοι, εἶτε γιατί φοβήθηκε ν' ἀντισταθῇ ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ

λοχία, καὶ τῶν στρατιῶτων, ἔδεσε τὸ μανὰρι κι' ἔφυγε μὲ τ' ἄλλα δυὸ τὰ βορκαμένα, ἔχοντας τὰ μάτια της βορκαμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα, κι' ὅσο ἀπομακραινόνταν ὅλο γύριζε καὶ κύτταζε τὸ δεμένο της τὸ μανὰρι, ποὺ ἦταν κάτω ἀπὸ ἓνα ἐλάτι, ἀλλὰ κι' ἐκεῖνο, σάν νὰ καταλάβαινε ὅτι κάποιον κακὸ θὰ τοὺς ἔτρεχε, κύτταζε τὴν κυροπούλα τοῦ βελάζοντας, ὡς ποὺ τὴν ἔχασε μὲς στὸ σύνδε-τρο, κι' εἶχε καρφωμένα ἀπάνω της τὰ μάτια τοῦ καὶ προσπαθοῦσε νὰ λυθῇ γιὰ νὰ τρέξῃ κοντὰ στὰ κορίτσια καὶ μὴν μπορῶντας νὰ τὸ κα-τορθώσῃ, σκάλιζε τὴν γῆ μὲ τὸ μπροστινὸ ποδάρι, σάν τ' ἄλογο.

Σὲ λίγο, παρουσιάστηκε μιὰ γυ-ναίκα στὸν δρόμο, γυναίκα μισόκαι-ρη, ἰσχνὴ κι' ὠμορφοκαμωμένη—ἡ μάννα τῶν τριῶν κοριτσιῶν—καὶ τράβηξε ἴσια πρὸς τὸ δεμένο μανὰρι, γιὰ νὰ τὸ λύσῃ καὶ νὰ τὸ πάρῃ νὰ φύγῃ.

— Μὴ τὸ μανὰρι ! Τῆς φώναξε ἄ-γρια ὁ Κεφαλᾶς. Φύγ' ἀπ' αὐτοῦ !

— Εἶνε δική μ' ἡ γίδα !

Τοῦ ἀπολογήθηκε ἡ γυναίκα μὲ θυμό.

— Δ' κή σ' εἶναι, τῆς ἀπολογήθηκε ὁ Κεφαλᾶς, ἀλλὰ μοῦ χρειάζεται ἐ-μένα σ' αὐτὴν τὴν περίσταση.

— Ἐχεις τετρακόσια τέρφα ! Τοῦ ἀπάντησε αὐτὴ. Στείλε καὶ πάρε νὰ βολέψῃς τὴν περιστάσή σου !

— Μωρ' ἄφ'σε τὸ μανὰρι ἐκεῖ, διάολε, καὶ σῦρε στὰ στέρφα μ' καὶ διάλεξε καὶ πάρε ὅποιο θέλ'ς ! Ἀφ'σ' το αὐτὸ αὐτοῦ νὰ κάνω σήμε-ρα τὴν ἡδουλειά μ' πῶχω τὸν κύρ λουχία ! ο Ὡς ἂ ἴνῃ τὴν στιγμή δὲν ἤξευρε ὁ λοχέκεὸ Παντελιάς τί γένονταν, ἀκί' κ' ἡμῶς οὐσε τ' ὄνομά του κατὰ-

λαβε ὅτι ἦταν γιὰ σφάξιμο τὸ μανὰρι. Ἐπεμβαίνει λοιπὸν ἀμέσως γιὰ νὰ δοθῇ τὸ μανὰρι στὴν γυναίκα, ἀλλ' ἦταν ἀκατάπειστος ὁ Κεφαλᾶς. Βλέποντας ὁ λοχίας ὅτι ἐπέμενε πολὺ ὁ Κεφαλᾶς, εἶπε στὴν γυναίκα μὲ ἡμερον καὶ καταπειστικὸν τρόπον :

— Σῦρε, κυρά μου, στὸ κατοικεῖόν σου κι' ἐγὼ δὲν ἀφίνω νὰ σφάξουν τὸ μανὰρι σου.

Θέλοντας καὶ μὴ πίστεψε ἡ κα-μένη ἡ γυναίκα καὶ κίνησε γιὰ νὰ φύγῃ κι' εἶπε στὸν λοχία φεύγοντας :

— Ἀπὸ σένα, καπετάνιε μ', θέλω τὸ μανὰρ' μου ! παρακαλῶ νὰ μὴ λησμονηθῇς. Τῶχω φυλαγμένο σάν τὰ παιδιὰ μ' καὶ καλύτερα, καὶ δὲν θέλω νὰ μοῦ τὸ σφάξουν. Τῶχω τρανεμένο μὲ μπουκέες ψωμί ! Ἐκο-βα ἀπὸ τὰς χαψές μου καὶ τῶθρεφα. Θ' ἄρρωσήσουν τὰ παιδιὰ μ' ἀπὸ τὸ σκάνιο, ἂν πάθῃ τίποτε ἢ Γκιωσσοῦλα μου ! Νὰ τὸ ξέρ'ς θὰ ρέψουν τὰ παι-διὰ μου ἀπὸ τὰ κλάματα καὶ θὰ μοῦ ἄρρωστήσουν, ἂν πάθῃ τίποτε !

— Ἀε, γυναίκα, καὶ μὴν σὲ μέλ-λη. Τῆς εἶπε ὁ λοχίας. Ζώντας ἐγὼ δὲν παθαίνει τίποτε ἡ γίδα σου !

— Έφυγε ή γυναίκα και μπήκε μέσ' νή σύνδεντρη ρεματιά, και σέ λίγο τέλειωσε κι' ό Κεφαλάς τό άρμεγμα, κι' άφοϋ έρριξε όλο τό γάλα μέσα σέ μιá μεγάλη κάδη, που τής είχαν τό στόμιο σκεπασμένο με μιá μεγάλη καθαρή κιτρινωπή τσαντήλα, για νά μείνη άπάνω της κάθε άκαθαρσία από τ' άρμεγμα, έβαλε μέσα τήν πωτιά, σκέπασε τήν κάδη καλά-καλά με μιá μαλλόσκουτα, για νά διατηρήση τό γάλα ζεστό για νά πήξη και γείνη τυρί, και πήγε στο έλάτι να λύση τό μαναρόγιδο.

Βλέποντας αυτό ό λοχίας, τοϋ φώναξε :

— Τί θέλ'ς να κάν'ς αυτοϋ, Κεφαλά ;

— Θα τό κόψου, άπάντησε ό Κεφαλάς. Και σέ μιá ώρα τό πολύ θα τό τρώμε... Γένεται γλήγορα αυτό, γιατί' είναι τρυφεράδι...

— "Α ! Δεν τ' άφίνω τό μανάρι. Τοϋ είπε ό λοχίας σοβαρά. Θα τό δώκω πίσω στην γυναίκα.

— Καημένο, κύρ λουχία ! Τοϋ άπάντησε ό Κεφαλάς. Δεν βαρύνεσαι, να χαρής τα μάτια σου. Διαφορά θά-χη ή βρώμα άπ' αυτήν τήν δ'λειά, θα τής σφάξω αυτό τό γίδι, που δεν βγαίνει πλειότερο από δέκα οκάδες και θα τής δώκω άλλο, που θα βγαίνει δέκα πέντε !

— Δεν έρώ έγώ τί θα τής δώκης έσύ. Δεν σ' άφίνω να τής σφάξης τό μανάρι ! Τέλειωσε !

Τοϋ άπάντησε σοβαρά ό λοχίας.

— "Αμ' άφοϋ τό θέλ'ς έτσι έσύ, κύρ λουχία μ', θα χορτάσης με γάλα και με τυρί... Δεν έχομε τίποτε άλλο. Είμεστε στην έρημιά έδώ-πέρα,

— Δεν με μέλλει καθόλου. Χορταίνω με γάλα και με τυρί. Και τί καλύτερα από τό γάλα κι' από τό τυρί ; Κρέας κάθε μέρα τρώμε, στο Καρπενήσι... Γενήκαμε γεράκια !

"Ακούοντας αυτά τά λόγια οίστρατιώτες άρχισαν να τσιγκνίζουν τά μοιτρά τους. "Ηθελαν να σφαχτή τό μανάρι, άλλ' ό λοχίας τούς χάλασε τήν ζαχαρένια.

Σέ λίγο έστρωσαν τό τραπέζι τά παιδιά τοϋ Κεφαλά, κάτω από έναν έλατο, που είχε δίπλα του μιá κρουσταλλένια βρύση, που τρεχε μέσα στ' άπόσκιο τής λαγκαδιάς ήσουχα-ήσουχα, κελарίζοντας άρμονικά-άρμονικά, σάν άγγελικό τραγούδιμα, που κάνει τήν Πλάση ν' αναγαλλιάζει. Γάλα γλυκό ήγκαιρο, γάλα άφρή, γάλα ξυνό τοϋ καρδαριοϋ, ξυνόγαλο τοϋ άσκιοϋ, άνθόγαλο, γαλοτύρι τσαντηλοτύρι, τυρί τοϋ καδιοϋ και χουσμári ήταν όλα ξαπλωμένα άπάνω σ' ένα κατακάθαρο μεσάλι. Ζύγωσαν όλοι γύρα στο μεσσαλοτράπεζο, έκαναν τόν σταυρό τους, είπαν τές άπαραίτητες ευκές τους κι άρχισαν να τρών.

"Ο Κεφαλάς πήρε πάλε, κατά τά συνηθισμένα, τό συμπάθειο :

— Τί να κάνωμε, κύρ λουχίαμ' ! "Οπως λάχαμε. Οϋ Θεός μάς έστειλε τό μανάρι και τοϋ λόγου σου τώ-διωξες. "Οπως λάχαμε, τό λοιπόν. Λογγήσιοι άνθρώποι είμαστε, με λογγήσια φαγητά σās φιλεύουμε, κύρ

λουχίαμ' ! Τί να κάνωμε ; Μόνο τό βλοημένο τό κρέας άρχοντίζει τό τραπέζι.

Οί στρατιώτες άρχισαν να τρών άχόρταγα φαγητά, που δεν τά είχαν ιδεί και δεν τά είχαν φάγει άλλη φορά έτσι σπάνια και μαζεμένα "Ηταν Ζακυνθιοί και στην πατρίδα τους δεν υπάρχουν οϋτε βλάχικα κοπάδια, οϋτε Σαρακατσιαναιοί, οϋτε τσιελεγκάδες, οϋτε γιδοκλέφτες και κλεφτοπροβατάδες.

Βλέποντας ό λοχίας με τί άσυνήθιστη όρεξη έτρωγαν, τούς είπε :

— Νά, όρνια φαγί. Κρέας τρώτε καθεμέρα στο Καρπενήσι. Κρέας τρώτε και στον τόπο σας, αλλά τέτοια φαγητά μόνον έδώ στην Ρούμελη μπορεί να φάη κανείς.

"Υστερα από τό φαγητό, πήρε ό λοχίας κατά μέρος τόν Κεφαλά και τοϋ είπε :

— Για πέ μου τώρα τήν αλήθεια, στο ψωμί που φάγαμε, έκλεψαν τά παιδιά σου τά πρόβατα τοϋ Μαλαμούτη, ή όχι ;

— Τί λές, κύρ λουχία μ' ; Τά δ'κά μ' παιδιά να καταδεχτοϋν να κλέβουν, τσιελεγκόπ'λα με χίλια πρόβατα... Παπαπαπá ! Δεν τό παραδέχομε ποτέ στον αιώνα ! Δεν θέλ'ς να με πιστέψης ; "Εμπα στους στάλους και ξεκοψε δέκα προβατίνες, τές πλειό καλύτερες, κι' αν σοϋ κρίνου λόγο, να μοϋ παρ' οϋ Διάουλους τόν πατέρα ! Τί να σοϋ ειπώ, οϋ καημένους ;

— "Αε στο καλό σου, τό λοιπόν ! Τοϋ είπε ό λοχίας. Κι' όταν βγαίν'ς καμμιá φορά στο Καρπενήσι. να μάς θυμάσαι κι' έμάς... Ξέρ'ς, είχα διαταγή από τόν λοχαγό να σās πάρω δεμένους κι' έσένα και τά παιδιά σου !

— Ευκαριστώ ! Ευκαριστώ ! Είμαι πρόθυμος κι' υπόχρεους σ' ό,τι μοϋ πής.

"Απάντησε ό Κεφαλάς, βάνοντας τήν δεξιά του παλάμη στο στήθος του.

"Υστερα από τούτη τήν κουβέντα σκόρπισαν όλοι να κοιμηθοϋν κάτω από τά έλατα και τά πεύκα, γιατί οί πιστικοί κοιμοϋνται τήν μισή τήν ήμέρα τό καλοκαίρι, για να μποροϋν να ξαγρυπνοϋν τήν πλειότερη νύχτα.

"Εγυρε κι' ό λοχίας κάτω από ένα πυκνόκλαδο και πλατύσκοιτον έλατο, κοντά στην γαργαρόνερη βρύση να κοιμηθῇ, αλλά πριν κοιμηθῇ είπε στους τρεις στρατιώτες του :

— Κυττάξ' τε, ώρέ, μην πάθη τίποτε τό μανάρι τής γυναίκας.

* * *

"Αφοϋ κοιμήθηκε ό λοχίας, άρχισαν να κουβεντιάζουν οί τρεις στρατιώτες. "Απανωθό στην κουβέντα, να σοϋ παρουσιάζεται κι' ένας εϋζωνος και τούς καλημερίζει. Κάθισε κι' αυτός κοντά τους να ξεκουραστή. "Εκεί που κάθισε είδε τό δεμένο μανάρι και ρώτησε τούς στρατιώτες :

— Πώς δεν τό σφάζατε εκεί οδά τό γκιωσσάκι ;

— Δεν τό επιτρέπει ό λοχίας μας. Τοϋ άπήντησαν εκείνοι.

— Τί λέτε, ρέ ζούδια ; Τούς είπε ό εϋζωνος. Μπορεί οϋ λουχίας να

τιμοϋρησ' στρατιώτη για τέτοια πράματα ; Οϋ δικός μου οϋ λουχίας άμα γλέπει κανέναν στρατιώτη του και πάει δίχους σφάγιο, ή να μην είναι καλό, τόν βρίζ' και τόν λέει άνίκανο. "Ε ! καημένο εϋζωνικό να μην πηθάν'ς ποτέ !

— "Εμείς είμαστε νησιώτες, τοϋ άπάντησαν, και δεν ξέρομε να σφάξωμε... Ξέρ'ς έσύ ;

— Ξέρου λέει ! Είπε ό εϋζωνος. Να τάχα οσα έχου σφάξει ήγώ ως τ'ά σήμερα δεν θα είμουν εϋζωνος... θα είμουν πρωτοτσιελεγκας.

— Μας τό σφάζεις τό λοιπόν ; Τόν ρώτησαν.

— "Ακοϋς, λέει. Και θέλ' ρώτημα αυτοϋνο ;

Και στην στιγμή έβγαλε ένα μαχαίρι, ζύγωσε στο μανάρι, τώλυνε, τ' άρπαξε, τώσφαξε και σέ δέκα λεπτά τής ώρας τώχε και περασμένο στο σουβλί. Πήρε ύστερα τά σκότια, τήν σπλήνα, τήν κοιλιά και τ' άντερα, γιατί δεν άξιζαν τάχα τίποτε, για να τά δώση δηθεν σ' ένα σκυλάκι του, πήρε με τρόπο και τό τομάρι κι' έγεινε άφαντος από μπροστά τους.

Φεύγοντας ό εϋζωνος, έκαναν μιá μεγάλη φωτιά οί στρατιώτες, έστησαν δυό φοϋρκες μιá από τήν μιá μεριά τής φωτιάς και μιá από τήν άλλη, όπως έβλεπαν άλλου κι' άρχισαν να κακογυρίζουν τό σφαχτό ψηλά στα κάρβουνα, και στους καπνούς, σάν άμαθοι άνθρώποι που ήταν κι' εκεί που παιδεϋονταν έτσι, παρουσιάζεται μπροστά τους ή γυναίκα, που ώριζε τό μανάρι, μαζί με τά τρία της τά κορίτσια, κι' άρχίζουν τά κλάματα και τά τραβήγματα τών μαλλιών τους.

"Υστερα γονάτισαν δίπλα στην ψησταριά, κι' ή κυρά τοϋ μαναριοϋ άρχισε να τό μυρολογάη σάν μέλος τοϋ σπιτιοϋ της και τής κρατοϋσαν τόν ίσιο τοϋ μοιρολογιοϋ τά τρία της τά κορίτσια :

— « Τ' είν' τό κακό που μώπαθες,

[Γκιωσσούλα μου, καημένη

« Σ' είχα τρανέψει με χαψές και σ' είχα σάν παιδί μου,

« "Εσϋ δεν είσουν φόνισσα ή κλέφτης [στο Βελούχι,

« "Εσϋ δεν είσουν Κάγκαλος, δεν εί- [σουν Γερολύγγος,

« Μόν' είσουν ήμερόγιδο, μόν' είσου- [νε μανάρι,

« Κι' είχες βλαστάρια για ψωμί, και [χόρτο για προσφάγι...

— « "Εγώ δεν είμουν φόνισσα ή κλέ- [φτης στο Βελούχι,

« Δεν είμουν οϋτε Κάγκαλος, δεν εί- [μουν Γερολύγγος,

« Μόν' είμουν ήμερόγιδο, μόν' είμου- [νε μανάρι,

« Κι' είχα βλαστάρια για ψωμί και [χόρτο για προσφάγι.

« Μοϋ ήταν γραφτό, κυρούλα μου, [μοϋ ήταν γραφτό, κυρά μου,

« Να με φονέψουν άδικα και ν' μ' όρ- [θουσουβλίσουν

« Να μοϋ ψηφοϋν τά κρεατά μου, [σάν κούτσουρο στο ρόγγι,

« Να ρέψουνε τά μάτια μου, σάν τό [μπαργαριτάρι.

— « Κι' ἐγὼ σ' εἶχενά ἀπαντοχὴ κ'
[ἐγὼ σ' εἶχενά θάρρο,
« Νὰ μοῦ γεννᾷς κάθε χρονιά διπλά-
[ρικά κατσίκια.
« Διπλάρικα καὶ θηλυκά, διπλοσκουλ-
[λαρικάτα,
« Ποῦ νὰ γεννοῦν ἀνέλλειπα κι' αὐ-
[τοῦνα κάθε χρόνο,
« "Ὅλο διπλαροκάτσικα, διπλοσκουλ-
[λιαρικάτα,
« Καὶ νὰ ρογιάσω πιστικούς καὶ νὰ
[ρογιάσω Βλάχους,
« Νὰ στήσω στρουγγες στὰ βουνά
[καὶ χειμαδιὰ στοὺς κάμπους
« Κι' ἀπανωθὶ στὴ Λιάκουρα στρου-
[γγες καὶ παραστρουγγες,
« Γιά πέ μου, Γκιῶσσα μου, μονα-
[κριβό μου γίδι,
« Σὰν τί εἶδαν τὰ ματάκια σου στὸν
[ὑπνο ἐψές τὸ βράδυ ;
— « Ἐψές εἶδα στὸν ὑπνο μου, στὸν
[ὑπνο ποὺ κοιμώμουν
« Στῶνα μου κέρατο σταυρό, στ' ἄλλο
[κηρὶ ἀναμμένο
« Καὶ γύρα-γύρα στὸν λαιμό, κόκκινο
[γαῖτανάκι.
— « Δηλοῦσε θάνατο ὁ Σταυρὸς καὶ
[τὸ γαῖτάνι γαῖμα
« Καὶ τὸ κηρὶ τὴν ψησταριά, ποὺ σὲ
[στριφογυρίζουν,
— « Φύγε, κυρούλα μου, ἀπ' ἐδῶ, τὴν
[νῆλα μὴ μοῦ βλέπῃς,
« Χαιρέτα μου τὸ σπῖτι μας, τὸ σπι-
[τοκάλυβό μας,
« Τὰ λόγγα καὶ τὲς ρεματιές, τὰ πλά-
[για καὶ τοὺς κάμπους.

ὠνειρεύονταν νὰ κάνῃ στάνη μ' αὐ-
τό. Λυπήθηκε κι' ὁ Κεφαλᾶς, ὡς ἡ-
θικός αὐτουργός, πῆγε στὸν στάλο,
ἄρπαξε μιὰ καλὴ γαλάρα προβατίνα
δυὸ ἀρνιῶν ἡλικίας, μιὰ ὠμορφὴ ροῦν-
τα, Κάλεσια, καὶ τὴν προσφέρει στὴν
γυναῖκα, λέγοντά της :

— "Αἱ ! Πάρ' αὐτὴν τὴν προβατίνα
καὶ μὴν κλαῖς ! Εἶναι καλογάλαρη !
Λούφαξε τώρα, σοῦ λέου ! Πάρ' τὴν
καὶ φεύγα !

Πῆρε ἡ γυναῖκα τὴν προβατίνα καὶ
ἀκολουθοῦμενη ἀπὸ τὰ τρία τῆς κο-
ρίτσια, τράβηξε γιὰ τὸ σπιτοκάλυβό
της, μὴν μπορῶντας νὰ συγκρατήσῃ
ἀκόμα τὴν λύπη της γιὰ τὸ σφάξιμο
τῆς γιδούλας της.

* *

Σὲ λίγο ὁ λοχίας ἀποχαιρέτησε τὸν
Κεφαλᾶ καὶ τὰ παιδιὰ του, καὶ γύρι-
σε μὲ τοὺς στρατιῶτες του στὸ Καρ-
πενήσι, ὅπου ὑπέβαλε στὸν λοχαγό
τοῦ δύο ἐκθέσεις, τὴν μιὰ ὅτι τὰ παι-
διὰ τοῦ Κεφαλᾶ δὲν ἔκλεψαν τὰ δέ-
κα πρόβατα τοῦ Μαλαμούτη, καὶ
τὴν ἄλλη ὅτι οἱ στρατιῶτές του δεῖ-
νας δεῖνας καὶ δεῖνας ἔσφαξαν πα-
ρανόμως τὴν γίδα μιᾶς φτωχῆς γυ-
ναίκας χωρὶς τὴν θέλησή της καὶ τὴν
συγκατάθεσή της καὶ τὴν ἔψησαν σὰν
νὰ ἦταν δική τους.

Τὰ κλάματα καὶ τὰ μυρολόγια τῆς
γυναίκας καὶ τῶν κοριτσιῶν τῆς ξύ-
πνησαν τὸν τοιέλεγκα τὸν Κεφαλᾶ
καὶ τοὺς ἄλλους πιστικούς.

— Τί σκούσματα εἶν' αὐτά, ὦρέ,
φώναξε ὁ Κεφαλᾶς, τί τρέχει ; Ποιὸς
πέθανε ;

Κι' ὕστερα βλέποντας τὸ σφαχτὸ
νὰ στρηφογυρίζῃ στὴν φωτιά, κατὰ-
λαβε τί εἶχε τρέξει, ἀλλὰ τί νάκανε.

Τελευταῖος ξύπνησε κι' ὁ λοχίας·
κι' ἅμα εἶδε τὸ μανὰρι στὴν ψηστα-
ριά ἔγεινε ἔξω φρενῶν καὶ φώναξε
μ' ὅλη τὴν δύναμή του :

— Βρέ, παλιανθρώποι ! Ποιὸς σὰς
διάταξε νὰ σφάξετε τὸ μανὰρι ; Δὲν
σὰς εἶπα νὰ μὴν τὸ πειράξετε ;

— Ἕνας εὐζωνας, κύρ λοχία, πέ-
ρασε ἀπ' ἐδῶ καὶ τῶσφας καὶ μᾶς
εἶπε ὅτι ὁ λουχίας τοῦ ἐπαινᾷ τοὺς
στρατιῶτές του ποὺ τοῦ πηγαίνουν
σφάγιο καὶ τιμωράει ὅλους ὅσοι δὲν
τοῦ πηγαίνουν, καὶ μάλιστα καλὸ
σφάγιο, κι' ὅτι ὅλοι οἱ στρατιῶτες,
ποὺ εἶναι στ' ἀποσπάσματα ὅλο καὶ
μὲ σφάγια καταγέγονται. Μπᾶς κ' ἐ-
μεῖς, κύρ λουχία, δὲν εἴμαστε ἀπό-
σπασμα σήμερα ;

— Βρέ παληοτώμαρα ! Ξαναβλα-
στήμησε ὁ λοχίας πνιγόμενος στὸν
θυμὸ του. Καὶ θὰ σὰς στείλω ἐγὼ ἐ-
κεῖ ποὺ χρειάζεται, πηγαίνοντας στὸ
Καρπενήσι.

— "Αχ ; καπετάνιε μ'. Ποῦν' ἡ μα-
νάρα μ' ; Τοῦ εἶπε μὲ τὰ κλάματα ἡ
γυναῖκα. Ἀπὸ σένα τὴν θέλω !

"Ὅλοι κατελυπήθηκαν γιὰ τὸ σφά-
ξιμο τοῦ μαναριοῦ τῆς φτωχῆς γυ-
ναίκας, ποὺ τῷχε ἓνα καὶ μοναχό, κι'

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΠΙΣΤΙΚΟΥ

Α'.

«Ανέβαινε τὸ ριζοβούνι καβάλα σὲ χρυσοκά-
πουλο μουλάρι, ὁ τσιέλεγκας, ὁ πρωτοτσιέλεγκας,
χαρούμενος καὶ γελαστός, φλάμπουρο τῶν χει-
μαδιῶν καὶ τῶν ξεκαλοκαιριῶν, ἐνῶ τὰ κοπά-
δια του ἔρχονταν ἀπὸ πίσω, μπροστὰ τὰ γίδια
καὶ πίσω τὰ πρόβατα καὶ πλεῖο μπροστὰ τὰ
στέρρα, καὶ ἀχαλογοῦσαν τὰ λακκώματα ἀπὸ
τὰ κυπροκούδουνα, ἀπὸ τὰ βελάσματα, ἀπὸ τὰ
σαλαγητά, ἀπὸ τὸν ποδοβολητό, ἀπὸ τ' ἀλη-
χτήμινά τῶν σκυλλῶν καὶ ἀπὸ τὰ τραγκανί-
σματα τῶν φορτιῶν, ποῦ εἶχαν τὰ σύνεργα τοῦ
τυροκομειοῦ, καὶ τὲς κάππες τῶν πιστικῶν.

Εἶταν πρωτομαγιά, ἢ ἡ φύση εἶχε πανη-
γύρι ἐκείνην τὴν ἡμέρα, πανηγύρι γεμῆτο ζωῇ,
γεμῆτο χαρῇ, γεμῆτο ἀναγαλλιασμό. Κάθε κακὴ
ιδέα, κάθε θλίψη διαλυῶνταν καὶ σκορπίζονταν
ἀπὸ τὲς χρυσόγυρες ἀχτίνες τοῦ ἡλίου, ποῦ
ὄργωνε τὸν οὐράνιο κάμπο, σὰν ἄξιος καὶ ἀκά-
ματος ζευγολάτης.

Ἀνέβαινε—ἀνέβαινε ὁ τσιέλεγκας ὁ πρωτο-
τσιέλεγκας τὸ ριζοβούνι καβάλα σὲ χρυσοκά-
πουλο μουλάρι, χαρούμενος καὶ γελαστός, ἐνῶ
τὰ κοπάδια του ἔρχονταν ἀπὸ πίσω καὶ ἀχολο-
γοῦσαν τὰ λακκώματα στὸ διάβα τους.

Μυρίζαν τὰ λόγγα ἀπὸ τὸ νεοφύλλισμα
τῶν δένδρων... Τὰ ἀηδόνια καὶ κάθε λογῆς
πουλλάκια τραγουδοῦσαν στὰ κλαριά μέσα, ἢ
στοὺς θάμνους ψηλὰ τοὺς σκοπούς τους... Οἱ
βρύσες ἔχυναν τὸν κατήφορο τὰ κρουσταλλογάρ-
γχα νερά τους, σὲ ψιλὰ ρεματάκια, καὶ αὐτὰ
κατηφοροῦσαν κελαρίζοντας γλυκὰ—γλυκὰ καὶ
ἡμερὰ—ἡμερὰ ἀνάμεσα στὰ σύνδετρα καὶ πό-
τιζαν τὰ ὄμορφα λειβάδια... Πέρα στὴ ρά-
χη, ποῦ ἔχει στὴν ἀγκαλιά της ἓνα πλατὺ
χωράφι, ἓνας ἀκάματος ζευγολάτης κεντάει
δύο γερὰ βώδια καὶ πάει πέρα δώθε καὶ
ἀνοίγει στὸ διάβητο ἡ γῆ ἀράδα—ἀράδα
μεγάλα καὶ πλατὺ ἀυλάκια... Κάτω
στὴν ποταμιά στρατοκόποι κερνοῦν ἄλλοι κα-
βάλα σ' ἀψυὰ μουλάρια, καὶ ἄλλοι πεζοὶ τρα-
γουδοῦντας τραγούδια τῆς ἀνοιξῆς, τῆς ἀγάπης
καὶ τῆς παλληκαριᾶς... Κάτω ἀπὸ μιὰ γέρικη
βυλανιδια στέκονται ὄρθοι ὁ νιὸς καὶ ἡ νιά
καὶ λένε τὸν πόνο τὸ γλυκό, ποῦ τοὺς καίει τὰ
φυλλοκάρδια... Ἕνας ἀφράτος πιστικός, ἐνῶ
ἀνηφοροῦνε τὰ γιδοπρόβατα καντοριαστά, κα-
θισμέος ἀπάνω σὲ ριζιμιὸ κοτρώνι λαλάει τὴ
φλογέρα του καὶ χύνει ὅλη τὴν ἀνοιξιὰτικὴ
χαρὰ μέτα στοὺς μαγικούς της τοὺς σκιπούς.

Κατέθηκε ὁ τσιέλεγκας, ὁ πρωτοτσιέλεγκας
ἀπὸ τὸ μουλάρι του καὶ τράβησε κάτω ἀπὸ τὸν
ἴσκιο ἐνὸς γέρικου δέντρου ν' ἀποθαυμάσῃ τὸ
πανηγύρι τῆς Ἀνοιξῆς, ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια του
πλεῖοτερο ν' ἀνοίξῃ τ' αὐτιά του καλύτερα,
νὰ ἰδῇ καὶ ν' ἀκούσῃ. Χίλιων λογίων λουλού-
δια εἶταν στρωμένα καταγῆς, χίλιων λογίων που-
λιά κελαδοῦσαν γύρω του. Ξεχάθωσε τὸ μου-
λάρι καὶ κάθησε καὶ ἀκούμπησε στὴ ρίζα τοῦ
δέντρου καὶ τέντωσε τ' αὐτί του καὶ βύθισε τὸ
μάτι του ἴσια πέρα.

Πέρασε κάμποση ὄρα καὶ πρόβαλαν τὰ στερ-
φόγιστα, ὅλα ψηλὰ καὶ λεύτερα μὲ ξαστερόφωνους
κύπρους μὲ τὸ Σιοῦτο μπροστὰ-μπροστὰ.

Πίσω του; ἔρχονταν ἡ Στεροκάλεσια μὲ τὸ
λαμπροκούδονό της, ποῦ τὸ λαλοῦσε πέντε χρό-
νια χωρὶς ἀρνί, καὶ ἔσπερνε ὅλα τὰ σερόφωρα
ἀπὸ πίσω της. Παρπίσω ἔρχονταν τὰ γαλα-
ρόγιστα ἀκολουθώντας τὸν Κανούτο, μὲ τὸν τριω-
κάρικο κύπρο του, καὶ πίσω-πίσω ἀκόμα τὰ
γαλαρόπρατα, ἔχοντας μπροστὰ τους τὸ Μπέλο
τὸν περίφανο, τὸν χοντροκέρατο καὶ τὸν βαρυ-
κούδουνο. Τὰ κατσίκια καὶ τ' ἀρνιά γιὰ νὰ μὴ
βλέπουν τῆς μανάδες τους, καὶ οἱ μανάδες τους
αὐτὰ καὶ χάνουν τὸ γάλα τους, εἴταν παρα-
πολύ πίσω, οὔτε φαίνονται καν.

Ὁ τσιέλεγκας ὁ πρωτοτσιέλεγκας, βλέπον-
τας τὸ βιό του νὰ περνᾷ μπροστὰ στὰ μάτια
του ὄμορφο-ὄμορφο καὶ κανταριαστό, παράτησε
τὴν ὠμορφίδα τοῦ κόσμου καὶ ἄρχισε νὰ με-
τρᾷ: ἓνα δύο, πέντε δέκα, ἑκατό, πεντα-
κόσια... στερόγισα ἓνα δύο, πέντε, δέκα,

ἑκατό, χίλια, δύο χιλιάδες καὶ ὀχτακόσια γα-
λαρόγιστα. Ἕνα, δύο, πέντε δέκα, ἑκατό, χί-
λια, δύο χιλιάδες, τρεῖς χιλιάδες γαλαρόπρατα,
τ' ὅλον ἑπτὰ χιλιάδες γιδοπρόβατα, καὶ ὡς
πέντε χιλιάδες κατσικάρια, ποῦ ἔρχονταν περ-
απίσω, δωδεκα χιλιάδες κεφάλια ζωντανὰ πέρα
πέρα! Κανένα δὲ, ἔλειπε ἀπὸ τὰ σημάδι ἀκά, ποῦ
τὰ κυνηγοῦν τὰ κακὰ μάτια καὶ τὰ κακὰ τὰ χέ-
ρια. Ἐκεῖ καὶ ὁ Σιοῦτος ὁ σκυλλαρικῆτος, καὶ ὁ
Νιάγγρος ὁ τσερεπάτσας καὶ ὁ Κανούτος ὁ μακρό-
μαλλος, καὶ ἡ Μπάρτζα ἡ πισοκέρατη, καὶ ἡ Μπού-
τσικα ἡ πλαταῦτα, καὶ ἡ Μεταένια ἡ κοντόμαλλη,
καὶ ἡ Μπάλια ἡ μακρομάσταρη, καὶ ἡ Γκόλ-
πινη ἡ πρωτόγεννη, καὶ ἡ Λειάρα ἡ μονοβύζα,
καὶ ἡ Φλώρα ἡ ὀρθοκέρατη, ὅλα ἐκεῖ. Ἐκεῖ καὶ ὁ
Μπέλλος ὁ μακρόμαλλος, καὶ ὁ Κάλεσιος ὁ
ροῦντος, καὶ ὁ Μπάλιος ὁ σιοῦτος, καὶ ἡ Στερ-
φοκάλεσια ἡ περίφανη, καὶ ἡ Κότσινη ἡ χον-
τρομάσταρη, καὶ ἡ Μπάλια μὲ τὰ κέρατα, ὅλα
ἐκεῖ.

Δώδεκα χιλιάδες γιδοπρόβατα!

Κύτταζε-κύτταζε τὰ κοπάδια, ποῦ ἀνηφοροῦ-
σαν μὲ τοὺς πιστικούς τους, ποῦ σαλαγάγαν
«εἰ-εἰ!» καὶ ἔρριχναν πέτρες σ' ἐκεῖνα ποῦ
ἀργοπατοῦσαν, καὶ ἐκεῖνα, ποῦ τὰ ξελόγιαζε
ἡ βοσκὴ, μὲ τὰ σκυλλιά τους, ποῦ πῆγαιναν
πλάγια, ἄλλα δεξιά καὶ ἄλλα ζερβιά, μὲ τὰ
φορτώματα τοῦ τυροκομειοῦ, καὶ τόσα ἄλλα
σαρακόλουθα, καὶ ἔτριβε τὰ μάτια του, νὰ ἰδῇ
καλὰ καλὰ ἂν εἶταν ὅλα αὐτὰ δικὰ του, καὶ
ἔλεγε μέσα του:

— Δὲν μου εἶν' ὅλα αὐτά;

Καὶ ἔκανε τὸ σταυρό του, καὶ δόξαζε τὸν
Θεὸ τὸ μεγαλοδύναμο, ποῦ ἀνάμεσα σὲ τὸν
κόσμο αὐτὸν διάλεξε νὰ κίμῃ τσιέλεγκας, πρω-
τοτσιέλεγκας, φλάμπουρο τῶν χειμερινῶν καὶ
ξεκαλοκαιριῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Ἀσπρο-
ποτάμου.

Σ' αὐτὸ ἀπάνω νὰ σου! καὶ προβάλλει καὶ ἡ
Μάρω ἡ πεντάμορφη, ἡ γυναῖκά του καβάλα σὲ
σέληνο μουλάρι μὲ τ' ἀσημοκούμπια της καὶ
τὴ χρυσοκεντημένη της τὴ φορεσιά, ποῦ δὲν τὴν
εἶχε καμμιά παραγκοῦνα, καὶ καμμιά σαρακα-
τσιάννα, σέρνοντας ἀπὸ πίσω της δέκα ψυχοπαί-
δες, καὶ ἐκείνες καβάλα σὲ κατώτερα μουλάρια,

φορτωμένα με κόκκινες βελόντες, για στρώ-
ματα και σιεπάσματα. Κάθε μουλάρι της συνι-
δεάς της Μάρως της πεντάμορφης είχε και δύο
ζευγάρια κόττες κρεμασμένες στα καπούλια από
τη μία μεριά κι' από την άλλη, ενώ ένας
χρυσόφτερος πετεινός με μεγάλο κα-σούλι και
μακρύ διπλό λιγγή και μακριά ούρά, βρίσκον-
ταν δεμένος στο μπροστόρι του μουλαριού, που
είταν καθάλα ή χιλιόζηλεμένη ή τσιελεγκίνα,
κάθε λίγο και λιγάκι λαλούσε περίφανα :

— Κικίκουουουου. ! ! !

Σταμάτησε κι' η συνοδεία της Μάρως της
πεντάμορφης στον ίδιον ίσκιο, κι' ο τσιέλεγκας
ο πρωτοτσιέλεγκας σηκώθηκε χαρούμενος και
κατέβασε από το μουλάρι το πολυχαπημένο
του το ταίρι, κατέθηκαν κι' οι ψυχοπαίδες, κι'
έδесαν τα μουλάρια για ν'αφήφύγουν, κατέβασαν
και μια μεγάλη κανίστρα κι' ένα δισάκκι και
τ' άπθεκαν κάτω από τον ίσκιο στο πλάγι
της Κυράς τους.

Σε λίγο ή κανίστρα και το δισάκκι είταν
άνοιγμένα, κι' άπλώθηκαν άπάνω σ' άσπροκά-
θαρο μεσάλι άσπρο ψωμί κουτρούλισιο, παγούδα,
χλωρό τυρί, τυρόγαλο, γιαγούρτι, κι' άφρό-
γαλο, που είταν βαλμένα μέσα σε κλειδοπί-
νακx. Ο τσιέλεγκας ο πρωτοτσιέλεγκας ξε-
κρέμασε από το μουλάρι του ένα βουτσέλλι
νερό και μια πλότκα κρασί κι' άρχισαν νά τρών.

Έφαγαν, έπιαν και ξαπλώθηκαν στη ρίζα του
δέντρου νά μεσημεριάσουν, ενώ ο πετεινός όλο
λαλούσε :

— Κικίκουουου ! . . . Κικίκουουου. ! ! !

Ο τσιέλεγκας ο πρωτοτσιέλεγκας μεθυμέ-
νος από την εύτυχία του βιού του, κι' από
την άγάπη που άντρεψε μέσα στα στήθεια
του, έγειρε στην ποδιά της λατρεμένης του της
Μάρως κι' άποκοιμήθηκε, ενώ αυτή έγνεθε μάλλι

μακρόκλωνο και ρούντο, άσπρο ξιζάσπας σαν την
άχτιδα, και τραγουδούσε μ' άγγελική φωνή
παναρμόνιο και γλυκύτατο τραγούδι, που έκομε
τές ζωτικές και τές νεράιδες του λίγγου νά
συμμαζεύτου, και νά πιάσουν χορό.

Β'.

— «Μπάαα ! Μπέεεεεε !»

Οί προβατίνες και τ' άρνιά.

— «Γκάβ ! Γκάβ !»

Τά μαιντρόσκυλλα.

Είταν περασμένα μεσάνυχτα. Άνεμος δυνα-
τός φυσούσε και σιούσε συθέμελο το μαντρί,
και κάθε φορά που άστένευε το φύσημα του
βοριά, που πάγανε τ' άρνάκια, άρχιζε το χιόνι
τ υλοΰπες τολοΰπες χοντρές νά στρώνεται κατα-
γής. Καιρός φεβρός, καρδιά του χειμώνα. Ή-
μέρονο Πρωτοχρονιά, ξεμέρονο σ' "Αϊ-Βασι-
λειού. Το κρύο κι' ο βοριάς και το χιόνι πο-
λεμούσαν τή γή, σαν νά την είχαν μητριά,
σαν νά την είχαν έχτρια.

Μέσα σ' εκείνο τ' άγιοκαίρι άρχισε νά
χτυπά ή καμπάνα της εκκλησιās βαρυά βαρυά
και δυνατά δυνατά. Στο βάρεμα της καμπά-
νας τά σκυλλιά άνταριάστηκαν περισσότερε κι'
ο πιστικός του κοπαδιού, που κοιμώνταν βαρυά
μέσα στην άνθρωποκαλυδα παραστιās με την
κάππα κατσιούλα, καλοντυμένος κι' έτοιμος
για την εκκλησιά στον πρώτο σήμαντρο, ζό-
πνησε με μεγάλο κόπο, κι' έφερε γύρω τά
μάτια του, σαν νά μὴν πίστευε τήν κατάστα-
σή του. Οί χιλιάδες γιδοπρίβατα με τους
πιστικούς τους, με τά σκυλλιά τους και με τά

φρτώματά τους, ή κατάλαμψη πρωτομαγιά
με όλα τ' άνοιξιάντικα κάλλη της, κι' ή Μάρω
ή πεντάμορφη με τές δέκα ψυχοπαίδες της εί-
χαν ξαφανισθ από μπροστά του, κι' ο Γώγος

έμενε μοναχός, πιστικός ξένου κοπαδιού, μέσα
στην καρδιά του χειμώνα, μ' έδα βιθύ και
καφερό πόνο για την περίκαλλη τή Μάρω, τή
μοναχοπαίδα του άφεντικού του του Σιέντου,
που την άγαπούσε πολύ, πολύ και δεν ήλπιζε
ποτέ νά την πάρη, γιατί είταν φτωχός και δεν
είταν τσιέλεγκας κι' έχούμενος.

Συλλογίστηκε συλλογίστηκε, κι' άναστένανε
άπ' την καρδιά βαθιά, σαν νά τον είχα βρεί καμ-
μι μεγάλη συμφορά. Έστερα έριξε λίγες στα-
λαματιές νερό στο πρόσωπό του, ξετρύπωσε ένα
κερί, που είχε μέσα στην στρέχα της καλύδας,
πήρε την γκλύτσα του, και τράβησε για την
εκκλησιά. που είταν ψηλά στη ραχούλα του
χωριού. Όταν μπήκε μέσα ή εκκλησιά είταν
γεμάτη κόσμο, άλλ' ή ώμορφιά του ξέλαμψε
πλειότερο από την ώμορφιά των άλλων παλληκα-
ριών. Όλοι είπαν μέσα τους :

— Χαρά στο παλληκάρι και στη μάνα, που
τόν γέννησε !

Άλλά πλειότερο αίστάνθηκε την ώμορφιά
του ο Σιέντος, ο άφεντικός του, και τή στιγμή,
που ο παπός άρχισε νά ψέλνη το τροπάρι :

«Τόν εύανοφάντορα του Χριστού. . . » αυτές
τελείανε μέσα στη καρδιά του τον άρραβώνα
της μοναχικής του της Μάρως με το Γώγο.

Τό γιώμα έπεσαν τρία ντουφέκια στο επίτι
του Σιέντου, κι' όλα τά χωριά και τά μαντριά
έμαθαν ότι άρραβωνίζονταν ο χιλιοπαينهμένος
πιστικός ο Γώγος, κι' έπαιρνε την πεντάμορφη
τή Μάρω του Σιέντου, του πρωτοτσιέλεγκα !

Χ. Χριστοδασίλης.

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΠΙΣΤΙΚΟΥ

Α'.

Τὸ Εἶσορο

Ἀνέβκινε τὸ ριζοβουνί, καθάλλα σὲ χρυσοκάπουλο μουλάρι ὁ τσιέλεγκας, ὁ πρωτοτσιέλεγκας, χροῦμενος καὶ γελαστός, φλάμπουρο τῶν ξεκαλοκαιριῶν καὶ τῶν ξεχειμωνιῶν, ἐνῶ τὰ κοπάδια του ἔρχονται ἀπὸ πίσω· μπροστά τὰ γίδια, καὶ πίσω τὰ πρόβατα, κι' ἀχολογοῦσαν τὰ λακκώματα ἀπὸ τὰ κυπροκούδουνα, τὰ βελάσματα, τὰ σκαλητή, τὸν ποδοβολητό, τ' ἀληχτήματα τῶν σκυλλιών καὶ τὰ ντραγκανίσματα τῶν φορτιῶν, ποῦχαν τὰ εἰδίσματα τοῦ τυροκομείου, καὶ τὲς κάππες τῶν πιστικῶν.

Ἄβιταν πρωτομαγιά. Ὁλὴ ἡ Πλάση: Γῆ καὶ Οὐρανός, εἶχαν πανηγύρι ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα πανηγύρι γεμάτο ζῶν, γεμάτο χαρὰ, γεμάτο ἀναγαλλισμὸ. Κάθε κακὴ ἰδέα καὶ κάθε θλίψη διαλυῶνταν καὶ σκορπίζονταν ἀπὸ τὴν φωτοπλήμμου τοῦ ἡλίου, ποῦ ὥργονε τὸν οὐράνιο κάμπο σὺν ἄξις κι' ἀκούρατος ζευγίτης.

Ἀνέβκινε, ἀνέβκινε τὸ ριζοβουνί καθάλλα σὲ χρυσοκάπουλο μουλάρι ὁ τσιέλεγκας, ὁ πρωτοτσιέλεγκας, χροῦμενος καὶ γελαστός, ἐνῶ τὰ κοπάδια του ἔρχονταν ἀπὸ πίσω κι' ἀχολογοῦσαν τὰ λακκώματα στὸ διάβα τους.

Ἀμαύριζαν τὰ λόγγα ἀπὸ τὸ νιοφύλιασμα τῶν δειντρῶν, τ' ἀηδόνια καὶ κάθε λογῆς πουλάκια τραγουδοῦσαν στὰ κλαριά μέσα, ἢ ἀπάνω στὰ χαμόκλαδα τοὺς σκοποὺς τους, αἱ βρύσες ἔχυναν τὸν κατήφορο τὰ κρουσταλλογάργαρα νερά τους, σὲ φιλὰ ρεματάκια, καὶ τὰ ρεματάκια αὐτὰ κατηφοροῦσαν κελαρίζοντας γλυκὰ-γλυκὰ καὶ ἡμερα-ἡμερα ἀνάμεσα στὰ σὺδεντρα καὶ πότιζαν τὰ ὠμορφα λειβάδια... Πέρα στὴν ὠμορφή ράχη, ποῦχε στὴν ἀγκαλιά της ἓνα ἐφτάστρεμμο χωράφι, ἓνας ἄξις ζευγίτης κεντοῦσε δυὸ γερὰ βώδια καὶ πήγαινε πέρα-δῶθε κι' ἀνοίγε στὸ διάβα του ἡ γῆ αὐλάκια μεγάλα, πλατυὰ καὶ ἀραδιαστά... Κάτω στὴν ποταμὴ περνοῦσαν στρατοκόποι, ἄλλοι καθάλλα σ' ἀψυὰ μουλάρια, κι' ἄλλοι πεζοί, καὶ τραγουδοῦσαν ὅλοι μαζί τραγούδια τῆς ἀγάπης, τῆς ἀνοιξῆς καὶ τῆς παλληκαριᾶς. Κάτω ἀπὸ μιὰ γέρινη βαλανιδιὰ στέκονταν ὀρθοὶ ὁ νιὸς κι' ἡ νιά καὶ λέγανε τὸν πόνο τους τὸ γλυκό, ποῦ τοὺς ἔκκιγε τὰ φυλλοκάρδια... Ἕνας πιστικός, ἀφράτο παλληκάρι, ἐνῶ ἀνημπούσανε τὰ γυμνήματα κανταριὰ, αὐτός, καθισμένος ἀπάνω σὲ ριζιμὸ κοτρώνι, λαλοῦσε τὴ φλογέρα του, κι' ἔχυνε ὅλη τὴν ἀνοιξιάτικη χαρὰ μὲ τοὺς μαγικούς της ἤχους.

Ἄεκαλλήκεψε ὁ τσιέλεγκας, ὁ πρωτοτσιέλεγκας ἀπὸ τὸ χρυσοκάπουλο μουλάρι του καὶ τράβηξε στὸν ἴκιο ἐνὸς μεγάλου καὶ πολύκλαδου καὶ πυκνοφύλλου δέντρου, ν' ἀποθαμάσῃ τὸ λουλουδοστόλιστο καὶ μοσχόβολο πανηγύρι τοῦ Μαγιοῦ ν' ἀνοίξῃ πλεῖστορο τὰ μάτια του καὶ νὰ τεντώσῃ τ' αὐτιά του καλύτερα γιὰ νὰ ἰδῇ καὶ ν' ἀκούσῃ. Ἐσχάδωσε τότε ὁ τσιέλεγκας, ὁ πρωτοτσιέλεγκας τὸ χρυσοκάπουλο μουλάρι του καὶ τ' ἄφησε νὰ βοσκῇ σὲ μυρολούλουδο λειβάδι, κι' ἀκούμπωντας στὴ ρίζα τοῦ πλατόσσικου δέντρου,

τέντωνσε τ' αὐτί του καὶ βύθισε τὸ μάτι του ἴσκι πέρα.

Ἄστερα ἀπὸ κάμποσην ὥρα πρόβαλαν τὰ στεροφύγιδα, ὅλα ψηλά καὶ λεύτερα, μὲ ξεστερόφωτους κύπρους, ποῦ τῆσσερε ὁ Σιοῦτος, πηγαίνοντας μπροστά-μπροστά. Πίσω τους ἔρχονταν ἡ Στερφ κάλεσια μὲ τὸ λαμπροκούδονό της, ποῦ τὸ λαλοῦσε τέσσαρα χρόνια χωρὶς νὰ κἀνῃ ἀρνί, κι' ἔσσερε πίσω της ὅλα τὰ στεροφύρατα. Παρκαπῖσω ἔρχονταν τὰ γαλαρόγιδα, ἀκολουθώντας τὸν Κανούτο μὲ τὸν τριοκάρικον κύπρο του, καὶ πίσω ἀκόμα τὰ γαλαρόφρατα μὲ τὸν Μπέλο τὸν περίφκνο, τὸν χοντροκέρατο καὶ τὸν βαρυκούδουνο. Τὰ κατσίκια καὶ τ' ἄρνιά, γιὰ νὰ μὴ βλέπουν τὲς μαννάδες τους καὶ οἱ μαννάδες τους αὐτὰ καὶ χάσουν τὸ γάλα τους, εἶταν πάρα πολὺ πίσω, κι' οὔτε φαίνονταν κἀν.

Ἄ'Ο τσιέλεγκας, ὁ πρωτοτσιέλεγκας, βλέποντας νὰ περνᾷ μπροστά του ὅλο τὸ βιό του ὠμορφο καὶ ταριαστό καὶ καλοξεχειμωνισμένο, παράτησε τὴν ὠμορφάδα τῆς Πλάσης κι' ἄρχισε νὰ μετράῃ: ἓνα, δύο, πέντε, δέκα, ἑκατό, διακόσια, πεντακόσια, χίλια, δύο, χιλιάδες κι' ὀχτακόσια γίδια! Ἕνα, δύο πάλε, πέντε, δέκα, ἑκατό, χίλια, δύο χιλιάδες, τρεῖς χιλιάδες τέσσαρες χιλιάδες καὶ διακόσια πρόβατα, τ' ὅλον ἐφτά χιλ. γιδοπρόβατα, κι' ὡς πέντε χιλιάδες κατσικάρια, πῶρχονταν παρκαπῖσω, δώδεκα χιλιάδες ζωντανὰ πέρα-πέρα! Κανένα δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὰ σημαδικὰ, ποῦ τὰ κυνηγοῦν τὰ βάσκικα μάτια καὶ τὰ κλέφτικα χέρια. Ἐκεῖ κι' ὁ Σιοῦτος, κι' ὁ Νιαγγρος, κι' ὁ Τσερέπης, κι' ὁ Κανούτος ὁ μακρόμαλλος, κι' ἡ Μπαρτζα ἡ πισωκέρατη, κι' ἡ Μπούτσκα ἡ σκουλαρικάρη, κι' ἡ κοντόμαλλη κι' ἡ Μπάλια ἡ μακρομάσταρη, κι' ἡ Γιάλμπινη ἡ πρωτόγεννη, κι' ἡ Δειάρα ἡ μονοῦζα κι' ἡ Φλώρα ἡ ἀρθοκέρατη... Ὅλα ἐκεῖ. Ἐκεῖ κι' ὁ Μπέλος ὁ χοντροκέρατος κι' ὁ Κάλεσιος ὁ ροῦντος, κι' ὁ Λάγιος ὁ Σιοῦτος, κι' ἡ στεροφκάλεσια μὲ τὰ κέρατα, κι' ἡ κότσινη ἡ χοντρομάσταρη, κι' ἡ Μπάλια ἡ φεγγαρομέτωπη... Ὅλα ἐκεῖ, δώδεκα χιλιάδες γιδοπρόβατα μικρὰ μεγάλα.

Κύτταζε, κύτταζε τὰ κοπάδια ποῦ ἀνηφοροῦσαν μὲ τοὺς πιστικούς του, ποῦ σκαλῶγαν ἀκατάπαυτα: αἶ! ἔ! κι' ἔριχναν πέτρες σ' ἐκεῖνα ποῦ ἀργοπατοῦσαν καὶ σ' ἐκεῖνα ποῦ τὰ ξελάγιαζε ἡ βροχή... μὲ τὰ σκυλλιά τους, ποῦ πήγαιναν πλάγια, ἄλλα δεξιά κι' ἄλλα ζερβιά... μὲ τὰ φορτώματα τοῦ τυροκομείου, καὶ τόσα ἄλλα παρακλόυζα... κι' ἔτριβε τὰ μάτια του γιὰ νὰ ἰδῇ καλά, ἂν εἶταν ὅλα αὐτὰ δικὰ του κι' ἔλεγε μέσα του:

— Δικὰ μου εἰν' ὅλα αὐτὰ, Θεέ μου! »

Κι' ἔκανε τὸ σταυρὸ του καὶ δόξαζε τὸν Θεὸ τὸ μογχοδουναῖο, ποῦ ἀνάμεσα σὲ τὸν κόσμον αὐτὸν διαλέξε νὰ κἀνῃ τσιέλεγκας, πρωτοτσιέλεγκας, φλάμπουρο τῶν ξεχειμωνιῶν καὶ τῶν ξεκαλοκαιριῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Ἀσπροποτάμου, τῆς Καλαυριᾶς καὶ τοῦ Ζαγορίου.

Ἄ' αὐτὸ ἀπάνω, νά στυ κι' ἡ Νιάρω ἡ πεντάμορφη, ἡ γυναῖκά του καθάλλα σὲ ἀέλινο μπροσεῖλο μουλάρι, μὲ τὰ χρυσοκάρδια της ἐφτά ἀράδες ἀπ' ἐδῶ κι' ἐφτά ἀπ' ἐκεῖ, καὶ τὴ χρυσοπλουμισμένη της τὴν πορσεῖα, ποῦ δὲν τὴν εἶχε καμμιά Καραγκούνα, καὶ καμμιά Σαρακατσιάνα, σέρνοντας ἀπὸ πίσω της δέκα ψυχοπαῖδες, κι' ἐκείνες ἀπάνω σὲ μουλάρια καθάρια φορτωμένα κόκκινες βελάντζες γιὰ

στρώματα και σκεπάσματα, και τους χιλιο-
πλουμισμένους άργαλιούς. Κάθε μουλάρι της
Μάρως της πεντάμορφης είχε και δυό ζευγάρια
κόττες, κρεμασμένες πισσοάμαρα ένα από τη
μιά μεριά, κι ένα από την άλλη, κι ένας
χρυσόφτερος κιτρινοπόδαρος πετεινός, με με-
γάλο κατσιούλι και μακρύ διπλό λιγγρι και
φιλή καμκρωτή ουρά, βρίσκονταν δεμένοι στα
καπούλια του μουλαριού της χιλιοζηλεμένης
της τσιελεγκίνας και κάθε λίγο και λιγάκι
λαλούσε :

— «Κικιρίκουσουσου !»

«Σταμάτησε ή συνοδεία της Μάρως της πεν-
τάμορφης στον ίδιον Ίσκιο κι ό τσιελεγκας ση-
κώθηκε χαρούμενος και κατέβηκε από τό μου-
λάρι τό πολυχαπημένο του τό ταίρι, πέζε-
ψαν κι οι ψυχοπαίδες, κι έδωσαν τό μουλάρι
διά νά μή φύγουν κατέβησαν και μιά μεγάλη
κανίστρα κι ένα δισάκι γεμάτο, και τ' από-
θεσαν στον Ίσκιο, πλάι στην κυρά τους.

«Σέ λίγο ή κανίστρα και τό δισάκι είχαν
άνοιγμένα και γέμισε τ' άσπροκάθαρο μεσάλι
άσπρο κουτρολήσιο ψωμί, παγούδα, χλωροτύρι,
γιαούρτι, αφογάλο, και γαλοτύρι, που είχαν
βαλμένα μέσα σε κλειδοπινακιά. Ξεκρέμασε κι
ό τσιελεγκας ό πρωτοτσιελεγκας ένα βουτσέλλι
νερό και μιά πλόσκα κρασί ζιτσιώτικο, κι άρ-
χισαν νά τρών. Έρχαν, έπιαν, και εξαπλώθη-
καν στη ρίζα του δέντρου νά μεσημεριάσουν,
ένω ό πετεινός λαλούσε και ξαναλαλούσε ά-
πάνω στα καπούλια του μουλαριού :

— «Κικιρίκουσουσου ! Κικιρίκουσουσου !»

«Ό τσιελεγκας ό πρωτοτσιελεγκας μεθυ-
σμένος από την εύτυχία του βίου του, κι από
την αγάπη, που άντρείνε μέσα στα πλατύα
του στήθια, έγειρε στην ποδιά της λατρεμένης
του της Μάρως της πεντάμορφης κι άποκαι-
μήθηκε, ένω αυτή έγενεθε ροδίτο μαλλί μακρύ-
τριχο κι άσπρο σαν την άχτίδα και φιλοτρα-
γουδούσε μ' άγγελική φωνή, παναρκούνιο τρα-
γούδι, που έκανε τές ζωτικιές και τές νεράι-
δες του λόγγου νά συνκχτούν και νά πιάσουν
χορό.»

Β'.

— «Μπακαά ! Μπεσεέ !» οι προβοτίνες και
τ' άρνιά.

— «Γιάβ ! Γιάβ !» τά μνητροόκυλλα.

Είχαν περασμένα μεσάνυχτα. Άνεμος δυνα-
τός φυσούσε και κουνούσε συθέμελο τό μαντρι
και κάθε φορά, που ξαστένευε τό φύσημα του
βοριά, που παγώνει τ' άρνάκια, άρχιζε τό χιόνι
χοντρές τουλούπες νά στρώνεται κατά γή.
Καιρός φοβερός, καρδιά του χειμώνα, ξημερώ-
ματα των Χριστουγέννων ! Τό κύρο, ό βοριάς,
τό χιόνι πολεμούσαν τη γή, σαν νά την είχαν
μητριά, σά νά την είχαν θανάσιμο έχτρό.

Μέσα σ' εκείνο τ' άγριοκαίρι άρχισε νά χτυ-
πάη ή λαμπάνα της έκκλησιάζ βαρυά-βαρυά και
δυγατά-δυνατά. Στόν ήχο της καρμπάνας άν-
ταριάστηκαν τό σκυλλιά, κι ό πιστικός του
κοπαδιού, που κοιμώνταν βαρυά παραστιζ
μέσα στην άνθρωποκαλύβη, μαζί με πεντέξη
άλλους πιστικούς, με την κάππα του κουκου-
λωμένος, άλλαγμένος από βραδύς κι έτοιμος
για την έκκλησιά, στα πρώτα χτυπήματα της
καρμπάνας ξύπνησε από τό βρυαλεχτήματα
των σκυλλιών με μεγάλον κόπο, κι έφερε γύρα
στα σκοτεινά τό μάτια του, σά νά μήν πί-
στευε την κατάστασί του. Δεν είχαν ούτε μιά
στιγμή που έδλεπε την πρωτομαγιά με όλα
τά κατάλαμπρα κάλλη της, δεν είχαν ούτε

μιά στιγμή που άνηφορούσε με δώδεκα χιλιά-
δες γιδοπρόβατα για τά ξεκαλοκαιριά με τους
πιστικούς του, με τό σκυλλιά του, με τό φορ-
τώματα του τυροκομείου του, δεν είχαν ούτε
μιά στιγμή, που ύστερα από ένα λαμπρό φα-
γοπότι είχε γύρει στην κεντημένη ποδιά της
Μάρως της πεντάμορφης, πουχε τές δέκα ψυ-
χοπαίδες, της Μάρως, που την αγαπούσε και
λαχταρούσε, της χιλιοπαυμένης και χιλιοζη-
λεμένης Μάρως, της μοναχοκόρης του τσιελεγκά
του, που τη γύρευαν τόσα τσιελεγκόπουλα και
τόσα άρχοντόπουλα ένα κι ένα ! «Ό,τι έδλεπε
ό,τι είχε κι ό,τι είχαν έδω και μιά στιγμή,
τσιελεγκας, πρωτοτσιελεγκας, με δώδεκα χι-
λιάδες γιδοπρόβατα, κι άντρας της Μάρως της
πεντάμορφης, δεν είχαν άλλο παρά μιά ειρω-
νεία της φτώχειας του, ένα... Χριστουγεννιά-
τικο όνειρο !

Από τη χιλιόκαλλη πρωτομαγιά βρέθηκε
στην καρδιά του χειμώνα, κι από χιλιοπρόβα-
τος και χιλιόγιδος τσιελεγκας, πρωτοτσιελεγ-
κας, φτωχός πιστικός, ρογάρης ξένου κοπαδιού
και μ' ένα βαθύν πόνο, για την περικαλλη
Μάρω, τη μοναχοθυγατέρα του τσιελεγκά του,
του Σκέντου, για την πεντάμορφη Μάρω, που
την αγαπούσε πολύ-πολύ, και δεν τώλπιζε
ποτέ νά την πάρη, γιατί είχαν πιστικός φτω-
χός κι όχι τσιελεγκας κι έχούμενος !

Συλλογίστηκε, συλλογίστηκε κι αναστέναζε
βαθυά μες από τό φυλλοκάρδια του, σά νά τον
είχε βρή καμιά μεγάλη συμφορά και δυστυχία.
Τέλος πήρε τό βουτσέλλι με τό νερό και νί-
φτηκε, ξετρώπωσε κι ένα κηρί πουχε στην ά-
στρέχα της καλύβας του, ξύπνησε και τους
άλλους πιστικούς, πήρε την άγκλίτσα του και
τράβηξε πρώτος για την έκκλησιά, που είχαν
στην κορφή της ραχούλας του χωριού. Όταν
μπήκε μέσα, ή έκκλησιά ήταν γεμάτη κόσμο,
άλλ' ή ώμορφιά του ξελαμψε πλειότερο από
την ώμορφιά, όλων των άλλων παλληκαριών.

— «Χαρά στη μάννα, που τον γέννησε !»

Είπαν πολλές καρδιές, μέσα τους, αλλά
πλειότερο αίστάνθηκε την ώμορφιά του ό Σκέν-
τος, ό τσιελεγκας του και τη στιγμή, που
ό παπάς έψαλλε τ' άνοιχτόκαρδο και χαρμό-
συνο τροπάρι «Χ ρ ι σ τ ό ς γ ε ν ν ή τ α ι :»
αυτός τελείωνε μέσα στη καρδιά του τον άρ-
ραβώνα της μονακριβής του της Μάρως με τ' ά-
ξιο και ζηλεμένο πιστικό του τό Γιόργα, και
τόν έκανε παιδί του και νοικοκύρη σ' όλα του
τά γιδοπρόβατα και στο έχει του.

Τό γιώμα έπεσαν όλα ντυμένα από τό
σπίτια του Σκέντου, του πρωτοτσιελεγκας κ' όλα
τά χωριά και τό μαντριά έμαθαν ότι άραβώ-
νιάζονταν ό χιλιοπαυμένος πιστικός έλπίργας,
με την πεντάμορφη τη Μάρω, την μοναχοθυ-
γατέρα του Σκέντου του πρωτοτσιελεγκας κι
είπαν μέσα τους :

— «Νά ζήσουν και νά προάψουν !»

— «Χριστούγεννης

ΕΤΟΣ Γ' - ΤΟΜΟΣ Β'. - Αριθμός 3

Εν Κωνσταντινί, 1 Σεπτεμβρίου 1911

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Εν Κωνσταντινί Γρ. 30
Εν ταῖς Ἐπαρχίαις » 40
Εν τῷ Ἐξωτερικῷ Γρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ.
ΚΟΥΡΣΟΥΜ ΧΑΝ.

Τὰ χειρόγραφα δὲν επιστρέφονται.

Ἐκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΜΗΚΑΝ ΚΛΕΦΤΕΣ ΣΤΟ ΜΑΝΤΡΙ.

Το Μαντρί

Τί χινοπωριάτικη ξάστερη βραδεῖά, ποῦ εἶταν ἐκείνη ἡ βραδεῖά!

Ὁ οὐρανὸς ἀφέγγαρος καὶ καταγαλάζιος, εἶταν στολισμένος μετ' ἑλίου μύρια κατάλαμπρα ἀστέρια, ἄλλα μεγάλα κι' ἄλλα μικρά, ἄλλα μετ' σταθερὸ κι' ἄλλα μετ' ὑπότρεμο φῶς, κρέμονταν ἀπὸ τὸν οὐρανίου θόλο καὶ φαίνονταν σὰ νὰ γλυκομιλοῦσαν ἄλλα πλάγι πλάγι, σὰν ἀγαπημένα ταίρια, ἄλλα τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλο σὰν στρατοκόποι, κι' ἄλλα κοπαδιαστὰ δῶθε καίθε σὰν πρόβατα μέσα σ' ἀπέραντο λουλουδόσπαρτο λειβάδι, καὶ μέσα σ' ὅλον αὐτὸν τὸν ἀστερόκαμπο, ξεφάνταζε ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, σὰν ἀστροβασίλειος τριπλόσωμος τὸ πλεῖστον ἀπ' ὅλα, ὁ ὑπέρλαμπρος Ἀποσπερίτης, κρεμασμένος ψηλὰ στὸ δῦσμα, σὰ χρυσαφένια καντήλα, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Τὸ χωριό, φωλιασμένο ψηλὰ στὴ ράχη, σκεπάζονταν μετ' ὅλα σκοτάδια τ' ἀπόσπερνου, τὰ σκυλλιά, ἄλλα ἀλγχοῦσαν, ἄλλα κλιαφάνιζαν, κι' ἄλλα βάζιζαν ἀπὸ τὰς φράχτες τῶν αὐλῶν τοὺς ἀνθρώπους, τὰ πράγματα καὶ τὰ σπιτιάρικα γιδοπρόβατα, ποῦ περνοῦσαν στὸ δρόμο, τὰ παράθυρα φεγγοβολοῦσαν σὰν ἐπίγεια ἀστέρια, καὶ πάνω ἀπὸ τὰς ράχες καὶ τὰ ραχοδούνια καὶ κάτω ἀπὸ τὰ λακκώματα καὶ τὰς πλαγιὰς ἔρχονταν ἓνα ἀνάρμονο ἀρμονικὸ ἄλλημα κουδουνιῶν καὶ κυπριῶν τῶν κοπαδιῶν, ποῦ ἄλλα κατηφοροῦσαν, ἄλλα ἀνιφοροῦσαν κι' ἄλλα ἰσοδρομοῦσαν ἀγάλια - ἀγάλια πρὸς τ' ἀπόγωνα μαντριά, κι' ἡ Σιγαλιά τῆς Νύχτας προχωροῦσε, σὰν καμαρωμένη Βασίλισσα, ἀπ' ὅλες τὰς μεριές, κι' ἔρχονταν νὰ θρονιστῇ στὸ σκοτεινὸν ἄσπερον θρόνο τῆς.

Ἀρχίζαν νὰ παύουν λίγο - λίγο τὰ γαυγίσματα τῶν σκυλλιῶν, τὰ χλιμιτρίσματα τῶν φορτηγῶν, τὰ μουγκρίσματα τῶν βοδιῶν, οἱ φωνές τῶν ἀνθρώπων, κι' ὁ ποδοβολητὸς ὅλης τῆς κινουμένης Πλάσης, καὶ πέρα ἀπὸ τὴν ὡμορφὴν ράχην ἔσκισε τὸν ἀέρα ἓνα χιλιαρμῖνιο φλογερολάλημα, σὰν θεϊκὴ εὐλογία, σὰ νὰ βγαίνει μετ' ἀπὸ τὰ δεινρόφυτα καὶ λουλουδόσπαρτα περιβόλια τοῦ Παραδείσου. Νόμιζε κανεὶς ὅτι ὁ οὐρανὸς ἀπὸ πάνω μ' ὅλα τ' ἀστρα τοῦ, κι' ἡ Γῆ ἀπὸ κάτω μ' ὅλα τῆς τὰ βουνά, τὰς ράχες, τοὺς κάμπους καὶ τὰ λακκώματα στάθησαν ν' ἀκούσουν τὸ νέον Ὁρφέα.

Μιὰ σκιὰ μετ' περπάτημα ἀέρινο ξέβγηκε ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ προχωροῦσε πρὸς τοὺς ἤχους τῆς μελωδικῆς φλογέρας, πλεῖστον γλυκοὺς ἀπὸ τὸ μέλι τοῦ Ὑμητοῦ, ἀπὸ τὴν ροδοζάχαρην κι' ἀπὸ τὰ σῦκα τῆς Ἰωνίας. Μιλοῦσε ἡ μαγικὴ φλογέρα μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ καθενός, ποῦ τὴν ἀκουε κι' ἔλεγε τραγούδια τῆς Ἀγάπης παναρμῖνια, ποῦ δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ εἰπῇ γλῶσσα ἀνθρώπου καὶ κελάδημα πουλλιοῦ, κι' ἡ σκιὰ προχωροῦσε ἀνέρα πρὸς τὴν εὐμορφὴν Ράχην. Στάθηκε ἐκεῖ. Ἡ φλογέρα ἔ-

καψε ἀποτομία καὶ ἡ μαγικὴ εἰρήνη σου. Πέπεσε ἡ μαγικὴ ἀγκαλιά τῆς ἄλλης καὶ τὸ οὐρανίου φλογερολάλημα διαδέχτηκαν ὅλοια φθογερὰ τῆς Ἀγάπης:

— Ἀχ! Λάμπρο μου! Μοῦ σκίζεις τὴν καρδιά μ' αὐτὴ σου τὴ φλογέρα! Ἀμα τὴν ἀκουσα, ἔτρεξα στὴν ἀγκαλιά σου, σὰν ποῦ τρέχει τὸ διψασμένο ἀλάφι: στή γαργαρόνερην βρύση νὰ σήσῃ τὴ φλογερὴν τοῦ τῆ δίψας.

— Γκόλφω μου! Ψυχὴ μου Γκόλφω! Καὶ τί ἄλλο μετ' κάνει νὰ λαλῶ ἔτσι τὴ φλογέρα μου, παρὰ ἡ ἀγάπη, ποῦ σῶχω, κι' ὁ πόνος, ποῦ σοῦ τραδῶ! Ποτέ μου δὲ λαλοῦσα τὴ φλογέρα ἔτσι, ὅπως τὴ λαλῶ, ἀφότα, σὲ γνώρισα!

— Λάμπρο μου! Λέγουν πῶς ἡ ἀγάπη δὲν κρύβεται, κι' εἰν' ἀλήθεια πῶς δὲν κρύβεται. Ἀνάγκη νὰ βάλῃς ἓναν εἰκό σου τὸ γληγορώτερον νὰ μετ' ζητήσῃς ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Φροδοῦμαι, Λάμπρο μου, μὴ μάθῃ ὁ κάσμιος τὴν ἀγάπην μας, κι' ὕστερα ἀλλοθίμονο! Τὸ χωριὸ θὰ μοῦ βγάλῃ τραγούδι, ἡ μάνα μου θὰ μετ' καταρραστῇ κι' ὁ πατέρας μου θὰ πάρῃ τὸ ντουφεκί: καὶ θὰ μετ' σκοτώσῃ ὡς γέννη τὸ μαλόνιμα!

— Μὴν τὸ λές, Γκόλφω μου, αὐτό! Μὴν τὸ λές! Εἶμαι ἱκανὸς νὰ γείνω θηρίο νὰ...

— Μὴ λές τίποτε γιὰ τὴ μάνα μου καὶ γιὰ τὸν πατέρα μου! Δὲ θέλω ν' ἀκούσω κακὸ λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλιά σου γιὰ τοὺς γονεῖς μου! Θὰ μοῦ φανῇς ἀσχημὸς καὶ θὰ χάσῃς τὴν ἀγάπην μου.

— Κι' ἂν ἡ μάνα σου κι' ὁ πατέρας σου δὲ θελήσουν νὰ μοῦ σὲ δώσουν!

— Δεῦξε, Λάμπρο μου, τὰς κακὰς ἰδέας ἀπὸ τὸ νοῦ σου! Γιὰτὶ νὰ λές τὸ κακὸ, πρὶν τὸ ἰδεῖς; Μπορεῖ, ὅπως λές, νὰ μὴ σὲ θελήσουν, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ νὰ σὲ θε-

* ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ *

ΜΠΗΚΑΝ ΚΛΕΦΤΕΣ ΣΤΟ ΜΑΝΔΡΙ...

Το χωριό, η γειτονική ξάστερη
βραδεία που είχαν έλκεν η
βραδεία!

Ο ούρανός, κρέμας
και καταγάλαντος, ήταν
στολισμένος με χίλια μύ-
ρια κατάλαμπρα αστέρια,
άλλα μεγάλα κι άλλα μι-

κρά, άλλα με σταθερά κι άλλα με υπότρομο φως, κρέ-
μονταν από τον ούρανο όλος και φαίνονταν σαν να γλυ-
κομιλούσαν, άλλα πλάγι-πλάγι, σαν αγαπημένα ταίρια,
άλλα το ένα μπρός και το άλλο πίσω, κι άλλα κοπα-
διαστά δώθε-κεΐθε, σαν πρόβατα μες σε λουλουδόσπαρτο
λειβάδι, και μέσα σ' όλο αυτόν τον άπειρον αστέρι-
καμπο ξεφάνταζε απ' όλα τ' άλλα, σαν αστροβασίλειος,
τριπλόσωμο το πλείο λαμπρό απ' όλα, ο υπέρλαμπρος
'Αποσπερίτης, κρεμασμένος ψηλά στο ύψος, σαν χρυ-
σαφένια καντήλα μπροστά στην εικόνα του Θεού.

Το χωριό, φωλιασμένο στον κόρφο της ράχης, σκε-
πάζονταν με τα θολά σκοτάδια του απόσπερνου.

Τα σκυλιά, άλλα αληχτούσαν. άλλα κλιαζάν-
ζαν, κι άλλα βιάζαν από τις φράχτες των αυλών
τους ανθρώπους, τα πράγματα και τα σπιτιάρινα γι-
δοπρόβατα που περνούσαν στο δρόμο τα παράθυρα
των σπιτιών φειγβολούσαν σαν επίγεια αστέρια, κι
άπάνω από τις ράχες και τα ραχιδούνια, και κάτω
από τα λακκώματα κι από τις πλαγιές έρχονταν έν'
άνθρωποι άρμονικά λήληχα κουδουνιών και κο-
πιρών των κοπαδιών, που άλλα κατηφούσαν κι άλλα
ισοδρομούσαν άγάλια-άγάλια προς τ' απόγονα μαντριά,
κι' η σιγαλιά της νύχτας προχωρούσε, σαν καμαρω-
μένη βασίλισσα, απ' όλες τις μεριές, κι' έρχονταν να
θρονιστεί στον σκοτεινότεστον θρόνο της.

Άρχιζαν να παύουν λίγο-λίγο τ' αληχτήματα των
σκυλιών, τα γλυμτρίσματα των φορτηγών, τα μουγ-
γρίσματα των βοδιών, οι φωνές των ανθρώπων κι' ο
ποδοβολητός όλος της κινούμενης Πλάτης, ενώ από
πέρα από την όμορφη ράχη έσχιζε τον αέρα ένα γι-
λαρμόνιο φλογερολάλημα, σαν θεϊκή εύλογια, σαν
νύχτα μες από τα δεινόφυτα και λουλουδόσπαρτα
περιβάλλια του Παραδείσου. Νόμιζε κανείς ότι ο ού-
ρανός από πάνω μ' όλα τα άστρα του, κι' η γη από
κάτω μ' όλα της τα βουνά, τις ράχες, τους κάμ-
πους και τα λακκώματα στάθηναν ν' ακούσουν τον
καινόβιον Όρφέα!

Μια σιγή με περπάτημα άερινό ξεβγήκε από το
χωριό και προχωρούσε προς τους ήχους της μελωδι-
κώτατης φλογέρας, πλείο γλυκούς κι' από το μέλι
του 'Υμηττού κι' από τη ροδοζάχαρη της Πόλης κι'
από τα σύκα της 'Ιωνίας.. Μίλουσε ή μακρινή φλο-
γέρα μες στη ψυχή του καθενός, που την άκουε, κι'

έλεγε τραγούδια της 'Αγάπης παναριόνια, που δεν
μπορούσε ποτέ να τα ειπή ανθρώπινη γλώσσα και κελά-
θημα αηδονιού, κι' η σιγή όλο και προχωρούσε ανάμεσα
προς την όμορφη ράχη. Έκει στάθηκε. Η φλογέρα
έπαυε απότομα κι' η μια σιγή έγειναν δύο. Έπιασε
η μια σιγή στην άγκυλιά της άλλης και τ' ούρανό φλο-
γερολάλημα διαδέχθηκαν λόγια φλογέρα της 'Αγάπης.

— Άχ! Λάμπρο μου! Μου σκίζεις την καρδιά μ'
αυτή σου την φλογέρα! Άμα την άκουσα έτρεξα στην
άγκυλιά σου, σαν πώς τρέχει το διψασμένο αλλάρι
στην γαργαρόνερη βρύση να σβύσει την φλογερή του
τήν δίψα!

— Γυλόφω μου! Ψυχή μου Γυλόφω! Και τί
άλλο με κάνει να λαλώ έτσι την φλογέρα μου, παρα
ή αγάπη, που σώχω, και ο πόνος που τραβώ για σένα!
Ποτέ μου δεν λαλούσα την φλογέρα μου έτσι πώς
την λαλώ, άφ' όντας σ' εγνώριχα!

— Λάμπρο μου! Δεν πώς ή αγάπη δεν κρούεται!
'Ανάγκη να βάλεις το γληγοριότερο έναν δικό σου να
με ζητήσει από τον πατέρα μου. Φοβούμαι, Λάμπρο
μου, μην μάθω ο κόσμος την αγάπη μας κι' ύστερα
άλλοίμονο! Το χωριό θα μου βγάλει τραγούδι, ή
μάννα μου θα με καταραστή, κι' ο πατέρας μου θα
πάρη το ντουφέκι να με σκοτώσει, για να γένει το
μολόγημα!

— Μην το λές αυτό, Γυλόφω μου. Μην το λές!
Έίμαι έκανός για την αγάπη σου να γένω θηρίο, να...

— Μην πής τίποτα κακό για την μάννα μου και
για τον πατέρα μου! Δεν θέλω ν' ακούσω κακό λόγο
από τα χείλια σου για τους γονείς μου! Θα μου
φανεί άσχημος και θα χάσει για πάντα την αγάπη
μου!

— Κι' αν ή μάννα σου και ο πατέρας σου δεν θελή-
σουν να μου σε δώσουν;

— Δώδε, Λάμπρο μ', αυτές της καλές ιδέες από
τον νού σου! Γιατί να λές το κακό πριν το ιδής!
Μπορεί, όπως λές, να μην σε θελήσουν, άλλα μπορεί
και να σε θελήσουν.

— Καλά το λές, Γυλόφω μου! Άς καλομελέτη-
με κι' ο Θεός βοηθός.

— Φεύγω Λάμπρο μου! Πέρασε ή ώρα!

— Άχ πώς περνούν γρήγορα οι ευτυχισμένες οι στιγ-
μές. Διαβαίνουν σαν νύχτα καθάρισα στην άστρατη!

— Καλή νύχτα, ψυχή μου Λάμπρο!

— Καλή νύχτα, ψυχή μου Γυλόφω!

Εσεχωρίστηκαν τα δύο τ' αγαπημένα με την καρ-
διά βλακτωμένη απ' αγάπη και πόνο, από έλπιδα
κι' απελπισία. 'Αγάπη και πόνος, έλπιδα κι' απελ-
πισία έρχαν μες στην καρδιά τους και χούχλαζαν και
τους έκαιραν τα σιστικά μες μια κάρη αλλοιώτικη,
γλυκιά και πικρή.

Η Γυλόφω ξεπετούσε για το χωριό κι' ο Λάμπρος
άρχισε πάλι τη φλογέρα, σαν πριν, άλλα με πλειότερο

πάθος και με πλειότερη δύναμη. Όλος ο πόνος του, που αισθάνονταν για τη χιλιόχρονη Γκόλφω, μεταμορφώνονταν σε μελωδία και γίνονταν από την ελογέρα, σαν ξαστερογάργαρος νεράκι βουσίσιες βρυτούλας, σαν άγρις μυριωμένο και μαχικό, σαν ορμήσιες ρυθμίες άπηνω στές ράχες, στα πλάγια και στα λακκάκια.

Ένας άγιος μήνας είχε περάσει έτσι, κάθε απόσπερνο ν' ανταμώνονταν η Γκόλφω κι' ο Λάμπρος, στο σύδεντρο πλάγης της ωμορφής ράχης και μόνον τ' αστέρια και τὰ σύννεφα και τὰ γιδόπρόβατα και τὸ μαντρόσυλλα τους έδλεπαν νὰ σφίγγονται και νὰ γλυκοφιλοῦνται, σκεπασμένους με τὸ γαλαζόμαυρο σεντόνι τῶν σουρουπώματων τοῦ απόσπερνου, μόνον αὐτὰ που δὲν παραδίνονταν ποτὲ τοῦς έρωτευμένους στην καταλαλήν τοῦ Κόσμου.

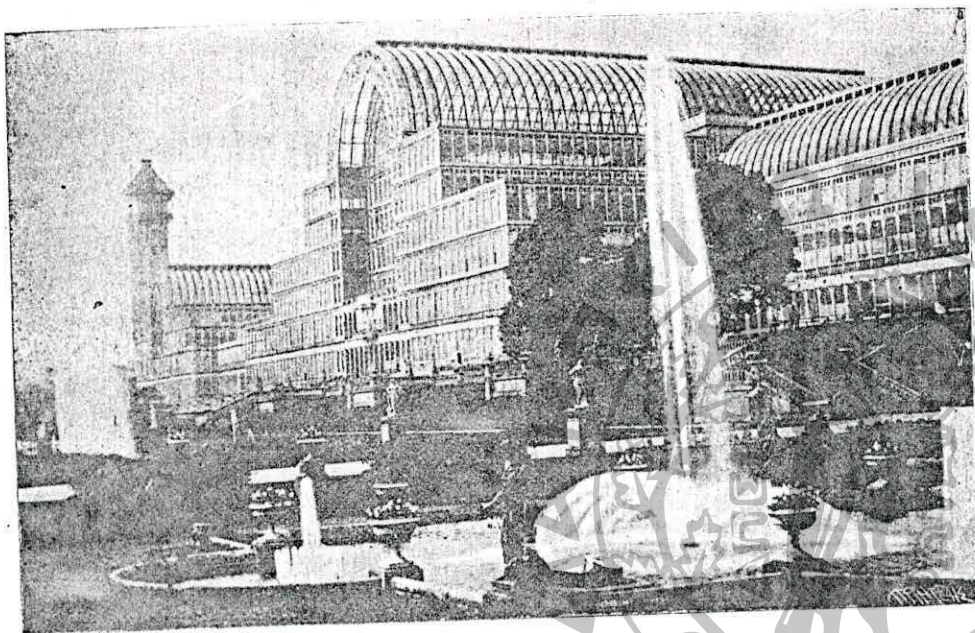
Πέρασε γλυκὸς κι' ήμερος ο Χινόπωρος και μπήκε άγριος και ροθερός ο Χειμώνας, με άνεμοθόρια και με μεγάλες βροχές και κρύα. Αι λακκίες και τὰ ποτάμια που ήταν γύρα, άρχισαν νὰ βουίζουν και νὰ καταβόχουν και νὰ κόβουν κάθε συγκοινωνία τ' απόσπερνα, ο κόσμος συμμαζεύονταν στο χωριό βασιλίσια ήλιου, και καμμιὰ σελή δὲν έδινε με τὰ σουρουπώματα τοῦ απόσπερνου γιὰ τὸ πλάγια της ωμορφής ράχης, κι' οὔτε ή μαχική ελογέρα έρωτευμένου πιστικού έχυνε τοῦς μελαγχολικούς ήχους της. Τὰ σουρουπώματα είταν συννεριασμένα και σκυθρωπά, χωρίς νὰ λάμπη κανένα αστέρι ψηλά στον Ουρανό, ή Γκόλφω βρισκονταν κλεισμένη στο σπίτι, χωρίς νάχη καμμιὰ εἴσοδο ήρρομή νὰ βγῇ έξω από τὸν αὐλόγυρο, κι' ο Λάμπρος συμμαζεύονταν στο μαντρί του και μάντρωνε τὸ γιδόπρόβατα, κι' έλεχεν κι' οί δυό, ο ένας μακρὺς από τὸν άλλο :

— "Λχ! πότε νὰ φύγῃ ο ξεχωρίστης ο χειμώνας, γιὰ ν' ανταμωνομαστε πάλι τὰ σουρουπώματα τ' απόσπερνου στα πλάγια της ωμορφής ράχης.

Μία νυχτιά, νυχτιά σκοτεινή κι' ήσυχη, που είχαν κουραστή πλείο νὰ παλεύουν στηθός με στηθός τα στοιχεία τοῦ χειμῶνα και μία γαλήνη χύνονταν στην άνεμοθαρμένη και νεροποντισμένη γῆ, ένα ελογερολάλημα ψώθηκε ως τ' αστέρια στην σιγαλία τοῦ μεσονυχτιού, κι' ή Γκόλφω, που δὲν μπορούσε από τὸν πόνο της νὰ κοιμηθῇ και ξεγρυπνοῦσε, συνομιλώντας με την άγάπη τοῦ Λάμπρου της αλαζιάστης και πεταχτηκε άπάνω από τὸ στρώμα. "Έβαλε τ' αὐτί της ν' άφηραστή... Άληθινά ήταν ή ελογέρα τοῦ Λάμπρου! Δὲν λαλούσε, σαν και πρίν, παθητικά, μελαγχολικά, ήμερα, γλυκά... άλλα άγρια κι' άπελπιστικά σαν νὰ βρίσκονταν σε κάποιον μεγάλο κίνδυνο κι' αὐτὸς εἰς τὸ μαντρισμένο κοπάδι... Άρηκρίεται, άρηκρίεται ή Γκόλφω με πόνο τῇ λαχτάρα και νοιώθει στην καρδιά της μαχίρια, και νοιώθει νὰ τῇς τσιμποῦν φεΐδια τὰ σηκότια της! Άρηκρίεται, άρηκρίεται κι' οί άπελπισμένοι ήχοι της ελογέρας τοῦ Λάμπρου της γίνονται λόγια άνθρωπινά στ' αὐτιά της. Δὲν πιστεύει κι' ξαναρηκρίεται και πάλι ή ελογέρα έξαικολουθᾷ νὰ τῇς λέγῃ σαν νὰ εἶχε μέσα της ανθρωπίνη γλώσσα, να τῇς λέγῃ καθαρά και ξάστερα :

— « Έβγα, Γκόλφω, στὸν πλοχό,
« Έχω λόγο νὰ σοῦ εἰπῶ,
« Νὰ τὸν πῆς τ' άφέντη μου,
« Νὰ τὸν πῆς της μάνας σου,
« Μαῖχαν κλέφτες στο μαντρί,
« Παύοντε τὸ λαγαρόν,
« Πῶχει τὸ χρυσὸ μαλλί,
« Τ' άσημένιο κέρατο...
« Προβατάκια μ'!
« Καὶ γιδάκια μ'!
« Κατωκάκια μ'!
« Λαγαράκια μ'!
« Πάν, μανούλα μ', πάν! »

"Έβαλλε ή Γκόλφω από τὰ λόγια της ελογέρας, που έσφίγγαν τὰ σωτικά της σαν δίκοπα κι' άκονισμένα μα-

ΑΟΝΑΙΝΟΝ

Τὸ Κρυστάλλινον παλάτι.

Μαρίας Σκούφου

Μυρδίνη

χέρια, ξύπνησε την μάνα της, ξύπνησε τον πατέρα της και τους λέγει μ' άπειπισιά :

- Μπῆκαν κλέφτες στο μαντί !
- Ποῦ τ' ἀπείκασες μωρή !
- Τῆς ἀπαντᾷ ὁ πατέρας της,
- 'Η φλογερὰ τὸ λαλεῖ !

Κι' ἐνῶ ἡ Γκόλφω ἔλεγε αὐτὰ στοὺς γονεῖς της, ἡ φλογερά ἐξακολουθοῦσε μ' ἀπείπισιὰ νὰ κλαίει, νὰ κλαίει, νὰ κλαίει....

Ὁ πατέρας τῆς Γκόλφως παίρνει τὸ ντουφέκι του καὶ βγαίνει ἔξω, φωνάζει τοὺς γειτόνους του, τοὺς λέει αὐτὸ κι' αὐτὸ τρέχει, παίρνουν κι' αὐτοὶ τὰ ντουφέκια τους καὶ τρέχουν στὸ μαντρί. Ἐκεῖ βρίσκουν τοὺς κλέφτες μαζεμένους ἀπὸ τοὺς ἤχους τῆς φλογέρας τοῦ Λάμπρου, ποὺ λάλει καὶ ξανακλάει, κι' ἔλεγε στὴν ἀγοπημένη του τὴν Γκόλφω ὅλο καὶ τὰ ἴδια :

- « Ἐλα, Γκόλφω, στὸν πλοχό,
- « Ἐχω λόγὸ νὰ σοῦ εἰπῶ
- « Νὰ τὸν πῆς τ' ἀφέντη μου,
- « Νὰ τὸν πῆς τῆς μάνα σου,
- « Μπῆκαν κλέφτες στο μαντρί.

— Φτάνει πλειά ! (Εἶπε ὁ ἀρχηγὸς τῶν κλεφτῶν στὰ παλληκάρια του). Σκοτώστε τὸν πιστιὰ καὶ σηκωθῆτε νὰ πάρουμε τὸ κοπάδι καὶ νὰ φύγουμε ! Μᾶς ἐμάχησε αὐτὸς ὁ πιστιὰς μὲ τὴν φλογερά του ! Σηκωθῆτε γιατί θὰ μᾶς πάρει ἡ χαρουργή !

— Λίγο ἀκόμα, καπετάνε ! Λίγο ἀκόμα καὶ σηκωνόμαστε.

Εἶπαν τὰ παλληκάρια μαθυμένα ἀπὸ τὸ παθητικὸ φλογεροκλάμα τοῦ Λάμπρου.

Στὴν στιγμὴ ὁ πατέρας τῆς Γκόλφως καὶ οἱ συντρόφοι του ρίχνουν μιὰ ἐκθερυντικὴ ἀπάνω στοὺς κλέφτες. Πέντε λαθωμένοι καὶ τρεῖς σκοτωμένοι, μαζὺ μὲ τὸν καπετάνο τους !

Κι' ἔτσι :

Γλυτώσανε τὰ πρόβατα,
Γλυτώσανε τὰ γόδια,
Γλύτωσε καὶ τὸ Λαγινάκι,
Τῆς στᾶνς τὸ καμάρι,
Ποῖζει ἀσημένιο κέρατο
Καὶ τὸ μαλλὶ χοροῦρι...

Χρειάζεται νὰ τὸ πούμε τώρα ; Ἀς τὸ πούμε ! Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ὁ πατέρας τῆς Γκόλφως εἶπε κρυφὰ στὸν Λάμπρο :

— Λάμπρο !... ἔχω τὴν εὐχαρίστησι νὰ σε γάνω παῖδί μου...

Ὁ Λάμπρος ἔγινε ἄλλοτε στὸ πρόσωπο ἀπὸ τὴν ἐντροπὴ του καὶ ἔριξε τὰ μάτια στὴν γῆ.

Τὴν ἴδια μέρα τῶναθε ὅλο τὸ χωριὸ κι' ὅλα τὰ χειμᾶδια ἐπὶ ὁ χιλιεκατανηντὸς Λάμπρος κρυσθαίνει ζωντανὴν τὴν πεντάμορφη τὴν Γκόλφω.

νησί μόνον γιά νά θαυμάζω και νά βυθίζωμαι σέ Έκστασι. Είναι άργά πρέπει νά άρχίσω τή δουλειά, άφ' ου τή 'μέρα την Ξοδεύω σέ έντελώς θεωρητική ζωή». Δυό λεπτά μόνον γιά νά διασπίξη τόν μοναδικόν δρόμον τυύ χωριού, και ό Στέφανος βρίσκειται σπίτι.

Η συμφωνία μέ τόν νοικιάτορα έγινε τό πρωί. Ένα δωμάτιον γιά τρεῖς μήνες και ή σχετική περιποίησης—πενήντα φράγκα.

«Αν προσθέσωμε, σκέπτεται ό συγγραφεύς και τήν εύχαρίστησι νά βλέπω τά ώραία μάτια της Έλένης, της κόρης τού ιδιοκτήτου, ή τιμή δέν είναι άκριβή».

Μόλις μπαίνει στό σπίτι βλέπει μιá ώραία οικογενειακή σκηνή: Η άλιγομελής οικογένεια είναι στό τραπέζι. Ο άπαιρομένης γέρος, ό ψαράς, πού «εκαζάντησε» κατά τήν έξαρση τών χωριανών και πού άπεσύρθη από τή τραχεία και άσπες γλυκερά θαλασσινή ζωή σταυρώνει μέ τό μαχαίρι τό φρούτι—τό κερδισμένο μέ κίνδονο της ζωής του—και τό κόβει. Η κόρη μέ τά βυθιτά και ώραία μάτια φέρνει τή συνήθεια και τήν τοποθετεί στό τραπέζι.

Τά ώραία διακόσμηση στό άπλό αυτό σπίτι! : Κάτι δίκτυα χρωμασμένα στό ταβάνι, τά ξερατήματα της ψαρόβαρκα, τό άρσενικό άκατέργαστο τραπέζι, τέσσαρα καθίσματα.

—Κύριε Στέφανε, κάθησε και τού λόγου σου νά μας κινήσιν συντροφιά, προσάξει ό ψαράς μέ τήν ειλικρινή φωνή του.

Ο συγγραφεύς δέχεται άν κι' άπόψε ήθελε νά δειπνήσῃ πάλι γρηγορά στό δωμάτιό του.

Είναι καλή ή συντροφιά τών άλλων ανθρώπων. Γιατί μόνο αυτοί είναι άληθινοί. Τί καλό πού κάνει νά βαπτίζονται κανείς στη πηγή της αλήθειας, όταν έχῃ ζήσει τόσα χρόνια μέσ' τή ψευτιά!

Ο Στέφανος εύχαριστεῖται. Θά δειπνή κάθε 'μέρα μέ τούς καλούς αυτούς ανθρώπους.

Αποσύρεται γιά νά ξερασθή. Τί νοσήθεια άπόψε! Η άλλαγή τού κλίματος φαίνεται, έκαψε κακό στό νεύρό του. Δέν μπορεί νά ξερασθῇ. Η Πλησιάζει τό άνοικτό παράθυρο γιά νά πάρῃ αέρα.

Τό φεγγάρι διαπύζει, ή θάλασσα χρωματίζεται γλωμί. Η άβριμότης τῶν αστεριών παντοῦ μέσ' στό άσπασμένο της σελήνης φάος. Ο συγγραφεύς ξεναρμίζει τή δουλειά, χωρίς όμως νά ήμπούν νά συγχωρήσῃ. Σκέπτεται διαρκώς τά μεγάλα μαύρα μάτια πού ταράσσουν...

Εἶχαν περσεῖ οι τρεῖς μήνες μέ τήν ἴδια μονότονη ἀλλά ἰσορροπία γιά τόν Στέφανο ζωή. Πρώγατι, ἑξωτερικῶς, οἱ ἄλλοι ἔκριναν, ὅτι εἶχαν μείνει τά ἴδια. Ἀλλά μετὰ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν εἶχε συμβῇ στό Στέφανο καὶ στὴν Ἑλένη. Η ἀναπόληρη καὶ ἐλευθερία στὴς οὐκίαις της κόρη, πού σπινθηροβολοῦσε ἀπὸ ζωὴ καὶ ὁμορφιά ἦταν τώρα σιωπηρὴ καὶ ἐπιφυλακτική. Καὶ δύο μαῦροι κύκλοι ἐσημείωναν, στό μάτια της τὴν ἀτονία καὶ τὴς συχναῖς ἀρρυθνίας. Τὸ βλέμμα της ἦταν ἀκόμη περισσότερο μυστηριώδες. Καὶ μιὰ λάμψις ἐπλέε στοὺς γλυκοὺς καὶ ἑρπετοὺς οὐθελούς της.

Ο Στέφανος, κι' αὐτὸς εἶχεν ἀλλάξει. Εἶχε συνείδησι ὅπως τῆς ἀλλαγῆς καὶ ἐκνόριζε τὴν αἰτία της.

Ἀλλὰ ἡ κομρὴ ἐρηρὴ καὶ μελαγχολιὴ Ἑλένη ἦταν ἕνας ἀσυνείητος μάρτυς τῆς ἀλλαγῆς πού ἐγένετο μέσα της.

Τὰ πρῶτα φύλλα τοῦ φθινοπώρου ἀρχίζουν νά πέφτουν. Η φύσις πεθαίνει. Εἰς μάτην ἀκόμη κάπου—κάπου ἐνός καλοκαιρινὸς ἥλιος προσπαθεῖ νά ἀναψωπυρήσῃ τοὺς παγωμένους χιμῶν τῶν δένδρων. Παντοῦ ἡ αἰωνία φθινοπωρινὴ μελαγχολία. Ο Στέφανος πρέπει νά ἐπιστρέψῃ. Πρέπει ν' ἀφήσῃ τό ὥραιο νησί. Πρέπει νά πνίξῃ αὐτὸ τό αἶσθημα πού τὸν κρατεῖ τόσο δεμένο.

«Ἐμπρός λοιπόν, σκέπτεται, δέν εἶμαι δὰ καὶ τόσο νά ἀγαπήσω τὴν κόρη ἑνὸς ψαρά!

» Θάρρος! λίγο ἀκόμη καὶ μιὰ φορὰ στὴν Ἀθήνα ἀσχολίας καὶ ἡ λάμψις τῆς φιλολογικῆς δόξας μου—ἡ δόξα πού σκοτώνει κάθε ὥραίο αἶσθημα—θα μὲ νουν νά ξεχάσω.»

Ἀλλοίμονον! Τί εὐθράνστο πρᾶγμα, πού εἶναι ἡ δὴ ἑνὸς ποιητοῦ!

Ἐμπρός λοιπόν θάρρος!—Εἶναι ἐκεῖνο ἀκριβὲς λέγει.

«Ὅπως ἀποφασίζει, ὅτι μέ τό αὐριανὸ βαπόρι θά ἔξωξαι ἑσπᾶ σέ κλάμματα ἡ Ἑλένη, ἐν ᾧ οἱ γονεῖς της, πού εἶναι τὴν ἀφέλειά τους δέν εἶχαν καταλάβει τίποτα μένουσιν ἀπληκτοί. Ο Στέφανος αἰσθάνεται τὴ καρδιά του νά γινῇ ἕνα πένθιμο καὶ ἐξοντλητικό χορδόν.

Δέν ἐκοιμήθηκε τὴ νύχτα. Κι' ἐν ᾧ ἡ αὐγὴ ἔρχεται κι' ἐξέρχεται τὸν ὀρίζοντα, ἐν ᾧ οἱ πετεινοὶ ἐτραγουδοῦν χαρούμενα τραγούδια καὶ τὰ κίματα ἐχάιδευαν τὴν ἄνοιξη, ἕνα διακριτὸν κτύπημα ἀκοῦσθηκε στὴν πόρτα τοῦ δωματίου τοῦ Στεφάνου.

Ποῖός εἶναι; Ἀπίστευτον! Η Ἑλένη.

Καὶ θέλει νά πῇ, δέν ἤμπορεῖ όμως.

Εἶναι πολὺ συγκινημένη, τρέμει, εἶναι γλωμί. Ο Στέφανος τὴν πλησιάζει, τὴν παρατηρεῖ. Δέν εἶναι πάλι σπινθηροῦν τὰ μάτια της Ἑλένης, δέν ταράσσουν.

Τὰ ἀμυγδαλωτά, μεγάλα μάτια λένε πῶς ἀγαποῦν.

Ἐμπρός λοιπόν θάρρος!

Ἀλλὰ τώρα τό θάρρος βρίσκεται, γιατί γιά τὴν αἰτία ὅλα εἶναι εὐκόλα.

Ἀνοίγει ὁ Στέφανος τὴν ἀνταρτία του καὶ σφίγγει τὴν ἀγαπημένη του τῆς ἰδέας:

— Ἑλένη μου, θά γίνω ὁ εὐτυχισμένος σύζυγός σου.

Κ. Περιφανάκης

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΜΠΗΚΑΝ ΚΛΕΦΤΕΣ ΣΤΟ ΜΑΝΤΙ

Τι χοντροπράκτικη, ξάστερη, βραδυά, εἶταν ἐκεῖνη, δυά!

Ο εὐρυνός, ὁ φέγγαρος καὶ καταγάλαντος, εἶταν σμένος μέ χίλια μύρια κατάλαμπρα ἀστέρια πού κρέμε ἀπὸ τό θέλο του, ἀλλὰ μεγάλα κι' ἄλλα μικρά, ἀλλὰ χρυσά κι' ἄλλα ὀφρεῖχρυσά, ἀλλὰ μέ σταθερὸ φῶς καὶ μέ τρεμάμενο καὶ φαίνονταν ὅσιν νά γλυκομιλοῦσαν πλάγι—πλάγι, ὅσιν ἀγαπημένα ταιρία, ἀλλὰ τό ἕνω ἀπὸ τ' ἄλλο, ὅσιν στρατιῶτες, κι' ἄλλα κοπαδίστα κείθε, ὅσιν πρόβατα σκορπισμένα μέσα σ' ἀπέραντο λυόσπαρτο λεῖβάδι, καὶ μέσα σ' ἕναν αὐτὸν νύξ ἀστέρις ἐστάνταξε ὅπ' ὅλα τ' ἄλλα, ὅσιν ἀστροδασύειά, τρεμὸς καὶ τετραπλόσμος, τὸ πλεῖς λαμπρὸ ἀπ' ὅλα, ὁ λαμπρός. Ἀποσπερῖν, κρεμασμένος ἀπάνω σὲ ὕψος χαισταφένια καντήλα μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Τὸ χωριό, φωλιασμένο ψηλά στὴν εἰρήνη, σκεπτό με τὰ θέλα σκοτάδια τοῦ ἀπόσπερνου, τὰ σκιά, ὁ λοχτοῦσαν δυνατὰ «γκάβεε! γκάβεε! γκάβεε!». κλάψαν: «κλάψαν—κλάψαν—κλάψαν» κι' βάζαν: «βαδ—βαδ—βαδ!», μετ' ἀπὸ τὴς πράχτης αὐλῶν, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ βόδια, καὶ τὰ σπινθηρικά πρόβατα πού περνοῦσαν στὸν δρόμο, τὰ παράθυρα φεγγαροῦσαν, ὅσιν ἐπίγεια ἀστέρια, κι' ἀπάνω ἀπὸ τὴς κι' ἀπὸ τὰ ραχοδούνα καὶ κάτω ἀπὸ τὰ λακκώματα πὸ τοὺς κάμπους ἔρχονταν ἕνα ἀνάρμον. ἀρμονικὸ λά

κουδουνιών και κυπρίων των κοπαδιών, που άλλα κατηφορούσαν, άλλα ανηφορούσαν κι' άλλα ισοδρομούσαν αγάλια - αγάλια προς τ' απόγωνα μαντιριά, κι' ή νύχτα με την σιγαλιά της προχωρούσε απ' όλες της μεριές, σαν καμαρωμένη βασίλισσα κι' έρχονταν να θρονιασθή στον σκοτεινόν θρόνο της.

Λίγο - λίγο, άρχισαν να παύουν τα γαυγίσματα των σκυλιών, τα χλιμτρίσματα των φορτηγών, τα μουγκρίσματα των βωδιών, οι φωνές των ανθρώπων, κι' ο ποδοβολητός ελγής της κινούμενης Πλάσης, κι' άκούστηκε να σκίση τον άγέρα πέρα από την Όμορφη Ράχη ένα χλιαρμόνιο φλογερολάλημα, σαν υπεράνθρωπο κλάμα, βγαλμένο μες από τα δεντρόφυτα και λουλουδόσπαρτα περιβόλια του Παραδείσου. Νόμιζε κανείς ότι ο ουρανός από πάνω μ' όλα τ' άστέρια του, κι' ή Γη από κάτω μ' όλα της τα βουνά και τους κάμπους, τα ποτάμια και τες βρύσες, τα χωριά και τες πολιτείες, τα νησιά και τες θάλασσες στάθηκαν ν' άκούσουν τον νέον Όρφέα.

Μιά σκιά μ' άέρινο περπάτημα ξέβηκε από το χωριό και προχωρούσε προς το κέντρο των ήχων της φλογέρας, πλειό γλυκειάς κι' από το μέλι του Έμμητιού κι' από την ροδοζάχαρη της Πόλης κι' από τα σόκα της Ίωνίας. Μίλοσε ή μαγική φλογέρα μες στην ψυχή του καθενός, που την άκουε και του έλεγε παναρμόνια τραγούδια της αγάπης, που δέν μπορούσε να το εΐπῃ ποτέ γλώσσα ανθρώπου, ή κελάρημα πουλλίου, κι' ή Σκιά προχωρούσα άνάερα προς την «Όμορφη Ράχη», και μόλις έφτασε εκεί στάθηκε. Έπαψε εϋτός άπότομα ή φλογέρα κι' ή μιά σκιά έγειναν δυό. Έπεσε ή μιά στην άγκαλιά της άλλης, και διαδέχτηκαν το ούρανο φλογερολάλημα φλογερά λόγια της αγάπης:

— Άχ! Λάμπρο μου! Μου σκίσεις την καρδιά μ' αυτή σου την φλογέρα! Έτρεξα στην άγκαλιά σου, άμα την άκουσα, σαν πώς τρέχει το διψασμένο άλάφι να σήση την φλογερή του δίψα στην γαργάρωνερη βρύση!

— Γκόλφω μου! Ψυχή μου Γκόλφω! Και τί άλλο με κάνει να λαλώ έτσι την φλογέρα μου παρά ή αγάπη, που σώχω κι' ο πόνος, που σου τραβώ! Δέν λαλούσα ποτέ έτσι την φλογέρα μου, πως την λαλώ άφόντας σε γνώρισα!

— Λάμπρο μου! Δέν κρύβεται, λέγουν, ή αγάπη κι' είν' άλήθεια... Δέν κρύβεται! Άνάγκη να βάλης το γληγορώτερο έναν δικό σου να με ζητήσης από τον πατέρα μου. Φοβερόμκι, Λάμπρο μου, μήν δοκηθῇ ο κόσμος την αγάπη μας κι' ύστερα αλλοιμόνός μου. Το χωριό θα μου βγάλλῃ τραγούδι, ή μάνα μου θα με καταραστή κι' ο πατέρας μου θα πάρῃ το νουφέκι και! «μπάμμμ!» θα με σκοτώσῃ για να γένῃ το μολόγγμα!

— Μήν το λές αυτό, Γκόλφω μου! Μήν το λές αυτό! Είμαι έκανός τότε να γένῃ θηριό, νά... .

— Μήν πῆς κανένα κακό για την μάνα μου και τον πατέρα μου! Δέν θέλω ν' άκούσω κακόν λόγο για τους γονέους μου από τα χείλια σου! Θα μου φανῇ άσκημος και! Θα χάσῃ την αγάπη μου... .

— Κι' αν δέν θελήσουν να μου σε δώσουν ή μάνα σου κι' ο πατέρας σου, Γκόλφω μου, τί θα γένῃ εγώ τότε;

— Διῶξέ, Λάμπρο μου, τες κακές ιδέες από τον νου σου! Γιατί λές το κακό πριν παρουσιασθῇ; Μπορεί, πως λές, να μην σε θελήσουν, μπορεί όμως και να μην σε θελήσουν, μπορεί όμως και να σε θελήσουν... .

— Καλά το λές, Γκόλφω μου... Άς καλομελετώμε κι' ο Θεός βοήθῃ!

— Πέρασε ή ὥρα, Λάμπρο μου... Φεύγω!

— Άχ! πῶς περνούν γλήγορα, Γκόλφω μου, οι εϋτυχισμένες ὥρες, σαν νάχουν άλογο την άστραπή... Πότε θάρῃ εκείνη ή μέρα, εκείνη ή βραδείά, που να μην φοβούμαστε κι' ούτε να λογαριάζῃμε το πέραςμα της ὥρας!

— Καλή νύχτα, ψυχή μου Λάμπρο!

— Καλή νύχτα, άστέρι μου Γκόλφω!

Ξεχωρίστηκαν τα δυό τ' αγαπημένα με την καρδιά βαλαντωμένη απ' αγάπη κι' από πόνο, από έλπίδα κι' από άπελπισιά. Άγάπη και πόνος, έλπίδα κι' άπελπισιά έβραζαν μέσα στην καρδιά τους και χούχλαζαν και τούς έκαίγαν τα σωτικά μ' ένα αλλοιώτικο κάψιμο, γλυκό σαν από τον Παράδεισο και πικρό σαν από την Κόλαση!

Η Γκόλφω ξεπετούσε για το χωριό, κι' ο Λάμπρος άρχισε πάλι την φλογέρα του, σαν και πριν, αλλά με πλειότερο άκόμα πάθος, με πλειότερη άκόμα δύναμη. Όλος ο πόνος του, που αϊστώνονταν για την χιλιόκαλλη Γκόλφω του μεταμορφόνονταν σε μιá άρρητη άγγελική μελωδία, και χύνονταν από την φλογέρα του σαν ξαστερογάρφαρο νεράκι βουήσιας βρυσούλας, σαν άγέρι μυρωμένο, και μαγικό, σαν ούρανιος ρυθμός άπάνω στές ράχες και στα πλάγια, στους κάμπους και στα λακκώματα.

Άκέρως μήνας είχε περάσει έτσι, ν' ανταμώνονται κάθε άπόσπερνο ή Γκόλφω με τον Λάμπρο στην σύδεντρη πλαγιά της «Όμορφης Ράχης» και μόνον τ' άστέρια και τα σύννεφα, ή Νύχτα κι' ή Σιγαλιά, τα γιδόπρόδατα και τα μαντρόσκυλα, τα δέντρα και τα νυχτοπούλλια τούς έδλεπαν να σφιγταγκαλιάζονται και να γλυκοφιλιούνται, σκεπασμένοι με το μαυρο συντόνι των σουρουπώματων του άπόσπερνου, αυτά, που δέν παραδίνουν ποτέ τούς έρωτεμένους στην καταλαλιά του φθονεροῦ τοῦ Κόσμου.

..

Πέρασε ο γλυκός κι' ήμερος χυνόπωρος και μπῆκε ο άγριος και φοβερός χειμώνας μ' άνεμοδώρα, με μεγάλες βροχές και με κρύα.

Οι λακκίες και τα ποτάμια, που εΐταν γύρα - γύρα, άρχισαν να βουίζουν και να καταδύζουν και να κδδουν τούς δρόμους, να χάνουν τ' άπόσπερνα την χρυσή τους όμορφιά, να συμμαζεύεται βασίλεμα ήλιού το χωριό στα σπῆτια, να μη βγαίνει κάμμιá σκιά με τα σουρουπώματα για την πλαγιά της «Όμορφης Ράχης» και να μην χύνῃ ή μαγική φλογέρα τούς μελαγχολικούς σκοπούς της γύρα - γύρα.

Τα σουρουπώματα, συννεφιασμένα και θλιβερά, χωρίς να λάμπῃ κανένα άστέρι πλειά στον ουρανό, κρατοῦσαν την Γκόλφω κλεισμένη στο σπίτι, χωρίς να μπορῇ νάχῃ καμμιá άχορμη να βγῇ έξω από την αϋλόθυρά της, κι' ο Λάμπρος βρίσκοντανταν περιωρισμένος στο μαντρί του, με τα γυδοπρόδατα μαντρισμένα κι' έλεγαν κι' οι δυό, ο ένας μακριά από τον άλλο:

— Άχ! πότε θα φύγῃ ο έρσημος ο χειμώνας για να μπορούμε ν' ανταμονώμεστε πάλι τα σουρουπώματα τ' άπόσπερνου στην πλαγιά της «Όμορφης Ράχης!»

Μιά νύχτα, νύχτα άφέγγαρη, κι' ύστερη, πούχαν κουρασθῇ να παλεύουν στήθος με στήθος τα φοβερά στοιχεία τοῦ χειμῶνα, και χύνονταν μιá γλυκειά γαλήνη στην άνεμοδαρμένη γῆ ύψώθηκε, ὡς τ' άστέρια στην σιγαλιά τοῦ μεσονυχτιοῦ ένα θείο φλογερολάλημα, κι' ή Γκόλφω, που δέν μπορούσε να κοιμηθῇ εϋκόλα από τον πόνο της και ξαγρυπνοῦσε κουθεντιάζοντας με την αγάπη τοῦ Λάμπρου της λαχράστικε και πετάχτηκε άπάνω από το στρώμα της... Αφικράζεται... . Εΐταν ή φλογέρα τοῦ Λάμπρου της! Δέν λαλούσε, σαν κι' άλλοτε παθητικά, μελαγχολικά, ήμερα, γλυκά, αλλά μ' έναν αλλοιώτικον σκοπό, σαν να κιντύνει κι' αυτός και το κοπάδι, και ζητούσε βοήθεια. Αφηκράζονταν, αφηκράζονταν με πόνο και λαχτάρα κι' ένοιαθε να σκίζουν την καρδιά της μαχαίρια, και να της δαγκάνουν τα σόδια φείδια. Αφηκράζονταν, αφηκράζονταν, αφηκράζονταν και τῆς γένονταν λόγια στ' αϋτιά της οι άπελπιστικοί ήχοι της φλογέρας. Ξαναφηκράζεται και νοιώθε να τῆς λέγῃ ή φλογέρα, καθαρά και εῤάστερα, σαν ανθρώπινη φωνή.

— «Έβγα, Γκόλφω στον πλοκό,

• Έχω λόγο να σου εΐπω,

- Νά τὸν πῆς τοῦ κύρη σου
- Νά τὸν πῆς τῆς μάννας σου
- Νά τοὺς κάψῃς τὴν καρδιά
- Μὲ τὰ λόγια τὰ πικρά.
- Μπῆκαν κλέφτες στὸ μαντρί
- Πῆραν ὅλην τὴν κοπή,
- Πῆραν καὶ τὸ Λαγιαρνί,
- Πῶχει τὸ χρυσὸ μαλλί
- Καὶ τ' ἀσημοκέρατο. . .
- "Αχ, προβατάκια μ', !
- Καλὰ γιδάκια μ', !
- Λαγιαρνί μου !
- Πᾶν, μανοῦλα μ', πᾶν !»

Ἐξαλλή ἡ Γκόλφω ἀπὸ τὰ λόγια, τῆς φλογέρας, πῶσκιζαν τὰ σκοτάδια τῆς νύχτας, ξυπνάει τὸν πατέρα της, ξυπνάει τὴν μάννα της καὶ τοὺς λέει μ' ἀπελπισία :

— «Μπῆκαν κλέφτες στὸ μαντρί !

— «Ποῦ τοὺς πείκασες μωρή !

Τῆς ἀπῆντησε ὁ πατέρας της.

— «Μπῆκαν κλέφτες στὸ μαντρί,

• Ἡ φλογέρα τὸ λαλεῖ,

• Τὸ λαλεῖ, τὸ μαρτυρεῖ.»

Κι' ἐνῷ ἔλεγε ἡ Γκόλφω αὐτὰ στοὺς γονεῖς της, ἡ φλογέρα ἐξακολουθοῦσε νὰ κλαίῃ, νὰ κλαίῃ, νὰ κλαίῃ μ' ἀπελπισία.

Παίρνει τὸ ντουφέκι τοῦ ὁ πατέρας τῆς Γκόλφως, φωνάζει τοὺς γειτόνους, παίρνουν κι' αὐτοὶ τὰ δικά τους τὰ ντουφέκια, τρέχουν στὸ μαντρί καὶ βρίσκουν ἐκεῖ τοὺς κλέφτες μαγεμένους ἀπὸ τοὺς ἤχους τῆς φλογέρας τοῦ Λάμπρου, ποὺ λάλαε καὶ ξαναλάλαε καὶ μεταξαναλάλαε κι' ἔλεγε στὴν Γκόλφω :

— «Ἐβγα, Γκόλφω, στὸν πλοκό,

• Ἐγὼ λόγο νὰ σοῦ εἰπῶ,

• Νά τὸν πῆς τοῦ κύρη σου,

• Νά τὸν πῆς τῆς μάννας σου

• Νά τοὺς κάψῃς τὴν καρδιά

• Μὲ τὰ λόγια τὰ πικρά :

• Μπῆκαν κλέφτες στὸ μαντρί. . .»

— Φτάνει πλειά ! (Εἶπε ὁ ἀρχηγὸς τῶν κλεφτῶν). Σκοτώσατε τὸν πισικὸ καὶ σκωθῆτε νὰ πάρωμε τὸ κοπάδι νὰ φύγωμε. Μᾶς μάγεψε μὲ τὴν φλογέρα του ! Σκωθῆτε ! Βγήκε ὁ Αὐγερινὸς καὶ μᾶς πῆρε ἡ χαρὰν !

— Λίγο ἀκόμα, καπετάνιε, λίγο ἀκόμα καὶ σκωθώμαστε. . . .

Ἀπάντησαν τὰ παληκάρια μεθυσμένα ἀπὸ τὸ φλογερολάλημα τοῦ Λάμπρου.

Στὴν σπημὴ φανίστηκε ὁ πατέρας τῆς Γκόλφως μὲ τοὺς χωριανούς του κι' ἔρριξαν μιὰ ὁμοβροντία ἀπανωθιά στοὺς κλέφτες !

Πέντε λαθωμένοι καὶ τρεῖς σκοτωμένοι μαζὺ μὲ τὸν καπετάνιο τους ! κι' ἔτσι :

— «Γλητώσανε τὰ πρόβατα, γλητώσανε τὰ γίδια,

• Γλητώσε καὶ τὸ Λαγιαρνί, τῆς στάνης τὸ καμάρι,

• Ὅπουχε τὸ χρυσὸ μαλλί, τὰ κέρατα ἀσημένια.»

Χρειάζεται νὰ τὸ ποῦμε τώρα ;

Τὴν ἄλλη μέρα εἶπε ὁ πατέρας τῆς Γκόλφως στὸν Λάμπρο, μὲ τὴν καρδιά γεμάτη εὐγνωμοσύνη, γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ κοπαδιοῦ του ἀπὸ τοὺς κλέφτες :

— Λάμπρο ! Ἐγὼ τὴν εὐχαρίστησι νὰ σὲ κάνω παιδί μου !

— Κι' ἐγὼ νὰ σὲ κάνω πατέρα μου !

Ἀπολογίστηκε ὁ Λάμπρος, κι' ἀμέσως ἀγκαλιάστηκαν καὶ φιλήθηκαν ὡς πατέρας μὲ παιδί, ποὺ ἀνταμώνονται ὕστερα ἀπὸ πολλῶν χρονῶν ταξεῖς, ἀλλάχτηκαν τὰ δαχτυλίδια, ἔγειναν οἱ ἀρραβῶνες, κι' ἀπόλαμpra μὲ τ' ἀπόκομμα τῶν ἀρνιῶν καὶ τῶν κατσικῶν ἔγεινε κι' ὁ γάμος καὶ

χάρηκε ὁλος ὁ περὶχωρος κόσμος, ποὺ παντρεύονταν τὸ φλάμπουρο τῶν πισικῶν ὁ Λάμπρος, κι' ἔπαρνε τὸ καμάρι τῶν κοριτσιῶν τὴν Γκόλφω !

Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΣΑΤΑΝΑΔΩΝ

. . . Καὶ ἔλαβον τὰ ὅπλα καὶ ἐπεστρατεύθησαν οἱ θεοσεβούμενοι τοῦ τόπου καὶ οἱ παπάδες, ὅπως μὴ ἐν τῇ πόλει καινὰ δακμόνια εἰσέλθωσι καὶ λαὸν Σύρου, ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀποπλανήσωσι. Ποιοί ; Δύο συγγραφεῖς ποὺ ἐπεχείρησαν—πολὺ λαμπρά—νὰ σατυρήσουν μερικὰ παρασκηνιακὰ τῶν καλογήρων.

Δὲ θέλουμε νὰ παρασχολιάσουμε τὸ πρᾶγμα κι' οὔτε μᾶς ἐνδιαφέρει ποῖος ἐνεργεῖ τόσον γιὰ τὴν ἡθική μας ξέρομε μόνο πῶς εἶναι ντροπὴ καὶ προσβλητικὸς ἀναχρονισμὸς νὰ ἀπαγορεύεται ἡ παράστασις ἐνὸς ἔργου γιὰτὶ σατυρίζει παπάδες. Ἐξ ἄλλου οἱ κ. παπάδες κάνουν πολὺ ἀσχημα νὰ νομίζουν πῶς σὲ πρόσωπό τους ἐκπροσωπεῖται ἡ θρησκεία οὐσιαστικῶς καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ μὴν μποροῦν νὰ σατυρισθοῦν σὲ μιὰ ὑπερέττα ὅπως ἔλα τ' ἄλλα ἐπαγγέλματα. Νομίζουμε πῶς πέρασε ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ καλὰ θὰ κἀν ὁ κόσμος νὰ μὴν ἀνέχεται τέτοιες ἀντιλήψεις παπαδοκρατικές ποὺ προσβάλλουν ἐμᾶς τοὺς ἰδίους ποὺ ἀντὶ νὰ δείχνουμε πῶς ζοῦμε στὸν εἰκαστὸ αἰῶνα δείχνουμε πῶς ἀκοῦμε συμφεροντολογήματα ἐρισμένων ποὺ δὲν τοὺς συμφέρει, νὰ σατυρισθοῦν. Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὸ ἔργον παίχθηκε στὰς Ἀθήνας, στὸν Πειραιᾶ, στὰς Πάτρας, ἀποροῦμε πῶς τὰ κατάφεραν ἔτσι ἔδω. . . .

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ Χ. ΒΑΡΛΕΝΤΗ

Κύριε Διευθυντά,

Ἐπερπε λοιπὸν νὰ γελοιοποιηθῇ καὶ τὸ Ἀριστεῖον τῶν γραμμάτων. Ὁ Ξενοπούλος, ὁ Στρατήγης, ἡ Ἐπιτροπὴ τὰ ἑθελαιοποίησαν. Ἐνας ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν ἔγραψε σ' ἐνα ὑπομήριον νὰ τοῦ στείλῃ χαρτὶ νὰ τυπώσῃ τὸ βιβλίον του γιὰ νὰ πάρῃ τὸ Ἀριστεῖον. Σὲ ἄλλον ὑπομήριον τὸ εἶχαν ὑποσχεθῇ ρητῶς καὶ σὲ τέλος ἐβγήκε τῆς.

Ἐγὼ μιὰ φορὰ ποὺ μὲ ἔβγαλε στὴ μέση ὁ **XX** τοῦ «Ἐμπρός» καὶ κάποια ἄλλη ἐφημερίς ἔδωσα ἐντολὴν στοὺς Δικηγόρους μου νὰ κἀν ἀγωγὴν στὴν ἐπιτροπὴ καὶ καταγγελία ἀδίκῃ ἐπὶ δυσφημίσει. Ἄν πιάσουν ἡ ἀγωγὴ καὶ ἡ καταγγελία, θὰ γελᾶσουν.

Ἐπεὶ γνωρίζετε πῶς δὲν περιμένω κανένα Ἀριστεῖον καὶ μὲ τὰ «Ἐξαντίματα» ἀπὸ καιροῦ ἔχοι δώσει τὰ Ἀριστεῖα τῆς Ἐπιτροπῆς. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀποκλείει καὶ τὴν ἐξακολουθεῖσιν τοῦ γένειοῦ.

Ἀθῆναι, Φεβρουάριος 1910.

Με τιμὴν Δικὸς Σὺς

Χ. Βαρλέντης

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ἐξέθηκε καὶ ἡ λαϊκὴ συναυλία τοῦ Λυκείου ποὺ ἀληθινὰ ἔδειξε πῶς κάποια συστηματικὴ ἐργασία γίνεται. Ἡ ἰδέα αὐτῇ τῶν συναυλιῶν ποὺ ὁργανοῦρεται κάποια καλλιτεχνικὴ κίνησις εἶναι θαυμασία καὶ γι' αὐτὸ κρίνουμε καθεὶν νὰ συγχαροῦμε τὴν κυρία Γιαννικίγγου.

Ἡ Δις Σαμοῖλη τὴν ὁποίαν πρῶτην φορὰν ἀκούσαμε μᾶς ἔφισε τὰς ὡραιότερας ἐντυπώσεις.

Ἀπόδοσις τοῦ Αἰσὶ θαυμασία. Τόσο τὸ Λύκειον ἔσο καὶ καὶ ἡ Σύρος πρέπει νὰ καυχῶνται διὰτὶ ὑπάρχει ἔδω μιὰ καλλιτεχνικὴ τέτοιας ἑξέως.

Ὁ κ. Λεμπέδης ἐπῆξε λαμπρά, Ἐὰν ἐξακολουθήσῃ τὴ τακτικὴν ποὺ ἀκολουθεῖ, πρᾶγμα ποὺ τοῦ τὸ συνιστοῦμε θὰ θριαμβέσῃ. Ἐπίσης ὁ Κανόλια ἔδειξε ἕνα θαυμάσιον ταλέντο κι' ἐνα πολὺ καλὸ χειρισμό. Τὴν μαγτολιάντα δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ τὴ συγχαροῦμε μ' ὅλην μας τὴν καρδιά γιὰτὶ χάρις στοῦ κ. Εἰραδάκη ἐπαρουσίασε ἕνα ἀρμονικὸ-τατο σύνολο.

Ἐλπίζουμε πῶς αὐτὸ δὲ θὰ γίνῃ γιὰ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ.

ΑΝ ΕΙΝ' ΑΠΟ ΘΕΟΥ

(ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΟ)

Κάθε πρωί, από την ημέρα τ' Απριλίου του αρχαίου μεσοποταμικού ως την ημέρα τ' Απριλίου του 1905, δίνει τα κλειδιά ο χειμώνας και ανοίγει το κουκάλιο με τα χελιδόνια, διαρκώς η πλειοψηφία των χωριών, κέρτουμε κέρτουμε από την παρεια της Κολοσσίου. Αδελφούς, η γέννηση ή κλώθοντας, η κλέχοντας κι' έχοντας μπροστά της καμμία σαρανταριά γιδόπροβατα, που τα πήγαινε πέρα στο λόγγο κι' τα βοσείει δια της ημέρας και να τα γοργάει τη νύχτα στο σπίτι της, κι' η Κολοσσίου ή Λίταινα, νοικοκυρά πρώτης τάξης χωριού, έδωκε καλό οτήν έφτιαξε το στείσιό της να κερμάτσει της ελκωμένη Μάρω, που διάβαινε γινώσκοντας ή κλέχοντας, ή κλέχοντας, και πήγαινε τα γιδόπροβατα της πέρα στο λόγγο να τα βοσείει, κι' όταν ή Μάρω σκεπτόταν τη ράχη με τον κοπαδάκι της, ή Κολοσσίου ή Λίταινα κι' έστρεψε σκεπτόταν με την καρδιά γεμάτη ελπίδα, για τη ζήλωση και τη ζήλωση της Μάρω, που την ήθελε να την κάνει τριτοκρά της, ελκωμένη κόρη της, από μικρότερο της κι' αυτή, ή Γιάννο, το λεβαντότερο παιδί του χωριού, αλλά που δεν μπορούσε να το καταφέρει, γιατί ή μάνα της Μάρω ή Ζωταίνα είχε πολύ μεγάλη ιδέα για τη θυγατέρα της κι' ήθελε να την παντρεύει σε μεγαλύτερο σπίτι, και σε μεγαλύτερο χωριό, όπου ή Μάρω της θα φάνταζε καλύτερο και στους γάμους και στα πανηγύρια και τους πασχαλινούς χορούς. Καλός ήταν κι' ο Γιάννος της καμμένης της Κολοσσίου, ώμορος και τιμωροκαλλωμένος, αλλά δεν είχε καλό βίο και πολλή καταντία, κι' η θυγατέρα της θα καταδικάζονταν να ζήσει για πάντα σ' ένα κουτσόχωρι με τους ίδιους τους ανθρώπους, παράμερα από τον πόλεμον κόσμο.

Έτσι και δεν έστειλε προξενιτάδες και προξενίτρες στη Ζωταίνα, έταξε και δεν έταξε τάματα για να κερμάσουν να γυρίσουν το κεφάλι της Ζωταίνας, αλλά ή Ζωταίνα δεν τ' άκουσε αυτά... Ήθελε μεγάλο σπίτι και μεγάλο χωριό με τη θυγατέρα της. Ολίγονταν ή καμμένη ή Κολοσσίου, γιατί δεν μπορούσε να ζευγαρώσει τον αγαπημένο της το Γιάννο με την κλειστή ελκωμένη κόρη του χωριού, κι' έδωκε τον χωριό, που ήταν γυραγύρι, θλιβόταν και μαλαίωνταν, κι' ως μένη της παρηγορία είχε να βγαίνει κάθε πρωί στην πορεία να βλέπει τη χιλιοκονταίνα Μάρω να περπατά από μπροστά της γινώσκοντας, ή κλώθοντας, ή κλέχοντας με τα γίδια της μπροστά και να περπατά στο λόγγο μ' ένα μεγαλόκρεμον άργασιό της σαν βασιλίσσα κι' ύστερα γοργάει κι' έμεινε παρλιούτα στο σπίτι της, αναπαύοντα, έκανε το σταυρό της μπροστά στο είκόνισμα, και τελείωνε λέγοντας:

— "Αν είν' από Θεού..."

Έτσι έμεινε ή καμμένη ή Κολοσσίου από κάθε περπατημένο μένο να κερμάτσει να την παρεια της Μάρω, έκαφε κάθε πρωί και τάματα κι' ατόχασε

δύο τις δικίδες της στον Θεό, και μένο στον Θεό... "Αν είν' από Θεού..."

Κάθε φορά που μιλούσε με καμμία γυναιτσά της, έλεο για τη Μάρω μιλούσε κι' έλεγε:

— "Ας έδινά μια Κυριακή τη Μάρω μπροστά μου νύφη μου, να πηγαινα στην εκκλησία, κι' ας άπείθαινα."

Ολίγονταν και παραθλιβόταν ή καμμένη ή Κολοσσίου, αλλά κλειότερο έλεγε ο Γιάννος. Η καρδιά του είχε οργανο μέσα στα στήθια του, από αγάπη της νεραϊδομορφής Μάρω, δεν τον ήθελε ή μάνα της για γοργά γιατί δεν ήταν από μεγάλο σπίτι, από μεγάλο χωριό, και τώχονταν πάνω στον πόνο του να πάρη ένα δαμάκι κάψη και το σκίτι του και το χωριό με τα αίτια, που μωδίζαν, να πάρη τη Μάρω τη πεντάμορφη, την υμνολομένη.

Ορίστε ο πόθος της αγάπης του μένο στα στήθια του, γινώσκοντας μετ' αλός τον τον Όλυμπο μ' όλα τα κορμολού του, και πηγόνταν από την άσπρη, πηγόνταν πηγόνταν και παρατούσε τα βόδια του ζεμένα στη χωράρα κι' έστρεψε σ' αζαράκι από ράχη σε ράχη με τα σκαρπία στο χέρι του και να ζήσει, από καί να γόρευε, και διαβαίνα από το λόγγο που ήθελε ή Μάρω τα γιδόπροβατα της, καθότιν ή κλειστή κόρη ή καμμένη ροζόλα, γινώσκοντας ή κλώθοντας ή κλέχοντας και φιλιόταν γινώσκοντας κι' έμεινε ή άγγελικη ροζή της με τα κορμολού του κορμολού, και με τα καλάρια του κορμολού, να περπατά στην λαγκαδιά και πηγόνταν και γινώσκοντας καίτη τη λαγκαδιά που διάβαινε ένα ποταμάκι, κι' έμεινε ήμερο, με ήπια, με πλατάνια στις χείρες του και χωράρα πλαγία του.

Και κλειότερο θλιβόταν ή καμμένη ή Γιάννος, που δεν μπορούσε να πη τον πόνο του σε καμμία, ούτε σε φίλο του, ούτε σ' αδερφό ή αδερφή του, ούτε και σ' αυτή τη μάνα του! Κι' άσπρη κλειότερο θλιβόταν, που ή Μάρω δεν γνάρει τον πόνο του και τον καμμό του, και την αγάπη του την άρρητη, για να ζήσει τίς πράξει γι' αυτή! Ήταν αδύνατο να το έλεγε ή Μάρω αυτό. Πώς μπορούσε να μιλήσουν ποτέ τσιούρα και κειδί σ' ήλικία παντρείας; Ο κόσμος ήταν ικανός να τους περάσει από δέκα είσοδους γενεάς, ήταν ικανός να τους ήγάλη τραβούσε και να τους καταλάληση αόλεια. "Αν ήμπορούσε να είπ' τον πόνο, που τώχονταν τα σηκία, θα μπορούσε να ήλασσωτή λίγο και να το κορμολού εύκολότερα, αλλά ο τώπος δα χάνει τέτοια πράγματα, και ήτην αγάπη τη θεία τρυφή, θαμμένη μέσα στα φύλλα της καρδιάς! Κι' έτσι έπρεπε ο καμμένος ο Γιάννος να τον υποφέρει τον πόνο του κορμού απ' έναν τον κόσμο! Έπρεπε από το φοβό του κόσμου να κρύβει τον καμμό της καρδιάς, που έβγαζε έσπαραγμα μέσα στο σπλάγγνο του και του φαρμάκωνε τη ζωή, και το φαρμάκωνε τα νεύρα, κι' ο καμμένος αυτός παθιμέρος γινώσκοντας μ' ένα καινούργιο τραγούδι "αυτός κάμπος κι' ας ή ποταμίες, στην ήχες και τον λόγγο."

Μία μέρα ο Γιάννος ροζόλας τη ράχη με το τριεπίτη σπέν ώμο. Έχει κοττά έβασκε ή Μάρω τα γιδόπροβατα της, κι' άσπρη από την άσπρη έλκωμένη έλκωμένη

τραγούδι της. Τότε ή Γιάννος άρχισε να κερμάτσει το τραγούδι, από του τραγούδι, και δεν άρχαν άκουστέ της, κι' έτσι από την άσπρη του, ούτε ή καμμένη του:

— "Ας έδινά χέρας π' έμεινε από την καρδιά μου..."

Και δέν άκούσε να της το είπ' να της το μαρτυρήσει, "Για το βόδι μου στην στραχή και του βόδι μου..."

Θέλει και από να της το είπ' να της το μαρτυρήσει, "Να σπλάνα μ' ήλο δα σπλάνα κλειότερο έλκωμένη..."

Μία σπλάνα την άσπρη καμμένη ή καμμένη, "Ας έδινά χέρας π' έμεινε από την καρδιά μου..."

Και καίτην ή άσπρη καμμένη ή καμμένη, "Και καίτην ή άσπρη καμμένη ή καμμένη..."

Καίτην άφροντας το έμεινε τραγούδι του, καίτην ή λαγκαδιά, άσπρη το πλάγι και έζιζε στο χωριό.

Εν ήλλη ημέρα το τραγούδι του Γιάννου έζιζε και το τραγούδι έλοπό χωριό μ' από χωριό σε χωριό τώχοντα κι' έλη έπαρτα.

— Που τώχοντα, δάμνη, αυτό το τραγούδι;

Ρώτησε το Γιάννο ένας από τους δάμνηδες του.

— Ήμουν στο ποτάμι και φέρενα, κι' εκεί πέραχνα τον κοπαδάκι μου στις έβιρες περνούσε ένας ξενοκίμος Ζαγορίσιος και το τραγούδι... Μου άρεσε και τώχοντα στη στιγμή...

Ευ άκολογήθηκε ο Γιάννος με προσκοινητή άκωβια.

Έτσι πέρασε ο χειμώνας, ή άνοιξη, το καλοκαίρι, ο γινώσκοντας, και πήγε κι' ο άλλος ο χειμώνας... Ένας έριχρος χειμώνας, που δεν είχε ζευγαρώσει.

Η Μάρω ήχαινε το κοπαδάκι της στο λόγγο κι' ο Γιάννος έφερε γόρα με το κουτί στην ώμο κόνοντας τον κυνηγό για να μπορεί να δικαιολογή το πέρασμά του από το λόγγο, κοττά από τη Μάρω. Μεθόδεσσε όταν περνούσε από κοντά της και του φαινόταν ότι μοσχοβολούσε τ' άγρι πώτερη γόρα της.

Ήταν ή ύστατη ημέρα του χρόνου, ή παραμονή της πρωτοχρονιάς. Έκείνη την ημέρα είχε βρέξει πολύ, κι' από το πρωί ως το βράδυ όλα τα γιδόπροβατα βρίσκονταν κλεισμένα στα μαντριά κι' έρωσαν αλαρή και μοναχά το κοπαδάκι της Μάρως βρίσκονταν στο λόγγο. Την είχε ξεγυλώσει το πρωί ένα κομμάτι έσπαραγμού ούρατος και βγήκε σαν δάος της έλκωσε με τα γιδόπαι της και ας τα κοπαδάκια της και κοπάζει.

Από το λόγγο, αλλά που να βρεχόσουν τα κοπαδάκια τα ζωντανά! Όλη την ή μέρα ήταν τρεπυμένα δάδα κείνη για να γλυτώσουν από τη βροχή, κι' ή Μάρω δεν γινώσκονταν σπέν άλλους, ψηλά στον άμωρο το βράχο ή στην ψιλοραχούλα γινώσκοντας ή κλώθοντας, ή κλέχοντας και τραγουδώντας, αλλά στέκονταν κάτω από ένα χοντρόκορμ και χοντρόκλαδο δέντρο με την κάπα της κατσίρας για να μπορεί να βραχή λιγότερο και άγνάντευε τις ρεματαριές, που χάνονταν καταβόσκαινες με κάσπε κι' έκαναν ένα μεγάλο βουητό όλόγορα.

ρι κττ., ἀλλ' οὐχὶ καὶ
μας κττ., φέρε, πᾶρ,
ένων τούτων τύπων
αι ἀρχαία κληρονο-
αίων εἰς - ες τύπων,
τι ἀνεπτύχθησαν καὶ
ὄν ἰδιαίτερον λόγον,

ρατηροῦμεν, ὅτι τὰ
ἀληθῶς ἄτονα καὶ ἐκ
ἰ ἡ συνεκφορὰ εἶναι

ινόμενον, ἦτοι ἀνη-
ἄτονον καὶ τελικὸν
ἐποβλήθη (πρὸβλ. τὰ
-7, ἐνθα ἡρμηγεύθη
ρους **προτὶ - πρὸς**,
ὅτι ἐν τῇ συνεκφορᾷ
ν τῆς προστακτικῆς
συνέβη ἡ ἀποκοπὴ
κὸφ το κττ., ὅθεν
ὅπως ἀπὸ τοῦ **πῆς**,
ἰ τύποι οὗτοι συνεξ-
θὰ ἐλέγοντο οὕτω
ματα θὰ εὐχρηστούν

μάλιστα πάντων ἡ
φράσεων ἐν αἷς λέ-
ς φιλολογικῇ γνῶσις
ὄν οὐκ ἄνευ, πάσης
ἡ καὶ ὅτι φιλολογία
γῶνται κεχωρισμένοι,
τές, οὕτω καὶ ἀντι-
φροεῖα.

ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

Τύπος
Ἀριστοβουμ κα
Ἀναστασιδου
Γαλατα
Περίτοπαζαρου
Οδοῦ Τεσμερ. 3
Παρίσι

571. 269.

ΕΘΝΙΚΑ
ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΑ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1906.
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 1905

ΑΝ ΕΙΝ' ΑΠΟ ΘΕΟΥ

Κάθε πρωὶ ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁ-Δημητριοῦ, ποῦ ἀρχίζει τὸ μισο-
χινόπορο, ὡς τὴν ἡμέρα τῶν Ἁ-Σαράντων, ποῦ δίνει τὰ κλειδιά ὁ χειμῶνας
στὴν ἄνοιξι καὶ ἔρχεται τὸ κουκάλογο μετὰ τὰ χελιδόνια, ἡ Μάρω, ἡ πλειὸ
ζηλεμένη τσιούπρα τοῦ χωριοῦ, περνοῦσε μπροστά ἀπὸ τὴν πορεῖα τῆς Κολιοῦς
τῆς Λέταινας ἢ γνέθοντας ἢ κλώθοντας ἢ πλέχνοντας, μετὰ καμμιὰ σαρανταριά
γυδοπρόβατα μπροστά της, ποῦ τὰ πήγαινε πέρα στὸ λόγγο νὰ τὰ βοσκήσῃ
ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ τὰ γύριζε τὴ νύχτα στὸ σπῖτι της καὶ ἡ Κολιοῦ ἢ Λέταινα,
νοικοκυρὰ πρώτη τοῦ χωριοῦ, ἔβγαινε κάθε πρωὶ ἐκεῖνη τὴν ὥρα στὴν πορεῖα
τοῦ σπιτιοῦ της νὰ καμαρώσῃ τὴ ζηλεμένη Μάρω, ποῦ διάβαινε γνέθοντας
ἢ κλώθοντας ἢ πλέχνοντας, καὶ πήγαινε τὰ γυδοπρόβατά της πέρα στὸ λόγγο
νὰ τὰ βοσκήσῃ, καὶ ὅταν ἡ Μάρω σκαπετοῦσε τὴ ράχη μετὰ τὸ κοπαδάκι της,
γύριζε ἡ Κολιοῦ ἢ Λέταινα, καὶ ἔμπαινε σπῖτι της μετὰ τὴν καρδιά γεμάτη
ἀγάπη, γεμάτη ἔρωτα γιὰ τὴ ζηλεμένη καὶ τὴν ἐφτάγνωμη Μάρω, ποῦ τὴν
ἤθελε νὰ τὴν κάμῃ τσιούπρα της, ἀγαπημένη νύφη της στὸ μικρότερό της
τὸ γυιό, τὸ Γιάννιό της, τὸ λεβεντότερο παιδί τοῦ χωριοῦ, ἀλλὰ δὲν μπορούσε
νὰ τὰ καταφέρῃ, γιατί ἡ μάνα τῆς Μάρως, ἡ Στέργαινα, εἶταν ψωροπερή-
φανη, καὶ ἤθελε νὰ δώσῃ τὴ θυγατέρα της σὲ μεγαλειότερο σπῖτι καὶ σὲ μεγα-
λείτερο χωριό, ὅπου ἡ Μάρω της θὰ φάνταζε πλειότερο καὶ στοὺς γάμους καὶ
στὰ πανηγύρια καὶ στοὺς πασκαλινούς χορούς.

Καλὸς εἶταν καὶ ὁ Γιάννος τῆς καμμένης τῆς Κολιοῦ-Λέταινας, ὡμορφο καὶ
τίμιος παλληκάρι, ἀλλὰ δὲν εἶχε πολὺν βιὸ καὶ πολλὴ καταντιὰ, καὶ ἡ θυγατέρα
της θὰ καταδικάζονταν νὰ ζήσῃ γιὰ πάντα σ' ἓνα κουτσοχώρι μετὰ τοὺς ἴδιους
τοὺς ἀνθρώπους, παρὰμερὰ ἀπὸ τὸν πολὺν τὸν κόσμον.

Ἔστειλε καὶ δὲν ἔστειλε προζενιτᾶδες καὶ προζενήτρες ἡ Κολιοῦ ἢ Λέταινα
στὴ Στέργαινα, ἔταξε καὶ δὲν ἔταξε τάματα γιὰ νὰ μωρέσουν νὰ γυρίσουν
τὸ κεφάλι τῆς Στέργαινας, ἀλλ' ἡ Στέργαινα δὲν τ' ἄκουε αὐτὰ... ἤθελε
μεγάλον σπῖτι καὶ μεγάλο χωριὸ γιὰ τὴ θυγατέρα της.

Θλίβονταν ἡ καμμένη ἡ Κολιοῦ-Λέταινα, μὴ μπορῶντας νὰ ζευγαρώσῃ
τὸν ἀγαπημένο της τὸ Γιάννον μετὰ τὴν πλειὸν ζηλεμένη νύμφη τοῦ χωριοῦ
καὶ ὅλων τῶν χωριῶν, ποῦ ἦταν γύρα-γύρα, θλίβονταν καὶ μαραίνονταν,
ποῦ δὲν μπορούσε νὰ κάμῃ νύφη τέτοια μονεβασιά, καὶ ὡς μόνη της παρη-

γοριά είχε να βγαίνει κάθε πρωί στην πορεία της να βλέπη την χλιοπαλαιμένη Μάρω να περνάη από μπροστά της ή γνέθοντας ή κλώθοντας ή πλέχοντας, με τὰ γιδοπρόβατά της μπροστά και να πηγαίνει στο λόγγο μ' ένα μεγάλοπρεπο άργοπάτημα, σάν άρχόντισσα, κι' όταν σκαπετούσε, γύριζε κι' έμπαινε περύντη στο σπίτι της, άναστενάζοντας, κάνοντας τὸ σταυρό της μπροστά στο εικόνισμα και λέγοντας :

— "Αν εἶν' από Θεοῦ !

Τί μεγάλος πόθος και τί φοβερός καημός κρύβονταν μέσα σ' αὐτὰ τὰ τέσσαρα λόγια !

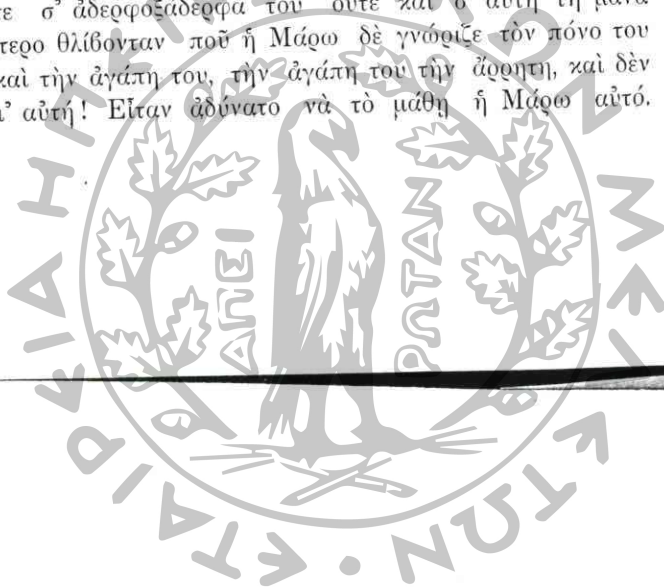
Εἶχε άπελπιστῇ ή καημένη ή Κολιοῦ-Λέταινα από κάθε ανθρώπινο μέσο να κατορθώσει να γείνη πεθερά της Μάρως, έπαιψε κάθε προσενιά και τάμια κι' άπόθεσε όλες τές έλπίδες της στο Θεό και μόνο στο Θεό, λέγοντας :

— « "Αν εἶν' από Θεοῦ... θά γένῃ ! »

Κάθε φορά ποῦ μιλοῦσε με καμμιὰ γειτόνισσά της, όλο για τῇ Μάρω μιλοῦσε κι' έλεγε :

"Ας έβανα μιὰ Κυριακή τῇ Μάρω μπροστά μου, ως νύφη μου, να πήγαινα στην εκκλησιά, και γυρίζοντας ας πλάνταζα!... "Αν εἶν' από Θεοῦ...

Θλίβονταν και προπαραθλίβονταν ή καημένη ή Κολιοῦ ή Λέταινα, αλλά πλειότερο θλίβονταν ό δυστυχισμένος ό Γιάννος. Η καρδιά του είχε γείνη άργανο μέσα στα στήθια του, από τὴν άγάπη της νεραϊδόμορφης και ξωτικόμορφης Μάρως, ποῦ δὲν τὸν ήθελε ή μάνα της για γαμπρό, γιατί δὲν ήταν από μεγάλο σπίτι κι' από μεγάλο χωριό, κι' άπάνω στὸν πόνο του τώρχονταν να πάρῃ ένα δανλι και να κάψῃ και τὸ σπίτι του και τὸ χωριό του, τὰ αἷτια ποῦ μπόδιζαν να γείνη ταίρι της Μάρως τῆς πεντάμορφης, τῆς χλιοξηλεμένης. Θέριενε ό πόνος τῆς άγάπης του μέσα στα στήθια του, γένονταν μεγάλος σάν τὸν "Ολυμπο μ' όλα τὰ κορφοβούνια του, και πνίγονταν, και παραιτοῦσε τὰ βώδια του ξεμένα στην αὔλακιὰ κι' έτρεχε σὰ ζαρκάδι από ράχη σε ράχη με τὸ ντουφέκι στο χέρι, σάν κάτι να είχε χάσει και τὸ γύρευε, και διάβαινε από τὸ λόγγο, ποῦ φύλαγε ή Μάρω τὰ γιδοπρόβατά της, καθισμένη σε βράχο ή σε ραχοῦλα, γνέθοντας ή κλώθοντας ή πλέχοντας και φιλοτραγουδώντας, κι' έσμιγε ή άγγελικῇ φωνῇ της με τὰ κυπροκούδοννα τοῦ κοπαδιοῦ, και με τὰ κελαρύσματα τῶν ρεματαριῶν, πῶτρεχαν ανάμεσα στην λαγκαδιά, και πήγαιναν και χύνονταν κάτω στη λακκιά, ποῦ διάβαινε ένα ποταμάκι ήσυχ-ήσυχ με ἱτιές και με πλατάνια στὲς όχτες του και χωράφια στα πλάγια του. Και πλειότερο θλίβονταν ό καημένος ό Γιάννος, ποῦ δὲ μποροῦσε να εἰπῇ τὸν πόνο του σε κανένα, οὔτε σε φίλους του οὔτε σ' άδερφοῦς-άδερφά του οὔτε και σ' αὐτῇ τῇ μάνα του. Κι' ακόμα πλειότερο θλίβονταν ποῦ ή Μάρω δὲ γνώριζε τὸν πόνο του και τὸν καημό του και τὴν άγάπη του, τὴν άγάπη του τὴν άροστη, και δὲν ήξερε τί τραβοῦσε γι' αὐτῇ ! Εἶταν αδύνατο να τὸ μάθῃ ή Μάρω αὐτό.

Πῶς μπορούν νὰ μιλήσουν ποτὲ τσιούτρα καὶ παιδί, ποῦ παντρολογιοῦνται;
 Ὁ κόσμος εἶταν ἱκανὸς νὰ τοὺς περάσῃ ἀπὸ γενιὲς δεκατέσσερες, εἶταν ἱκανὸς
 νὰ τοὺς βγάλῃ τραγοῦδι καὶ νὰ τοὺς καταλαλήσῃ αἰώνια. Νόμιζε ποῦ ἂν μπο-
 ροῦσε νὰ εἰπῇ τὸν πόνο του, ποῦ τῶτρωγε τὰ σιγκότια σὰν ἀκοίμητο στοιχειό,
 θὰ μποροῦσε νὰ ξαλαφρώσῃ λίγο, καὶ νὰ τὸν ὑποφέρῃ εὐκολώτερα, ἀλλ' ὁ τόπος
 δὲ σηκώνει τέτοια πράγματα ἐκεῖ πέρα, καὶ τὴν ἀγάπῃ τὴ θέλει κρυφῇ, τὴ
 θέλει θαμμένη μέσα στὰ φυλλοζάρδια. Κι' ἔτσι ἔπρεπε ὁ καημένος ὁ Γιάννος
 νὰ ὑποφέρῃ τὸν πόνο του κρυφὰ ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον! Ἐπρεπε ἀπὸ τὸ
 φόβο τοῦ κόσμου νὰ κρύβῃ τὸν καπνὸ τῆς πιρκαγιᾶς, ποῦ ἔβασκε ἄσπλαχνα
 μέσα στὰ σωτικά του καὶ τοῦ φαρμάκωνε τὴ ζωὴ καὶ τοῦ μάραινε τὰ νειῶτα,
 κι' ὁ πόνος αὐτὸς καθημέρα γέγονταν κι' ἓνα καινούργιο τραγοῦδι:

«Σ τοὺς κάμπους καὶ στὲς ποταμιές, στὲς ράχες καὶ στὰ πλάγια».

Μιὰ μέρα ροβολοῦσε ὁ Γιάννος τὴ ράχῃ μὲ τὸ ντουφέκι στὸν ὄμο. Ἐκεῖ
 κοντὰ ἔβασκε ἡ Μάρω τὰ γιδοπρόβατά της, κι' αἶμα τὸν εἶδε νὰ διαβαίνει,
 ἔκοψε τὸ τραγοῦδί της. Τότε ὁ Γιάννος ἄρχισε ἓνα καινούργιο τραγοῦδι,
 δικό του τραγοῦδι, ποῦ δὲν εἶχαν ἀκουστῇ ὥς τὰ τότε οὔτε τὰ λόγια του οὔτε
 ὁ σκοπὸς του:

«Εἶν' ἓνας χρόνος π' ἀγαπῶ μιὰν ὄρια κορασίδα,
 «Καὶ δὲ μπορῶ νὰ τῆς τὸ εἰπῶ, νὰ τῆς τὸ μαρτυρήσω,
 «Γιατὶ φοβοῦμαι μὴν ἵτραπῇ καὶ μοῦ βαρνοκακιώσῃ.
 «—Θέ μου, καὶ πῶς νὰ τῆς τὸ πῶ; πῶς νὰ τὸ μαρτυρήσω;
 «Νὰ στείλω μῆλο δὲ μιλεῖ, κεράσι καὶ δὲν κραίνει,
 «Νὰ στείλω τὴν ἀγάπῃ μου σ' ἓνα χουστὸ μαντήλι,
 «Εἶναι φωτιά ἡ ἀγάπῃ μου καὶ καίγει τὸ μαντήλι
 «Καὶ χύνεται καταδρομῆς κι' ἀνάβει ὁ τόπος ὅλος
 «Καὶ παίρνει τὸ χωριὸ φωτιά καὶ καίγονται τὰ σπίτια
 «Καὶ καίεται κι' ἡ ἀγάπῃ μου...»

Κι' ἔτσι σέρονοντας τὸ ἡγκαιοφκιασμένο τραγοῦδί του κατέβηκε στὴ λακ-
 κιᾶ, ἀνέβηκε στὴν ἀντικρυνὴ πλαγιά καὶ βγῆκε στὸ χωριό.

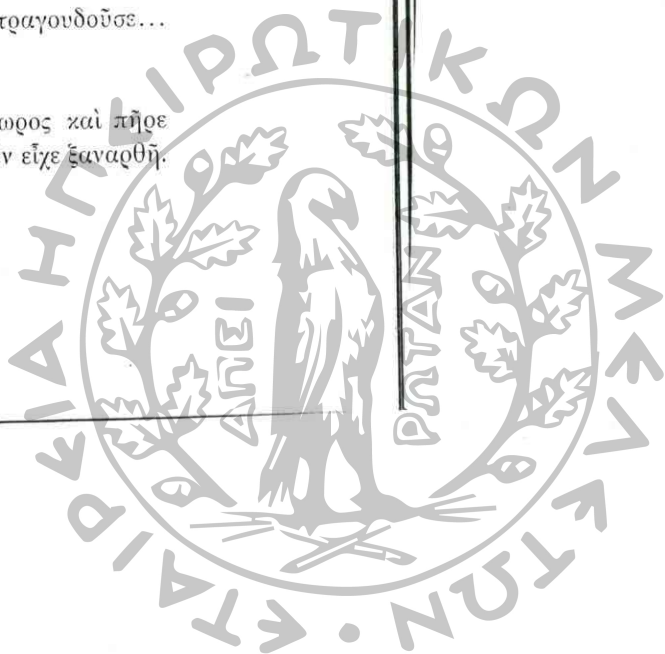
Τὴν ἄλλῃ μέρα τὸ τραγοῦδι τοῦ Γιάννου τῶξερε ἡ Μάρω καὶ μαζὺ μ' αὐτὴ
 τὸ τραγουδοῦσεν ὅλο τὸ χωριό, κι' ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ τῶχε μάθει ὅλη ἡ
 ἐπαρχία.

— Ποῦ τῶχεις μάθει, βλάμη, αὐτὸ τὸ τραγοῦδι; ρώτησε τὸ Γιάννο ἓνας
 ἀπὸ τοὺς βλάμηδές του.

— Εἴμουν στὸ ποτάμι καὶ ψάφωνα, κι' ἐκεῖ πῶρριχνα τὸν πεζόβολό μου
 στὲς βαθειὲς ὁδίρες, περνοῦσε ἓνας ξενιτεμένος Ζαγορσίσιος καὶ τὸ τραγουδοῦσε...
 Μοῦ ἄρεσε καὶ τῶμαθα στὴ στιγμῇ...

Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Γιάννος μὲ προσποιητὴ ἀπάθεια.

Ἐτσι πέρασε ὁ χειμῶνας, ἡ ἀνοιξή, τὸ καλοκαίρι, ὁ χινόπωρος καὶ πῆρε
 κι' ὁ ἄλλος ὁ χειμῶνας... Εἶταν ἓνας βροχερὸς χειμῶνας, ποῦ δὲν εἶχε ξαναρθῇ.

Ἡ Μάρω τὸ κοπάδι τῆς στὸ λόγγο κι' ὁ Γιᾶννος ἔφερε γύρω μὲ τὸ ντουφέκι στὸν ὄμο, κάνοντας τὸν κυνηγὸ, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ δικαιολογῇ τὸ πέρασμά του ἀπὸ τὸ λόγγο, ποῦ εἶταν ἡ Μάρω.

Μεθοῦσε ἀπ' ἀγάπη, ὅταν περνοῦσε ἀπὸ κοντά της, καὶ τοῦ φαίνονταν, ὅτι μοσκοβολοῦσε τ' ἀγέρι, πῶσερνε ἀπάνω της.

Εἶταν ἡ ὕστερη μέρα τοῦ χρόνου, ἡ παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα εἶχε βρέξει πολὺ, κι' ἀπ' τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ ὅλα τὰ γιδοπρόβατα βρίσκονταν κλεισμένα στὰ μαντριὰ κι' ἔτρωγαν κλαρί, καὶ μοναχὰ τὸ κοπάδι τῆς Μάρως βρίσκονταν στὸ λόγγο. Τὴν εἶχε ξεγέλαση τὸ πρωῒ ἓνα κομμάτι ξεσυννεφιασμένου οὐρανοῦ, καὶ βγῆκε σὰν ὅλες τὲς ἡμέρες μὲ τὰ γιδάκια τῆς καὶ μὲ τὰ προβατάκια τῆς καὶ τράβηξε γιὰ τὸ λόγγο, ἀλλὰ ποῦ νὰ βοσκῇ τὰ καημένα τὰ ζωντανά! Ὅλη τὴν ἡμέρα εἶταν τρυπωμένα δῶθε-κεῖθε στὲς γροῦσπες γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴ βροχή, κ' ἡ Μάρω δὲν κάθονταν σὰν ἄλλοτε, ψιλὰ στὸν ὄμορφο τὸ βράχο, ἢ στὴν ψιλορραχοῦλα, γνέθοντας ἢ κλώθοντας ἢ πλέκοντας καὶ τραγουδώντας, ἀλλὰ στέκονταν κάτω ἀπὸ ἓνα χοντρόκορμο καὶ πολὺκλαδο δέντρο μὲ τὴν κάππα τῆς κασιούλα γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ βραχῇ λιγώτερο, κι' ἀγνάντευε μ' ἀνησυχία τὲς ρεματαριές, ποῦ χύνονταν κατεβασμένες μὲ πάταγο κι' ἔκαναν ἓνα μεγάλο βοητὸ ὀλόγγορα. Νόμιζε κανεὶς ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὅτι εἶχε ἀνοίξει ὁ Θεὸς τοὺς καταρροᾶτες τοῦ οὐρανοῦ καὶ λησμονήσε νὰ τοὺς κλείσῃ. Δὲν εἶχε μείνει ρεματιά καὶ κουτσολάκι, ποῦ νὰ μὴ γιγαντευτῇ καὶ νὰ μὴ γείνῃ ποτάμι.

Ἡ Μάρω, ὅσο ζύγανε νὰ νυχτώσῃ, τόσο σκέφτονταν πῶς θὰ γύριζε στὸ χωριὸ μ' ἐκείνη τὴν κακοκαιρία. Καὶ δὲν εἶταν τὸ χωριὸ μακριά, ἀλλὰ πῶς νὰ μᾶσῃ τὰ ζωντανά της, ποῦ εἶταν τρυπωμένα σ' ὅλα τ' ἀπάντια, καὶ πῶς νὰ περάσῃ τὰ κουτσολάκια, καὶ πρὸ πάντων τὸ πλεχτὸ γεφύρι τῆς λακκιάς, ποῦ δέχονταν ὅλες τὲς ρεματιές κ' ὅλα τὰ κουτσολάκια, κι' ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη; Ἡ λακκιά ἔρχονταν ἀπὸ μακριὰ καὶ χύνονταν παρακάτω στὸ μεγάλο τὸ ποτάμι, στὸν Καλαμᾶ, καὶ καμμιὰ φορὰ, ποῦ κατέβαζε πολὺ, μόνον ἀπὸ τὸ πλεχτὸ τὸ γεφύρι μποροῦσε νὰ περάσῃ κανεὶς περαδῶθε.

Ἐκεῖ ποῦ σὺλλογίζονταν αὐτά, ἡ λακκιά ὅλο φοῦσκоне καὶ κατέβαζε νερὸ θολὸ μὲ φοβεροὺς κυματισμοὺς. Σκεπάστηκαν λίγο-λίγο τὰ χαμηλά τὰ δέντρα, ποῦ εἶταν στὲς ὀχτιές, κι' ἄρχισαν νὰ σκεπάζωνται καὶ τὰ μεγάλα, καὶ καμιάσῃ ἀπὸ αὐτὰ ἔσπασαν ἢ ξεροζιώθηκαν καὶ παρασύρθηκαν σὰν καλάμια τὸν κατήφορο τὸ ρέμα. Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ τὸ νερὸ ζύγανε στὸ πλεχτὸ γεφύρι. Κάποτε-κάποτε οἱ κυματισμοὶ τῆς νεροποντῆς τὸ ἔχρουναν. Ἡ Μάρω παρηγοριῶνταν ὅτι τὸ νερὸ θά'ρχιζε νὰ λιγοστεύῃ κι' ἔτσι θὰ γλίτωνε τὸ γεφύρι...

Χαμένη ὁμως ἐλπίδα!...

Τὸ νερὸ ὅλο κι' αὐγατοῦσε, ὅλο κι' ἀνέβαινε. Τώρα ἦρθε ἴσια-ἴσια μὲ τὸ γεφύρι, καὶ σὲ μιὰ στιγμή τὸ γεφύρι δὲ φαίνονταν καὶ τὰ λειψανά του, τρεῖς χρεντές, καὶ μιὰ μαζορεὶά πλέχτρα τραβοῦσαν τὸν κατήφορο γιὰ τὸ μεγάλο τὸ ποτάμι.

Λαχάρισε ἡ Μάρω, κάθε ἐλπίδα νὰ πάῃ τὸ ρέματα, ποῦ ἀπὸ τὸ τίποτε φαίνονταν ὅτι ὅλα ἐκεῖνα λακκιά, θάσμιγαν ὅλα καὶ θάβγαινε ὡς τὴν κορφὴ τὸ κοπαδάκι τῆς, κι' ὡς καὶ θὰ χαλοῦσε ὅλον τὸν κόσμον θὰ παράσερνε.

Ἄρχισε νὰ τῆς ζῶνῃ νὰ τρέμῃ σὰν τὸ καλάμι, νὰ ξεφωνίσῃ... Ἦλπιζε τῆς ἡ τὸν πατέρα τῆς ἡ ταν ἀπὸ μακριὰ κουλουρ παραστιά του. Ἐκείνη τῆς ἐνῶ σάλλη περίστασι θὰ ράδα ἀστραπῆς καμμιὰ μοναχὸ ἀργά-ἀργά, σὰν μποροῦσε νὰ σύρῃ τὸ κοφάκι παραμάσχαλα κι' ἐμὰ ντουφεκιά, καὶ τὸ ξά-

Βλέποντας τὸ Γιᾶννο γλίτωνε. Καμμιὰ φορὰ Κι' ὁ Γιᾶννος βλέποντας κι' ὅλη ἐκείνη ἡ νεροπον — Ποῦ σ' ἔβγαλε ὁ πνίγηκε...

Τοῦ εἶπε ἡ Μάρω δὲ — Μὴ φοβᾶσαι! (τῆς καὶ προστατευτικά). Μὴ

Καὶ πῆγε κάτω ἀπὸ τὸν βορρῆ.

Τὰ δὲν ἠφαίστεια κοντά, ποῦ δὲν τοὺς χῶ βρίσκονταν ἡ ἐλπίδα τοῦ Ἐτρέμε μέσα ἡ καρδιά. Νόμιζε ὅτι δὲν εἶταν σὲ καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἔτριβε

Ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ. τῆς λακκιά, κι' ἀπὸ τὴ

Λαχτάρησε ἡ Μάρω, ὅταν εἶδε τὸ πνίξιμο τοῦ γεφυρίου, ποῦ τῆς ἔκοιψε κάθε ἐλπίδα νὰ πάη τὸ βράδυ στὸ χωριό. Βρισζόμενη ἀνάμεσα σὲ τόσα ρέματα, ποῦ ἀπὸ τὸ τίποτε εἶχαν γείνει τὸ καθένα κι' ἓνα ἀδιάβατο ποτάμι, τῆς φαινόταν ὅτι ὅλα ἐκεῖνα τὰ ποτάμια, ποῦ ἔπεφταν μὲ βουητὸ καὶ μὲ θυμὸ στὴ λακκιά, θάσμιγαν ὅλα καὶ θὰ γένονταν ἓνα μεγάλο καὶ φοβερὸ ποτάμι, ποῦ θάβγαине ὡς τὴν κορφὴ τοῦ λόγγου, ἀπὸ τὸ μέρος ποῦ βρίσκονταν αὐτὴ μὲ τὸ κοπαδάκι τῆς, κι' ὡς τὴν κορφὴ τοῦ χωριοῦ ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ τὴ μεριά, καὶ θὰ χαλοῦσε ὅλον τὸν κόσμιο, ποῦ εἶταν γύρα-γύρα, καὶ μαζὺ μὲ τὸν ἄλλον τὸν κόσμιο θὰ παρὰσερνε κι' αὐτὴ καὶ τὰ γιδοπρόβατά της.

Ἄρχισε νὰ τῆς ζῶνῃ δυνατὰ ὁ φόβος τὴν καρδιά, σὰν μεγάλο φεῖδι, καὶ νὰ τρέμῃ σὰν τὸ καλάμι, ποῦ στέκεται ὀρθὸ στὸ ρέμα. Μιὰ στιγμή τῆς ἦρθε νὰ ξεφωνίσῃ... Ἦλπιζε νὰ ἰδῇ κανένα νὰ ξεκαμπίσῃ ἀπὸ τὸ χωριό, τὴ μάνα τῆς ἢ τὸν πατέρα τῆς ἢ τ' ἀδέρφια τῆς, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Τὸ χωριὸ φαινόταν ἀπὸ μακρυνὰ κουλουριασμένο μ' ἓνα σύννεφο καὶ νὰ πυρόνεται γλυκὰ στὴν παρασιὰ του. Ἐκεῖνῃ τὴ στιγμὴ ἀκούστηκε μιὰ ντουφεκιὰ ἐκεῖ κοντά. Χάρηκε, ἐνῶ σάλλῃ περίστασι θὰ τρώμαζε. Σὲ λίγο διάβηκαν μπροστά της μὲ γλῆγο-ράδα ἀστραπῆς καμμιὰ δεκαριὰ ἀγριογούρουνα καὶ πίσω τοὺς ἔρχονταν ἓνα μοναχὸ ἀργὰ-ἀργά, σὰν ἄρρωστο, κι' ἐνῶ τάλλα εἶχαν πάρῃ δρόμο, αὐτὸ δὲ μπορούσε νὰ σύρῃ τὸ κορμὶ του. Σὲ λίγο φάνιστηκε κι' ὁ Γιάννος μὲ τὸ ντουφεκι παραμάσχαλα κι' ἅμα τὸ εἶδε τὸ σερνάμενο τὸ γουρουνί, τῶδωκε ἄλλῃ μιὰ ντουφεκιὰ, καὶ τὸ ξάπλωσε καταγῆς.

Βλέποντας τὸ Γιάννο ἡ Μάρω, νόμισε ὅτι εἶδε τὸν ἄγγελο, ποῦ θὰ τὴ γλύτονε. Καμμιὰ φορὰ δὲν τῆς εἶχε φανεῖ τόσο ὡμορφος καὶ τόσο λεβέντης. Κι' ὁ Γιάννος βλέποντας τὴ Μάρω νόμισε ὅτι βρίσκονταν στὸν Παράδεισο κι' ὅλη ἐκεῖνῃ ἡ νεροποντιὰ τοῦ εἶταν δροσιὰ μαγιάτσια.

— Ποῦ σ' ἔβγαλε ὁ Θεὸς ἐδῶ! Δὲν ἔχομε ἀπόψε χωριό!... Τὸ γεφύρι πνίγηκε...

Τοῦ εἶπε ἡ Μάρω δειλά, σὰ νὰ τοῦ ζητοῦσε βοήθεια καὶ παρηγοριά.

— Μὴ φοδᾶσαι! (τῆς ἀπολογήθηκε ὁ Γιάννος χαρούμενος γιὰ ὅ,τι ἄκουσε καὶ προστατευτικά). Μὴ φοδᾶσαι! Ἐγὼ εἶμαι κοντά σου!

Καὶ πῆγε κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο, ποῦ βρίσκονταν ἡ Μάρω, γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ βροχή.

Τὰ δυὸ ἡφαίστεια ἀνταμώθηκαν. Γιάννος καὶ Μάρω βρίσκονταν κοντά-κοντά, ποῦ δὲν τοὺς χώριζε οὔτε μιὰ πιθαμὴ τόπος, κι' ὅμως πόσο μακρυνὰ βρίσκονταν ἡ ἐλπίδα τοῦ Γιάννου! Δὲ μπορούσε νὰ τὴν κυττάξῃ στὰ μάτια... Ἔτρεμε μέσα ἡ καρδιά του καὶ ξεπετοῦσε σὰ ζωντανὸ ψάρι ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Νόμιζε ὅτι δὲν εἶταν στὰ ξύπνα του, νόμιζε ὅτι κοιμῶνταν κι' ὠνειρεύονταν καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἔτριβε τὰ μάτια του γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν κοιμῶνταν.

Ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ. Τὰ βουητὰ τῶν ρεματιῶν, ποῦ χύνονταν κάτω πρὸς τὴ λακκιά, κι' ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά κι' ἀπὸ τὴν ἄλλῃ γένονταν δυνατώτερα.

γύρα. Ἀπελπισία. Σὲ
ποῦ προχωροῦσαν σὰν
ἀκούστηκαν φωνές·
ωωώρη Μάρωωωωωωω!
οοοοοου!
παρακαλιές τοῦ σπιτιοῦ
δὴ στή λακκιά νὰ τοὺς

λάκκια βούζαν τρομα-
σαν ἢ κάθε μιὰ γιὰ τὸ

ἔξω τέτοιον καιρό!...
δέκα πέντε ὥρες νύχτα

γοροῦσε.

ὢ θὰ περάσῃ!... Δὲν
κακό· ἀλλὰ τώρα ποῦ
γνᾶει ποῦ δὲν περνᾶει·
τὰ δωδεκάημερα, αὐτὰ
τῶφερε ἢ ὁμιλία καὶ
μυαν!

τὲς κᾶνες τοῦ ντουφε-

ώσουν...

ὕστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ
αἱ γιὰ φωτιά. Ἔβγαλε
τσιούφ, τσιάφ-τσιούφ»,

.. καὶ ἂν δὲν ἔχη μπῆ
ν ἴσκα νὰ τὴν ἀπο-

Ὁ Γιάννος ἔδωκε τὴν ἴσκα στὴ Μάρω, ἡ Μάρω τὴν ἔβαλε στὴν κου-
φάλα, καὶ σὲ λίγο ἡ κουφάλα πῆρε φωτιά, κι' ἄρχισε νὰ καίῃ καὶ νὰ φωτίζῃ
γύρα-γύρα. Τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα, ἄλλο ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς κι' ἄλλο
ἀπὸ τὴ λάμψη τοῦ Γιάννου καὶ τῆς Μάρως κι' ἄλλο ἀπὸ τὸ σταμάτημα τῆς
βροχῆς βγήκαν ἀπὸ τὲς γροῦπες, ποῦ εἴταν τρυπωμένα, κι' ἔτρεξαν κι' αὐτὰ
γύρα-γύρα στὸ δέντρο, ποῦ καίγονταν.

Οἱ δυὸ ἀποκλεισμένοι στέγνωσαν τὰ βρεμμένα τους τὰ φορέματα καὶ τὲς
καταμιονσζεμένες τους τὲς κάπρες, ζεστάθηκαν καὶ ξεσφαλίστηκαν ἀπὸ ζέστα,
ὄχι μοναχὰ ὥς τὸ πρωὶ ποῦ θὰ ξημέρωνε, ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὲς ἡμέρες, ἂν θὰ τὸ
καλοῦσε ἀνάγκη, γιατί ὁ δέντρος εἴταν τόσο μεγάλος, ποῦ χρειάζονταν ἀκέρια
ἐβδομάδα νὰ καῖ πέρα καὶ πέρα. Ὑστερα ἀπὸ τὸ στέγνωμα κι' ἀπὸ τὴ ζεστα-
σιὰ ἄρχισαν νὰ πεινοῦν... Εἴταν πρόχειρο τὸ σκοτωμένο τὰριογοῦρουνο, ἀλλὰ
δὲν εἴχαν ἄλλας... Λείπονταν τὸ καλλίτερο, τὸ πλεὺς χρειαζοῦμενο... Στὸ
κοπαδάκι τῆς Μάρως εἴταν πεντέξῃ γίδες γαλάρες, ποῦ εἴχαν τὰ κατσίκια
τους στὸ χωριό, στὸν τσάρκο, ἀλλὰ ποῦ νὰ τὲς ἀρμέξῃ κανεὶς! Κι' ἔτσι ἀποφά-
σισαν νὰ περάσουν τὴ βραδιὰ νηστικοί.

— Μιὰ νύχτα εἶναι... (εἴταν)... θὰ περάσωμε.

Κι' ἔτσι πέρασαν τὴ νύχτα γύρα στὸν ἀναμμένο δέντρο, ὁ ἓνας ἀπὸ τὴ μιὰ
τὴ μεριά, κι' ἡ ἄλλη ἀπὸ τὴν ἄλλη, μὲ τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα πίσω τους, κι' ὅταν
κατὰ τὸ πρωὶ ἄρχισαν νὰ ἀριόνην τὰ σκοτάδια, ἔμασαν τὰ ζωντανὰ καὶ κατέ-
βηκαν στὴ λακκιά. Τὰ κουτσολάκκια εἴχαν σταματήσει, ὁ οὐρανὸς εἴταν λαγᾶρα
— ἂν δὲ θολώσῃ, δὲν ξαστερόνει — κι' ἡ λακκιά εἶχε ξεπέσει. Πέρασαν εὐκόλα
τὸ ρέμα ἀπάνω στὲς πέτρες, ποῦ εἶχε ἀφήσει ἡ καταιγισιὰ, βγήκαν σύνταχα
στὸ χωριὸ καὶ τράβησαν στὸ σπίτι του ὁ καθένας, κι' ἔμαθαν ὅτι εἶχε μάθει
κι' ὅλο τὸ χωριό, ... ὅτι ἡ Στέργαινα γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν κακογλωσσιὰ, ποῦ
θὰ ξενιχτοῦσε ἡ θυγατέρα της ἡ Μάρω στὸ λόγγο μὲ τὸ Γιάννο, παράτησε
τὲς μεγάλες τὲς ιδέες, ποῦχε, καὶ πῆγε νύχτα στὴν Κολιοῦ τὴ Λέταινα καὶ τῆς
ἔδωκε τὸ δαχτυλίδι τῆς ἀρραβώνας, κι' ὅταν ἀπόλυκε ἡ ἐκκλησιὰ, ὅλο τὸ
χωριὸ εὐχήθηκε τὴ Στέργαινα καὶ τὴν Κολιοῦ τὴ Λέταινα νὰ τοὺς ζήσουν
καὶ νὰ τοὺς προκόψουν τ' ἀρραβωνιασμένα καὶ σὰ τίμιά τους τὰ στέφανα μὲ
ὕγεια καὶ χαρά.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἡ Στέργαινα βαστοῦσε ἀκόμα κάποια δυσαρέσκεια, ἀλλ'
ἡ Κολιοῦ ἡ Λέταινα εἴταν ζουρλιὴ ἀπὸ τὴ χαρὰ της κι' ὅλο ἔλεγε:

— Εἴταν ἀπὸ Θεοῦ! Εἴταν ἀπὸ Θεοῦ! καὶ καμάρωνε μιὰ φορὰ τὸ παιδί
της καὶ δέκα τὴ νύφη της.

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

το δὲ μέγαρον
νὸν μὴν νύξαι
μυνησιν,

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 8
Ἐν τῇ Ἑξωτερικῇ Φρ. Δρ. 10

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Πᾶσα αἰτησις ἀπευθύνεται:
Διεύθυνσιν Φωνῆς τῆς ἙΠείρου
Ἀθῆναι

ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Γίνονται δεκταὶ προκαταβολικῶς 15 Σεπτεμβρίου 1904. Ὅφειλουν δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομητὰ νὰ ἀποστελλῶσι καὶ τὴν συνδρομὴν αὐτῶν καὶ νὰ ἀπευθύνωνται δι' ἐπιστολῆς ἢ ταχυδρομικοῦ δελταρίου πρὸς τὸν συντάκτην κ. ΓΕΩΡΓ. Κ. ΠΑΠΑΡΙΝΗ.

Ἡ «Φωνὴ τῆς ἙΠείρου» εἶνε τὸ μόνον Ἑπαιρωτικὸν ὄργανον τὸ ὁποῖον ἀπὸ δέκα τριῶν ἐτῶν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῶν Ἑπαιρωτικῶν ζητημάτων καὶ ὑπὲρ τῶν πανταχοῦ διασπαρμένων Ἑπαιρωτῶν.

Ἡ «Φωνὴ τῆς ἙΠείρου» ἐπὶ τῇ νέῃ ἔτει Π ΦΘΣ, εὐχεταὶ εἰς ἀπαγνῶστα, φίλους καὶ συμπατριώτας, υγιάν, εὐδαιμονίαν καὶ κέρδη ἀφθονα.

ἌΝ ΕἶΝ' ΑΠΟ ΘΕΟΥ...

(Πρωτοχρονιάτικο εἰδύλλιον)

Κάθε πρωί, ἀπὸ τὴν ἡμέρα τ' Ἀν-Δημητρίου, ποῦ ἀρχίζει τὸ μισοχινόπορο, ὡς τὴν ἡμέραν Ἀν-Σαρόντων, ποῦ δίνει τὰ κλειδιά ὁ Χειμῶνας, ἐρχεται τὸ κουκάλογο μὲ τὰ χελιδόνια, ἡ Μάρω ἡ πλειὸ ζηλεμένη τσιούπρα τοῦ χωριοῦ, περνοῦσε μπροστὰ ἀπὸ τὴν πορεὶα τῆς Κολιοῦ τῆς Λέταινας, γνέθοντας ἢ κλώθοντας ἢ πλέχοντας, καὶ ἔχοντας μπροστὰ τῆς καμμιὰ σαρανταρὶα γιδοπρόβατα, ποῦ πῆγαινε πέρα στὸ λόγγο νὰ τὰ βοσκήσῃ ὅλη τὴν ἡμέραν καὶ τὰ γυρίσῃ τὴ νύκτα στὸ σπῖτι τῆς, καὶ ἡ Κολιοῦ ἡ Λέταινα, νοικοκυρὰ πρώτη τοῦ χωριοῦ, ἔβγαινε κάθε πρωί στὴν πορεὶα τοῦ σπῖτι τῆς νὰ καμαρώσῃ τὴ ζηλεμένη Μάρω, ποῦ διάβαινε γνέθοντας ἢ κλώθοντας, ἢ πλέχοντας, καὶ πῆγαινε τὰ γιδοπρόβατά της πέρα στὸ λόγγο νὰ τὰ βοσκήσῃ, καὶ ὅταν ἡ Μάρω σκαρπετοῦσε τὴ ράχη μὲ τὸ κοπαδάκι τῆς, γύριζε ἡ Κολιοῦ ἡ Λέταινα καὶ ἔμπαινε σπῖτι τῆς μὲ τὴν καρδιά γεμάτη ἀγάπη, γεμάτη ἔρωτα γιὰ τὴν ζηλεμένη καὶ τὴν ἐφτάγνωμη Μάρω, ποῦ τὴν ἤθελε νὰ τὴν κἀν τσιούπρα τῆς, ἀγαπημένη νύφη τῆς, στὸν μικρότερό της τὸ γυιό, τὸ Γιάννο τῆς, τὸ λεβεντότερο παιδί τοῦ χωριοῦ, ὅλλὰ δὲν μπορούσε νὰ τὴν καταφέρῃ, γιατί ἡ μάνα τῆς Μάρως, ἡ Στέργαινα, εἶχε πῆγαινε πέρα στὸ λόγγο νὰ τὰ βοσκήσῃ, καὶ ἡ Στέργαινα δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀνέβῃ σὲ μεγαλύτερο σπῖτι, καὶ σὲ μεγαλύτερο χωριό, ὅπου ἡ Μάρω τῆς θὰ φάνταζε πλειότερο καὶ στοὺς γάμους καὶ στὰ πανηγύρια καὶ στοὺς πασκαλινούς χορούς. Καλὸς εἶταν καὶ ὁ Γιάννος τῆς καημένης τῆς Κολιοῦ, ὡμορρο καὶ τίμιος παλληκάρι, ὅλλὰ δὲν εἶχε πολὺ βιό καὶ πολλὴ καταντία, καὶ ἡ θυγατέρα τῆς θὰ καταλάβαινε νὰ ζῇσῃ γιὰ πάντα σ' ἓνα κουτσό χωριὸ μὲ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀνθρώπους, παράμερα ἀπὸ τὸν πολὺν τὸν κόσμον.

Ἔστειλε καὶ δὲν ἔστειλε προξενητᾶδες καὶ προξενήτρες στὴ Στέργαινα, ἔταξε καὶ δὲν ἔταξε γάμματα γιὰ νὰ μporέσουν νὰ γυρίσουν τὸ κεφάλι τῆς Στέργαινας, ὅλλὰ ἡ Στέργαινα δὲν τ' αἰνοῦσε αὐτά... Ἦθελε μεγάλο σπῖτι καὶ μεγάλο χωριὸ γιὰ τὴν θυγατέρα τῆς!

Ολίζονταν ἡ καημένη ἡ Κολιοῦ γιατί δὲ μπορούσε νὰ ζευγαρώσῃ τὸν ἀγαπημένο της τὸ Γιάννο μὲ τὴν πλειὸ ζηλεμένη νύφη τοῦ χω-

ριοῦ, καὶ ὅλων τῶν χωριῶν, ποῦ εἶταν γύρω-γύρω, Ολίζονταν καὶ μαρκίνονταν καὶ ὡς μόνον τῆς παρηγοριᾶ εἶχε νὰ βγαίνει κάθε πρωί στὴ πορεὶα τῆς νὰ βλέπῃ τὴ χιλιόζηλεμένη Μάρω νὰ περνοῖ ἀπὸ μπροστὰ τῆς γνέθοντας ἢ κλώθοντας, ἢ πλέχοντας, μὲ τὰ γιδοπρόβατα μπροστὰ καὶ νὰ πῆγαινε στὸ λόγγο μ' ἓνα μεγάλο ἄρπαγάκι, σὰ βασίλισσα, καὶ γύριζε καὶ ἔμπαινε περίλυπη στὸ σπῖτι τῆς, ἀναστὰνίζοντας, ἔκλεινε τὸ σταυρὸ τῆς μπροστὰ στὸ εἰκόνημα, λέγοντας:

— Ἄν εἶν' ἀπὸ Θεοῦ....

Εἶχε ἀπελπιστῇ ἡ καημένη ἡ Κολιοῦ ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινο μέσο νὰ κατορθώσῃ νὰ γένῃ πεθερὰ τῆς Μάρως, ἔπαψε κάθε προξενιά καὶ τῶμα καὶ ἀπόθεσε ὅλες τὰς ἐλπίδας τῆς στὸν Θεό, καὶ μόνον στὸν Θεό λέγοντας: «Ἄν εἶν' ἀπὸ Θεοῦ θὰ γένην....»

Κάθε φορὰ ποῦ μιλοῦσε μὲ καμμιὰ γειτόνισσά της, ὅλο γιὰ τὴ Μάρω μιλοῦσε καὶ ἔλεγε:

— Ἄς ἔδωκ' ἡ Κυριακὴ τὴ Μάρω μπροστὰ μου τὴν ἡμέραν, νὰ πῆγαινε στὴν Ἑκκλησίαν καὶ ἄς εἶν' ἀπὸ Θεοῦ....

Ολίζονταν καὶ παραολίζονταν ἡ καημένη ἡ Κολιοῦ, ὅλλὰ πλειότερο Ολίζονταν ὁ Γιάννος. Ἡ καρδιά του εἶχε γένει ἄρρανο μέσα στὰ στήθια του, ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς νεαροῦ Μάρως, ποῦ δὲν τὸν ἤθελε ἡ μάνα τῆς γιὰ γαμπρό, γιατί δὲν εἶταν ἀπὸ μεγάλο χωριό, ἀπὸ μεγάλο χωριό, καὶ τὸ χωριὸν ἀπὸ τὸν πόνο του νὰ πᾶρῃ ἓνα σάου...

στὴν αἰτία, ποῦ τὸν μπόδιζαν, νὰ γένῃταίκα τῆς Μάρως τῆς πεντάμορφης τῆς χιλιόζηλεμένης. Θέρισε ὁ πόνος τῆς ἀγάπης του μέσα στὰ στήθια του, γένονταν μεγάλος σὰν τὸν Ὀλυμποῦ μ' ὅλα τὰ κορφοβούνια του, καὶ πνίγονταν, καὶ παροῦσε τὰ βώδια του ζεμένα στὴν ἔσφιξη, ἔτρεχε, σὰ ζαρκάδι, ἀπὸ ράχη σὲ ράχη μὲ τὸ ντουφέκι στὸ χέρι, σὰν κατὶ νάχε χάσει, ἔτρεχε, ἔτρεχε, καὶ διάβαινε ἀπὸ τὸν λόγγο, ποῦ φύλαγε ἡ Μάρω τὰ γιδοπρόβατά της, καθισμένη σὲ κανένα βράχο, ἢ σὲ κανένα ραχούλα, γνέθοντας ἢ κλώθοντας ἢ πλέχοντας, καὶ φιλοτραγουδώντας, καὶ ἔσμιγε ἡ ἀγγελικὴ φωνὴ τῆς μὲ τὰ κυπροκούδουνα τοῦ κοπαδιοῦ, καὶ μὲ τὰ κελαρέματα τῶν ρεματαριῶν, πῶτρεχαν ἀνάμεσα στὴ λαγκαδιά, καὶ πῆγαινε καὶ γύνονταν κάτω στὴ λαγκαδιά, ποῦ διάβαινε ἓνα ποταμάκι ἡμεροῦ μερὶς, καὶ μὲ πλατόνια στὴς ὄχτες του καὶ χωράφια πλάγιό του. Καὶ πλειότερο Ολίζονταν ὁ καημένος ὁ Γιάννος, ποῦ δὲν μπορούσε νὰ εἰπῇ τὸν πόνο του σὲ κανένα, οὔτε σὲ φίλους του, οὔτε σ' ἀδελφοὺς ἀδελφὰς του, οὔτε καὶ σ' αὐτὴ τὴ μάνα του! Κι' ἀκόμα πλειότερο Ολίζονταν, ποῦ ἡ Μάρω δὲ γινώριζε τὸν πόνο του καὶ τὸν καμὸ του, καὶ τὴν ἀγάπην του, τὴν ἀγάπην τοῦ τὴν ἀρετῆς, τὴν ἀρετῆς τὴν τραβᾶ γι' αὐτὴ! Εἶταν ἀδύνατο νὰ τὸ μᾶθῃ ἡ Μάρω αὐτό. Πῶς μποροῦν νὰ μιλήσουν ποτὲ τσιούπρα καὶ παιδί...

Ὁ κόσμος εἶταν ἱκανὸς νὰ τοὺς περάσῃ ἀπὸ δεκατέσσερες (γένεες) εἶταν ἱκανὸς νὰ τοὺς βγάλῃ τ' ἀπὸ τὸν πόνο, νὰ τοὺς καταλάλῃ αἰώνια. Ἄν ἡ Μάρω εἶχε εἰπῇ τὸν πόνο, ποῦ τῶτρωγε τὰ σηκώτια, θὰ μπορούσε νὰ ζαλαρώσῃ λίγο καὶ νὰ τὸν ὑποφέρῃ εὐκολώτερα, ὅλλὰ ὁ τύπος δὲ σηκώνει τέτοια πράγματα, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν θέλει κρυφὴ, θαμμένη μέσα στὰ φύλλα τῆς

καρδιάς. Κι' ἔτσι ἔπρεπε ὁ καημένος ὁ Γιάννος νὰ εἶν' ὑποφέρῃ τὸν πόνο τοῦ κρυφὰ ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον! Ἐπρεπε ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ κόσμου νὰ κρύβῃ τὸν καμὸ τῆς πυρκαϊᾶς, ποῦ ἔβρασκε ἀσπλάχνα μέσα στὰ στήθια του καὶ τοῦ φάρμακνε τὴ ζωὴ, καὶ τοῦ μάρκνε τὰ νειάτα, καὶ ὁ πόνος αὐτὸς καθ' ἡμέραν γένονταν καὶ ἓνα καινούργιο τραγούδι «στὸς κάμπους καὶ στὴς ποταμιές, στὴς ράχες καὶ στὰ λόγια».

Μιὰ μέρα ὁ Γιάννος ροβόλαε τὴ ράχη μὲ τὸ ντουφέκι στὸν ὦμο. Ἐκεῖ κοντὰ ἔβρασκε ἡ Μάρω τὰ γιδοπρόβατά της, καὶ ἅμα τὸν εἶδε νὰ διαβαίνει, ἔκοψε τὸ τραγούδι τῆς. Τότε ὁ Γιάννος ἄρχισε ἓνα καινούργιο τραγούδι, δικό του τραγούδι, ποῦ δὲν εἶχε ἀκουστῇ ὡς τὰ τότε οὔτε τὰ λόγια του, οὔτε ὁ σκοπὸς του:

«Εἶν' ἓνας χρόνος π' ἀγαπῶ μιὰν ὦρα κορασίδα, καὶ δὲ μπορῶ νὰ τῆς τὸ εἰπῶ, νὰ τῆς τὸ μαρτυρήσω, γιατί φοβοῦμαι μὴν τραπῇ καὶ μοῦ βαρυσκακίσῃ. Θέλω καὶ πῶς νὰ τῆς τὸ πῶ; πῶς νὰ τὸ μαρτυρήσω; Νὰ στείλω κῆλο δὲ μιλεῖ, κεράσι δὲν τῆς κρίνει, Νὰ στείλω τὴν ἀγάπην μου σ' ἓνα χρυσὸ ματῆλι, εἶναι φωτιά ἡ ἀγάπην μου καὶ καίνει τὸ ματῆλι. Καὶ χύνεται καταδρομῆς, καὶ ἀνάβει ὁ τόπος ὅλος. Καὶ παίρει τὸ χωριὸ φωτιά καὶ καίγονται τὰ σπῖτια, καὶ καλεῖται καὶ ἡ Ἀγάπην μου....»

Κ' ἔτσι, σέρνοντας τὸ ἡκαιροφικασμένο τραγούδι του, κατὶ τὴν λακκιά, ἀνέβηκε τὸ πλάγι καὶ βγήκε στὸ χωριό.

Τὴν ἄλλη ἡμέραν τὸ τραγούδι τοῦ Γιάννου ἔβρασκε ἡ Μάρω καὶ μαζί μ' αὐτὴ τὸ τραγούδι ὅλο τὸ χωριὸ καὶ ἀπὸ χωριὸ σ' ἄλλο χωριὸ.

— Ποῦ τῶμαθες βλαμῖναι...

Ρώτησε τὸ Γιάννο ἓνας ἀπὸ τοὺς βλάμνδες τοῦ.

— Εἴμουν στὸ ποτάμι καὶ ψάρεμα, καὶ ἐκεῖ πῶρριχνα τὸν πεζόβολό μου στὴς βαθεῖες ὁδοὺς περνοῦσε ἓνας ξενητεμένος Ζαγορίσιος καὶ τὸ τραγουδοῦσε..... Μοῦ ἄρεσε καὶ τῶμαθα στὴ στιγμὴ....

Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Γιάννος μὲ προσποιητὴ ἀπάθεια.

Ἔτσι πέρασε ὁ χειμῶνας ἡ ἀνοιξή, τὸ καλοκαίρι, ὁ χινόπορος, καὶ πῆρε καὶ ὁ ἄλλος ὁ χειμῶνας... ἓνας βροχερὸς χειμῶνας, ποῦ δὲν εἶχε ξαναρθῇ. Ἡ Μάρω πῆγαινε τὸ κοπαδάκι τῆς στὸ λόγγο καὶ ὁ Γιάννος ἔφερε γύρω μὲ τὸ ντουφέκι στὸν ὦμο, κάνοντας τὸν κυνηγό, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ δικαιολογῇ τὸ πέρασμά του ἀπὸ τὸ λόγγο, ποῦ εἶταν ἡ Μάρω. Μεθοῦσε ὅταν περνοῦσε ἀπὸ κοντὰ τῆς καὶ τοῦ φαίνονταν ὅτι μισοκρυβόταν σ' ἀγέρη πώσεργε ἀπάνω τῆς.

Εἶταν ἡ ὑστέρη ἡμέραν τοῦ χρόνου, ἡ παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς. Ἐκεῖνη τὴν ἡμέραν εἶχε βρέξει πολὺ καὶ ἀπὸ τὸ πρωί ὡς τὸ βράδυ ὅλα τὰ γιδοπρόβατα βρίσκονταν κλεισμένα στὰ μαντριά καὶ ἔτρωγαν κλαρί, καὶ μοναχὰ τὸ κοπαδάκι τῆς Μάρως βρίσκονταν στὸ λόγγο. Τὴν εἶχε ξεγελάσει τὸ πρωί ἓνα καμμάτι ξεσυννέφιαστος οὐρανὸς καὶ βγήκε, σὰν ὅλες τῆς ἡμέρες, μὲ τὰ γιδάκια τῆς καὶ μὲ τὰ προβάτια τῆς καὶ τράβηξε γιὰ τὸ λόγγο, ὅλλὰ ποῦ νὰ βροχίσουν τὰ καμμένα τὰ ζωντανά! Ὅλη τὴν ἡμέραν εἶταν τρυπωμένα δῶθε καθεστὲς γροῦσες γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴν βροχή, καὶ ἡ Μάρω δὲν κάθονταν, σὰν ἄλλοτε, φηλὰ στὸν ὡμορρο τὸ βράχο ἢ στὴν ψιλοραχούλα γνέθοντας ἢ κλώθοντας ἢ πλέχοντας καὶ τραγουδώντας, ὅλλὰ στέκονταν κάτω ἀπὸ ἓνα χοντρόκορμος καὶ ἓνα μέγαλο δέντρο μὲ τὴν κλίπη τῆς κατσίουλα γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ

Τὴν
τοῦτο
ἐξομολογῶ
καὶ ἔχον
καὶ ἔχον
καὶ ἔχον
καὶ ἔχον
καὶ ἔχον

ἐνθυμῶ

εἰς αἰῶνα

γίγινε τὴ μεριά κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἡ λαϊκὴ
ἔρχονταν ἀπὸ μακριὰ καὶ χύνονταν, παρκατάτω
στὸ μεγάλο τὸ ποτάμι καὶ καμνίσια φορὰ, ποῦ
κατέβαινε πολὺ, μόνον ἀπὸ τὸ πλεχτὸ γεφύρι
μποροῦσε νὰ περάσῃ κανεὶς παραδωθεῖ.

Λαχτάρησε ἡ Μάρω ὅταν εἶδε τὸ πνίξιμο
γεφυροῦ, ποῦ τῆς ἔκοψε κάθε ἐλπίδα νὰ πᾶν το
βράδυ στὸ χωριό. Ὑπνοκώμενη ἀνάμεσα σὲ τόσα
ρέματα, ποῦ ἀπὸ τὸ τίποτε εἶχαν γίνει καλὴνα
κ' ἕνα ἀδιάβατο ποτάμι, τῆς φαίνονταν ὅτι
ὅλα ἐκεῖνα τὰ ποτάμια ποῦ ἔπεφταν μὲ βουητὸ

объясн
ардо
Сретен

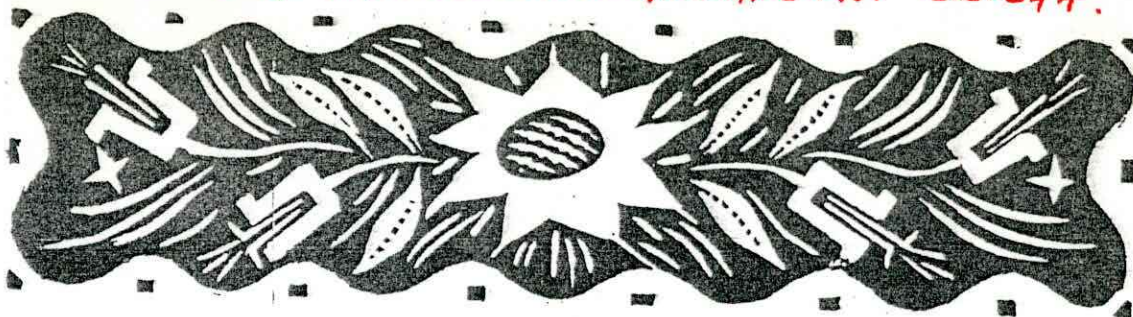
р. Вары

205,

10

Карлусъ Евров

Ἀπορία ὁμοῦς ἀνεξήγητος ἐγένετο ἐν ἡμῖν·

ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ (1862—1937)

ΗΤΑΝ ΑΠΟ ΘΕΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ημέρα του 'Αι-Δημητριοῦ, πού ἀρχίζει τὸ μεσο-
χεινόπωρο, ὡς τὴν ἡμέρα τῶν 'Αι-Σαράντων, πού δίνει τὰ
κλειδιά ὁ Χειμῶνας στὴν "Ανοιξη, κι ἔρχεται τὸ κουκάλογο μὲ
τὸν κοῦκο, καὶ τὰ χελιδόνια μὲ τὲς τρυγόνες, περνοῦσε κάθε
πρωὶ ἢ Χρῦσω, ἢ πλιὸ ζηλεμένη τσιούπρα τοῦ χωριοῦ, μπροστὰ
ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Ρίζαινας, γνέθοντας ἢ πλέχοντας ἢ κλώθοντας,
μὲ καμιά σαρανταριά σπιτιάρικα γιδοπρόβατα μπροστὰ της, πού
τὰ πήγαινε νὰ τὰ βοσκήσῃ ὅλη μέρα πέρα στὸ λόγγο καὶ τὰ
γύριζε τὴ νύχτα στὸ σπίτι της. Κι ἡ Ρίζαινα, πρώτη νοικοκυρὰ
τοῦ χωριοῦ, ἔβγαινε ἐκείνη τὴν ὥρα κάθε πρωὶ στὴν πορτὰ τοῦ
σπιτιοῦ της, γιὰ νὰ καμαρώσῃ τὴ ζηλεμένη Χρῦσω, πού διάβαι-
νε μὲ χαμηλωμένα μάτια, γνέθοντας ἢ πλέχοντας ἢ κλώθοντας,
καὶ πήγαινε τὰ γιδοπρόβατά της πέρα στὸ λόγγο, γιὰ νὰ τὰ
βοσκήσῃ. Κι ὅταν σκαπετοῦσε ἡ Χρῦσω μὲ τὸ κοπαδάκι της,
γύριζε ἡ Ρίζαινα κι ἔμπαινε στὸ σπίτι της μὲ τὴν καρδιά γεμά-
τη ἀγάπη, γεμάτη πόθο, γεμάτη ἔρωτα γιὰ τὴ ζηλεμένη κι ἑ-
φτάγνωμη βοσκοπούλα, πού τὴν ἤθελε νὰ τὴν κἀνῃ τσιούπρα της,
ἀγαπημένη νύφη της, στὸ γιό της τὸ μικρότερο, τὸν Κώστα
της, τὸ λεβεντότερο παιδί τοῦ χωριοῦ, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ
τὰ καταφέρει, γιὰτὶ ἦταν φοροπερήφανη ἢ μάννα τῆς Χρῦσως, ἢ
"Ηλιαίνα, κι ἤθελε νὰ δώκῃ τὴ θυγατέρα της σὲ μεγαλύτερο
χωριό, ὅπου θὰ φαντάζῃ πλιότερο καὶ στὰ πανηγύρια καὶ στοὺς
πασχαλινούς χορούς.

Καλὸς ἦταν κι ὁ Κώστας τῆς καημένης τῆς Ρίζαινας, ὁμορ-
φο καὶ τίμιο παλικάρι, ἀλλὰ δὲν εἶχε πολὺ βιὸς καὶ πολὺ καταν-

τιά, κι ἡ θυγατέρα της θὰ καταδικαζόταν νὰ ζῇ πάντα σ' ἓνα κουτσοχώρι, μὲ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀνθρώπους κάθε μέρα, παράμερα ἀπὸ τὸν πολὺν κόσμο.

Εἶχε στείλει κι εἶχε στείλει προξενητάδες καὶ προξενῆτρες ἡ Ρίζαινα στὴ μάνα τῆς Χρύσως, τὴν Ἡλιαίνα, εἶχε τάξει κι εἶχε τάξει τάματα, γιὰ νὰ γυρίσῃ τὸ κεφάλι της, ἀλλ' αὐτὴ δὲν τ' ἄκουε, ἐπιμένοντας νὰ θέλῃ μεγάλο σπίτι καὶ μεγάλο χωριὸ γιὰ τὴ θυγατέρα της.

Θλιβόταν ἡ καημένη ἡ Ρίζαινα, μὴν μπορώντας νὰ ζευγαρώσῃ τὸν ἀκριβὸ της τὸν Κώστα μὲ τὴ Χρύσω. Θλιβόταν καὶ μαραινόταν, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ κάνῃ νύφη τέτοια μονεβασιά. Κι ὡς μόνη της παρηγοριὰ εἶχε νὰ βγαίνει κάθε πρωὶ στὴν πορτὰ της νὰ βλέπῃ τὴ χλιοπαينهμένη Χρύσω νὰ περνᾷ ἀπὸ μπροστά της, γνέθοντας ἢ πλέχοντας ἢ κλώθοντας, μὲ τὰ γιδοπρόβάτὰ της μπροστὰ καὶ νὰ τὰ πηγαίνει στὸ λόγγο μ' ἓνα μεγαλόπρεπο ἀργοπερπάτημα, σὰ νὰ ἦταν βασίλισσα. Κι ὅταν σκαπετοῦσε ἐκείνη τὴ ράχη, αὐτὴ γύριζε κι ἔμπαινε περίλυπη στὸ σπίτι της, ἀναστενάζοντας, κάνοντας τὸ σταυρὸ της μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα καὶ λέγοντας.

—Σιάσ' τα, Θεέ μου.

Τί μεγάλος πόθος καὶ τί φοβερὸς καημὸς κρυβόταν μέσα σ' αὐτὲς τὲς τέσσερες λέξεις.

Εἶχε ἀπελπιστῇ ἡ καημένη ἡ Ρίζαινα ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινο μέσο νὰ κατορθώσῃ νὰ γένῃ πεθερὰ τῆς Χρύσως, ἔπαψε κάθε προξενιά καὶ κάθε τάμα κι ἀπόθηκε ὅλες της τὲς ἐλπίδες στὸ Θεὸ καὶ μόνο στὸ Θεό, λέγοντας μέσα της :

—Σιάσ' τα, Θεέ μου.

Κάθε φορά, ποὺ μιλοῦσε μὲ καμιὰ γειτόνισσά, της, ὅλο γιὰ τὴ Χρύσω μιλοῦσε, κι ἔλεγε :

—'Ας ἔβανα μιὰ Κυριακὴ τὴ Χρύσω μπροστὰ μου ὡς νύφη μου καὶ νὰ πηγαινα στὴν ἐκκλησιά, κι ἄς πλάνταζα, γυρίζοντας.

Θλιβόταν καὶ παραθλιβόταν ἡ καημένη ἡ Ρίζαινα, ἀλλὰ δὲν πηγαινε πίσω κι ὁ καημένος ὁ Κώστας ! Εἶχε γίνει ἡ καρδιά του ἄργανο μὲς στὰ στήθια του, ἀπὸ τὴν ἀγάπη ποὺ αἰστανόταν γιὰ τὴ νεραϊδόμορφη τὴ Χρύσω, ποὺ δὲν τὸν ἤθελε ἡ μάνα της γιὰ γαμπρό, γιατί δὲν ἦταν ἀπὸ μεγάλο σπίτι κι ἀπὸ μεγάλο χωριό. Κι ἀπάνω στὸν πόνο του τὸρχόταν νὰ πάρῃ ἓνα δαυλὶ καὶ νὰ κάψῃ τὸ σπίτι του καὶ τὸ χωριὸ του, τὰ μόνὰ αἰτία ποὺ τὸν μπόδιζαν νὰ γένῃ ταίρι τῆς Χρύσως τῆς πεντάμορ-

φης, και πολυζηλεμένης. Θέριεue μες στα στήθια του ο πόνος της αγάπης, γενόταν μεγάλος και ψηλός σαν τον "Ολυμπο μ' όλα τα κορφοβούνια του και πνιγόταν από τη στενοχώρια του και παραιτούσε τ' αρίζικα τα πρόβατά του στο λιβάδι και γενόταν άφαντος από μπροστά τους, τρέχοντας σα ζαρκάδι από ράχη σε ράχη με την γκλίτσα στον ώμο, σαν κάτι να είχε χάσει και το γύρευε. "Επειτα έπεφτε καταλακκίς κι ανέβαινε κατάνοχα από το λόγγο, που φύλαγε τα σφαχτά της ή Χρύσω, ως δυο τρία λιθοπέτια τόπο μακριά της, και την έβλεπε να κάθεται σε βράχο ή σε ραχούλα, να γνέθη ή να πλέχη ή να κλώθη σιγοτραγουδώντας και να σμίγη την αγγελική της φωνή με τα κυρροκούδουνα του κοπαδιού της και με τα κελαρύσματα των ρεματαριών, πότερεχαν ανάμεσα στη λογαρια και πήγαιναν και χύνονταν κάτω στη λακκιά, που διάβαινε το ποτάμι ήσυχο ήσυχο με ιτιές και με πλατάνια στις όχτες του και με στενόμακρα χωράφια στα πλάγια του. Και πλιότερο θλιβόταν ο καημένος ο Κώστας που δεν μπορούσε να ξεμυστερευτή τον πόνο του σε κανένα φίλο του ή συγγενή του, ούτε σ' αυτή τη μάνα του. Κι ακόμα πλιότερο θλιβόταν που πήγαινε ο πόνος της αγάπης του ανάτυχα κι άνόκερδα, γιατί δε γνώριζε ή Χρύσω τον καημό του τον άρρητο κι ανείπωτο, και δεν ήξερε τι τραβοῦσε γι' αυτήν, κι ήταν αδύνατο να το μάθη.

Πώς μπορούσαν να μιλήσουν στόμα με στόμα τσιούπρα και παιδί, που παντρολογιόνταν; "Ηταν ικανός ο κόσμος να τους περάση από του σκυλιού τ' άντερο, ήταν ικανός να τους βγάλη τραγούδι και να τους καταλαλήση αιώνια. Νόμιζε πώς, αν μπορούσε να είπη τον πόνο του που τ'ότρωγε τα σκώτια σαν ακοίμητο σαράκι, θα μπορούσε να ξαλαφρώση λίγο, και να υποφέρει, εύκολώτερα. "Αλλά δε σήκωνε τέτοια πράματα εκεί πέρα ο τόπος, και θέλει την αγάπη άειπωτη, άειδωτη, κι ανήγκουστη, τη θέλει κρυφή και θαμμένη μέσα στα φυλλοκάρδια, αλλιώςίκα την αναμάχεται ή καταλαλιά κι ή συκοφαντία. Κι έτσι έπρεπε να υποφέρει ο δύστυχος ο Κώστας τον πόνο της καρδιάς του κρυφα απ' όλον τον κόσμο. "Επρεπε να πνίγη από το φόβο του κόσμου τον καπνό της φωτιάς π'όβoσκε άσπλαχνα μέσα στα σωτικά του και του φαρμάκωνε τη ζωή και του μάραινε τα νιάτα, κι αυτός ο πόνος του γεννοῦσε κάθε μέρα κι ένα τραγούδι, που το τραγουδοῦσε μόνος του απόκοσμα

«στοὺς κάμπους καὶ σιὲς ρεματιές,
σιὲς ράχες καὶ στὰ πλάγια».

Ροβολοῦσε μιὰ μέρα τὴ ράχη... Ἐκεῖ κοντὰ ἔβροσκε κι ἡ Χρύσω τὸ κοπαδάκι τῆς ψιλοτραγουδώντας, κι ἅμα τὸν εἶδε, ἔκοψε τὸ τραγούδι τῆς. Τότε ἄρχισε αὐτὸς ἓνα τραγούδι, δικό του τραγούδι, ποὺ δὲν εἶχε ἀκουστῇ ὡς τὰ τότε, οὔτε ὡς λόγια, οὔτε ὡς σκοπός :

Εἶν' ἓνας χρόνος, π' ἀγαπῶ μιὰν ὦρια κορασίδα,
Καὶ δὲν μπορῶ νὰ τῆς τὸ πῶ, νὰ τῆς τὸ μαρτυρήσω,
Γιατὶ φοβοῦμαι μὴν ντραπῇ καὶ μοῦ βαριοκακιώση.
Θεέ μου ! Καὶ πῶς νὰ τῆς τὸ πῶ ; Πῶς νὰ τὸ μαρτυρήσω ;
Νὰ στείλω μῆλο δὲ μιλεῖ, κεράσι καὶ δὲν κρένει,
Νὰ στείλω τὴν ἀγάπη μου σ' ἓνα χρυσὸ μαντίλι ;
Εἶναι φωτιά ἡ ἀγάπη μου καὶ καίει τὸ μαντίλι,
Καὶ χύνεται κατάδρομα κι ἀνάφτει ὁ κόσμος ὅλος
Καὶ παίρνει τὸ χωριὸ φωτιά καὶ καίγονται τὰ σπίτια,
Καὶ καίγεται κι ἡ Κορασιά, ὅπου γι αὐτὴν πεθαίνω».

Καὶ σέρνοντας ἔτσι τ' αὐτοσκέδιο τραγούδι τοῦ ὁ Κώστας κατέβηκε τὴν πλαγιά, κι ἀνέβηκε τὴν ἀντικρινὴ ράχη καὶ βγῆκε στὸ χωριό.

Τὴν ἄλλη μέρα τραγουδοῦσε ἡ Χρύσω τὸ τραγούδι τοῦ Κώστα ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ καὶ τὴν παράλλη τὸ τραγουδοῦσε ὅλο τὸ χωριὸ ὡς νιόβγαλτο, κι ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ ξαπλώθηκε σ' ὅλη τὴν ἐπαρχία.

*

Ἔτσι πέρασε ὁ χειμώνας κι ἡ ἀνοιξη, τὸ καλοκαίρι κι ὁ χινόπωρος, κι ἦρθε κι ὁ ἄλλος ὁ χειμώνας. Ἦταν ἓνας βροχερὸς χειμώνας ἐκεῖνος ὁ χειμώνας, ποὺ δὲ ματαγενόταν. Τὰ ἴδια ἡ Χρύσω μὲ τὸ παιδάκι τῆς, τὰ ἴδια κι ὁ Κώστας μὲ τὴν ἀγάπη, συναπόκοντα ἀπὸ τὴ Χρύσω. Μεθοῦσε ἀπὸ τὴν ἀγάπη, σὰν περνοῦσε κοντὰ τῆς, καὶ τοῦ φαινόταν ὅτι μοσκοβολοῦσε τ' ἀγέρι, πόσερνε ἀπὸ πάνω τῆς.

Μιὰ μέρα εἶχε βρέξει πολὺ, κι ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ ὅλα τὰ γιδοπρόβατα βρίσκονταν κλεισμένα στὰ μαντριά κι ἔτρωγαν κλαρί, καὶ μονάχα τὸ κοπάδι τῆς Χρύσως βρισκόταν στὸ

λόγγο. Τὴν εἶχε ξεγελάσει τὴ βοσκοπούλα μας ἓνα κομματάκι ἁσύννεφου οὐρανοῦ καὶ βγῆκε σὰν ὅλες τὲς ἄλλες μέρες μὲ τὰ γιδάκια τῆς καὶ τὰ προβατάκια τῆς, καὶ τράβηξε γιὰ τὸ λόγγο, ἀλλὰ ποῦ νὰ τ' ἀφήσῃ ἡ βροχὴ νὰ βοσκήσουν τὰ καημένα τὰ ζωντανά! Ἦταν τρυπωμένα ὅλη τὴν ἡμέρα δῶθε καὶ κεῖθε στὰ κοιλώματα, στὲς κουφάλες, ἢ στὰ γρουσπωτὰ ριζόδεντρα, γιὰ νὰ γλιτώσουν ἀπὸ τὴ βροχή. Καὶ δὲν καθόταν σὰν ἄλλοτε ἡ Χρύσω ἀπάνω στὸν ὁμορφον βράχο, ἢ στὴν ψηλὴ ραχούλα, γνέθοντας ἢ πλέχοντας ἢ κλώθοντας καὶ τραγουδώντας, ἀλλὰ στεκόταν κάτω ἀπὸ μιὰ χοντρόκορμη καὶ πυκνόκλαδη βαλανιδιά, σκεπασμένη μὲ τὴν κάπα-τῆς, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ βραχῇ λιγότερο, κι ἀγνάντευε μ' ἀνησυχία τὲς ρεματαριές, ποὺ χύνονταν κατεβασμένες μὲ πάταγο κι ἔκαναν ἓνα μεγάλο βουητὸ ὁλόγυρα. Νόμιζε κανεῖς ὅτι εἶχε ἀνοίξει ὁ Θεὸς ἐκείνη τὴν ἡμέρα τοὺς καταράχτες τ' οὐρανοῦ καὶ λησμόνησε νὰ τοὺς ματακλείσῃ. Δὲν εἶχε μείνει ρεματιά καὶ κουτσολάκκι, ποὺ νὰ μὴ γιγαντευτῇ καὶ νὰ μὴ γένῃ σωστὸ ποτάμι.

Ὅσο ζύγωνε νὰ νυχτώσῃ, τόσο καὶ σκεφτόταν ἡ Χρύσω πῶς θὰ γύριζε στὸ χωριὸ μ' ἐκείνην τὴν κακοκαιρία. Καὶ δὲν ἦταν ὁ γυρισμὸς στὸ χωριὸ μοναχά, ἀλλὰ τὸ χειρότερο, πῶς νὰ μάσῃ τὰ σφαχτά τῆς, ποὺ ἦταν τρυπωμένα σ' ὅλα τ' ἀπάντια καὶ πῶς νὰ περάσῃ τὰ κουτσολάκκια, καὶ προπάντων τὸ λάκκο, ποὺ ἦταν ἀνάμεσα στὲς δυὸ πλαγιὲς καὶ δεχόταν ὅλα τὰ νερά τους. Ὁ λάκκος, ὑποδιαίρεση τοῦ ποταμοῦ, ἐρχόταν ἀπὸ πολὺ μακριά, καὶ χυνόταν παρακάτω στὸ μεγάλο ποτάμι, κι ἂν τὸ καλοκαίρι δὲν ἔχει σταλιά νερό, τὸ χειμῶνα ὅμως, ὅταν βρέχῃ δυνατὰ καὶ συγκρατητά, γένεται ἀληθινὸ ποτάμι ἀπέραγο.

Ἐκεῖ ποὺ συλλογιζόταν αὐτὰ ἡ Χρύσω, ὅλο καὶ φούσκωνε ὁ λάκκος καὶ κατέβαζε θολὰ νερά μὲ φοβερά τσακίσματα καὶ κυματισμούς. Λίγο λίγο σκεπάστηκαν τὰ μικρὰ τὰ δέντρα, ποὺ ἦταν στοὺς ὄχτους, κι ἄρχισαν νὰ σκεπάζωνται καὶ τὰ μεγάλα, καὶ κάμποσα ἀπ' αὐτὰ ἔσπασαν ἢ ξεριζώθηκαν καὶ παρασύρθηκαν τὸν κατήφορο στὸ ρέμα. Τὸ νερὸ ὅλο κι αὐγατοῦσε, ὅλο κι ἀνέβαινε, καὶ κόντευε νὰ φτάσῃ τὸ ξύλινο γεφύρι, κάποτε κάποτε μάλιστα τῶκρουγαν οἱ κυματισμοὶ τῆς νεροποντῆς. Ἡ Χρύσω ὅμως πάρηγοριόταν μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ νερὸ θ' ἄρχιζε νὰ λιγοστεύῃ κι ἔτσι θὰ γλίτωνε τὸ γεφύρι. Ἀλλὰ χαμένη ἐλπίδα! Τὸ νερὸ ὅλο καὶ αὐγατοῦσε, ὅλο κι ἀνέβαινε. Τώρα ἤρθε ἴσια μὲ τὸ γεφύρι καὶ σὲ μιὰ στιγμή τὸ γεφύρι δὲ φαινόταν

Διηγήματα

καὶ τὰ λείψανά του τραβοῦσαν τὸν κατήφορο γιὰ τὸ μεγάλο ποτάμι !

Λαχτάρησε ἡ Χρύσω, ὅταν εἶδε τὸ πνίξιμο τοῦ γεφυριοῦ, ποὺ τῆς ἔκοψε κάθε ἐλπίδα νὰ γυρίσῃ τὸ βράδυ στὸ χωριό. Βρισκόμενη ἀνάμεσα ἀπὸ τόσα ρέματα, ποὺ εἶχαν γίνει κι ἓνα ἀδιάβαγο ποτάμι τὸ καθένα, ἀπὸ τὸ τίποτε ποὺ ἦταν πρὶν, τῆς φαινόταν ὅτι ὅλα ἐκεῖνα τὰ ρέματα πῶπεφταν μὲ βοητὸ καὶ μὲ θυμὸ στὴ λακκιά τῇ μεγάλῃ, θὰ γένονταν ὅλα ἓνα μεγάλο καὶ φοβερὸ ποτάμι, ποὺ θὰ φούσκωνε ὡς τὴν κορφή τοῦ λόγγου ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ βρισκόταν αὐτὴ μὲ τὸ κοπάδι, κι ὡς τὴν κορφή τοῦ χωριοῦ, ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ τῇ μεριά καὶ θὰ πνιγε ὅλον τὸν κόσμον κι αὐτὴν καὶ τὸ κοπάδι τῆς.

Ἄρχισε νὰ τῆς ζώνῃ δυνατὰ τὴν καρδιά ὁ φόβος σὰ μεγάλο φίδι, καὶ νὰ τρέμῃ σὰν καλάμι, ποὺ τὸ χτυπάει τὸ ρέμα. Τῆς ἦρθε μιὰ στιγμή νὰ ξεφωνίσῃ.

Ἐλπιζε νὰ ἰδῇ καὶ κανέναν νὰ ξεραχίσῃ ἀπὸ τὸ χωριό, τὴ μάνα τῆς, ἢ τὸν πατέρα τῆς, ἢ κανέναν ἀδελφὸ τῆς, ἀλλὰ τοῦ χάκου ! Τὸ χωριὸ φαινόταν ἀπὸ μακριὰ κουκουλωμένο μὲ ἓνα πυκνὸ σύννεφο, σὰ νὰ κοιμόταν παρესτιάς, σκεπασμένο μὲ τὴν τσέργα του. Ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἀκούστηκε ἐκεῖ μιὰ ντουφεκιά. Χάρηκε, ἐνῶ σ' ἄλλη περίσταση μποροῦσε νὰ τρομάξῃ. Σὲ λίγο διάβηκαν μπροστὰ τῆς μὲ γοηγοράδα ἀστραπῆς καμιὰ δεκαριά ἀγριογούρουνα. Καὶ σερόνταν πίσω τους ξέμακρα ἓνα ἄλλο, σὰν ἀγκυλωμένο, κι ἐνῶ τ' ἄλλα ἔπαιρναν δρόμο, αὐτὸ ὅλο κι ἀργοβάδιζε καὶ κοντοστεκόταν, σὰ νὰ μὴ μποροῦσε νὰ σύρῃ τὸ κορμί του. Σὲ λίγο φανίστηκε κι ὁ Κώστας μ' ἓνα ντουφέκι στὰ χέρια, κι ἅμα εἶδε τὸ συρνάμενο γουρουνί, τῷδωκε ἄλλῃ μιὰ ντουφεκιά καὶ τὸ ξάπλωσε καταγῆς.

Βλέποντας ἡ Χρύσω τὸν Κώστα, νόμισε ὅτι εἶδε τὸν ἄγγελον τῆς σωτηρίας τῆς. Καμιὰ φορὰ δὲν τῆς εἶχε φανῇ τόσο ὁμορφος καὶ τόσο λεβέντης· κι ὁ Κώστας, βλέποντας τὴν Χρύσω, νόμισε ὅτι βρέθηκε στὸν Παράδεισον, κι ὅλη ἐκείνη ἡ νεροποντιὰ τοῦ φαινόταν μαγιάτικη δροσιά.

—Ποῦ σ' ἔβγαλε ὁ Θεὸς ἐδῶ;

Ξεφώνισε ἡ Χρύσω, σὰ νὰ ζητοῦσε βοήθεια καὶ παρηγοριά.

—Μὴ φοβᾶσαι ! Μὴ φοβᾶσαι ! τῆς εἶπε ὁ Κώστας προστατευτικά. Ἐγὼ εἶμαι κοντά σου ! Ὑπόθεσα ὅτι θὰ κινδύνευες σήμερα κι ἦρθα νὰ σὲ βοηθήσω !

Τὰ δυὸ ἡφαίστεια σίμωσαν τὸ ἓνα πρὸς τ' ἄλλο. Κώστας

καὶ Χρῦσω βρίσκονταν κοντὰ κοντὰ καὶ δὲν τοὺς χώριζε οὔτε μιὰ ὄργια τόπος, κι ὅμως βρίσκονταν μέρες μακριὰ οἱ ἐλπίδες τοῦ Κώστα, ὅσο πού ἀπαιτοῦσε ἡ Ἡλιaina γιὰ τὴ θυγατέρα της μεγάλο σπίτι καὶ μεγάλο χωριό. Ὅσο γιὰ τὸ μεγάλο σπίτι, δὲν ἀπελπιζόταν. Μποροῦσε νὰ φκιάση. Ἀλλὰ πῶς μποροῦσε νὰ φκιάση μεγάλο τὸ μικρὸ χωριό;

Ὅταν ζύγωσε ὁ Κώστας τὴ Χρῦσω, δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ τὴν κοιτάξῃ στὰ μάτια, ἔτρεμε μέσα ἡ καρδιά του καὶ ξεπετοῦσε σὰ ζωντανὸ ψάρι ἔξω ἀπὸ τὸ γιालό· νόμιζε ὅτι δὲν ἦταν στὰ ξύπνα του κι ὅτι κοιμόταν κι ὄνειρευόταν κι ἔτριβε καὶ ξέτριβε τὰ μάτια του, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν κοιμόταν.

Σύμμασε ἡ ὥρα κι ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ. Τὰ βουητὰ τῶν ρεματιῶν, πού χύνονταν κάτω στὴ λακκιά, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά κι ἀπὸ τὴν ἄλλη, γένονταν δυνατότερα, τὸ χωριὸ δὲ φαινόταν πλιό, καὶ σκότος χύθηκε γύρα γύρα. Ἀπελπισία. Σὲ λίγο ὅμως ὅλη ἡ ράχη τοῦ χωριοῦ γέμισε ἀπὸ φῶτα πού προχωροῦσαν σὰν ἐπίγεια ἀστέρια. Στάθηκαν γιὰ μιὰ στιγμή τὰ φῶτα κι ἀκούστηκαν φωνές.

— Ὡωωωωω Χρῦσωωωωω! Ὡωωωωω Χρῦσωωωωω!

— Ὡωωωωω Κώσταααα! Ὡωωωωω Κώστααα!

Ἦταν τὸ χωριό, πού ἔχε σηκωθῇ σύσσωμο ἀπὸ τὲς παρακαλιές τῶν σπιτιῶν τῆς Χρῦσως καὶ τοῦ Κώστα καὶ προχωροῦσε νὰ κατεβῇ στὴ λακκιά γιὰ νὰ τοὺς περάσῃ.

— Ὡρσεεεεεε!

— Ὡρσεεεεεε!

Ἀπολογήθηκαν ἡ Χρῦσω κι ὁ Κώστας.

— Κατεβᾶτε κάτω νὰ σᾶς περάσωμεεεεεε!

Φώναζε τὸ χωριό.

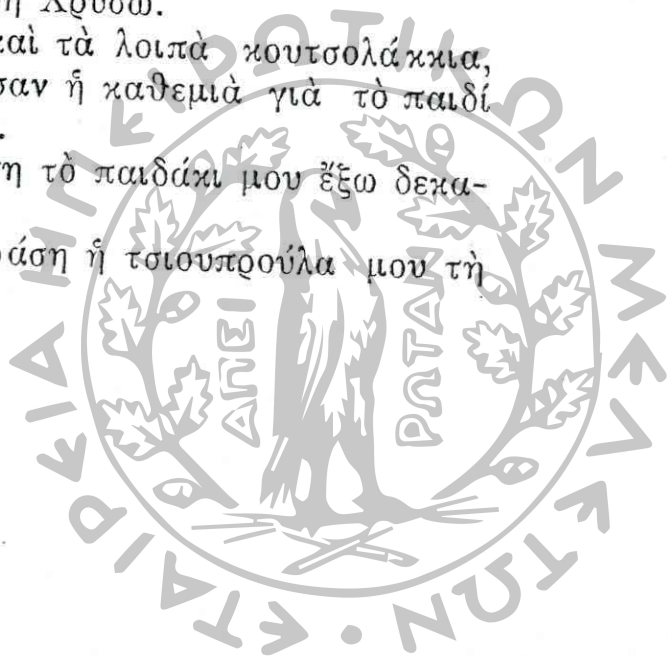
— Γυρίστε πίσω, γιὰτὶ δὲν περνάει πουθενὰ ὁ λάκκος καὶ τὸ γεφύρι πνήκεεεεεε!

Ἀπολογήθηκαν ὁ Κώστας κι ἡ Χρῦσω.

Βοῦιζαν τρομαχτικὰ ὁ λάκκος καὶ τὰ λοιπὰ κουτσολάκκια, κι ἡ Ρίζαινα κι ἡ Ἡλιaina ξεφώνισαν ἡ καθεμιὰ γιὰ τὸ παιδί της κι ἡ ἄλλη γιὰ τὴν τσιούπρα της.

— Χαλασιά μου! πῶς θὰ περάσῃ τὸ παιδάκι μου ἔξω δεκαπέντε ὥρες νύχτα!

— Φουρτούνα μου! πῶς θὰ περάσῃ ἡ τσιουπροῦλα μου τὴ νύχτα ἔξω μὲ τέτοιοι καιροί!

Ἡ Χρύσω ἄρχισε νὰ κλαίῃ κι ὁ Κώστας τὴν παρηγοροῦσε χαρούμενος.

—Μὴ χολιάζης, Χρύσω! Μιὰ νύχτα εἶν' αὐτὴ καὶ θὰ περάσῃ. Δὲ θὰ πάθωμε τίποτε. Νὰ ἦσουν μοναχὴ σου, θὰ ἦταν κακό, ἀλλὰ τώρα ποὺ εἶμαι ἐγὼ κοντά σου, μὴ φοβᾶσαι καθόλου! Ἀνθρώπος δὲν περνάει ποὺ δὲν περνάει ἀπ' ἐδῶ ἀπόψε μὲ τέτοιον καιρό, κι ὅσο γιὰ τὰ ἰσκιώματα ἔχω ἀπανωθιό μου μοσκοθύμιαμα λειτουργημένῳ μεγαλοπεφτιάτικα καὶ τὰ διώχνει. Ἀς γεμίσω ὅμως καὶ τὸ ντουφέκι μου, μὴν τύχη καὶ πέσουν ἀπάνω μας τίποτε λύκοι.

Καὶ στὴ στιγμὴ ἄρχισε νὰ γεμίζῃ στὰ σκοτεινὰ καὶ τὶς δυὸ κάνες τοῦ ντουφεκιοῦ του.

Ἀρχισε νὰ σταματᾷ ἡ βροχὴ, ἀλλὰ τὰ ποτάμια ὕστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ κατεβάζουν πλιότερο, κι ὁ Κώστας ἄρχισε νὰ σκέφτεται γιὰ φωτιά. Ἐβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του τὰ πυριοβολικά του κι ἄρχισε νὰ χτυπᾷ «τσιὰφ τσιὰφ» πεντέξι φορὲς κι ἀναψε τὴν ὕσκα, ἀλλὰ χρειαζόταν καὶ προσάναμμα.

—Θέλομε προσάναμμα, Χρύσω!

Τῆς εἶπε ὁ Κώστας μ' ὅλη τὴν οἰκειότητα ποὺ τὸδινε ἡ ἰδέα ὅτι τῆς ἦταν ὁ μόνος προστάτης της.

—Ἐχει στὴ ρίζα του ὁ δέντρος, τοῦ εἶπε αὐτὴ, μιὰ μικρὴ κουφάλα, κι ἂν δὲ νότισε ἀπὸ τὴ βροχὴ, θ' ἀνάψῃ ἀμέσως. Δός μου ἐμένα τὴν ὕσκα νὰ τὴ βάλω μόνη μου, ποὺ ξέρω τὸ μέρος.

Ἐδωκε τὴν ὕσκα ὁ Κώστας στὴ Χρύσω κι αὐτὴ τὴν ἔβαλε στὴν κουφάλα καὶ δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, κι ἄρχισε νὰ παίρνῃ φωτιά καὶ νὰ φωτίζῃ γύρα γύρα.

Τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα, ἄλλο ἀπὸ τὲς ὀμιλίες τοῦ Κώστα καὶ τῆς Χρύσως, ἄλλο ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς, κι ἄλλο ἀπὸ τὸ σταμάτημα τῆς βροχῆς, βγῆκαν ἀπὸ τὲς κρυψῶνες τους κι ἔτρεξαν κι αὐτὰ γύρω τριγύρω στὸ δέντρο, ποὺ καίγονταν.

Οἱ δυὸ ἀποκλεισμένοι στέγνωσαν τὰ βρεμένα τους τὰ φορέματα, καὶ τὲς μουσκεμένες τους τὲς κάπες, ζεστάθηκαν κι ἐξασφαλίστηκαν ἀπὸ ζέστα, ὅχι μονάχα ὡς τὸ πρωί, ποὺ θὰ ξημέρωνε, ἀλλὰ γιὰ πολλὲς ἄλλες βραδιές, ἂν βαστοῦσε ὁ ἀποκλεισμός ἀπὸ τὸ χωριό τους, γιὰτὶ ἦταν τόσο μεγάλος ὁ δέντρος, ποὺ χρειαζόταν ἀκέρια βδομάδα γιὰ νὰ καῖ πέρα πέρα. Ὑστερα ἀπὸ τὸ στέγνωμα κι ἀπὸ τὴ ζεστασιά, ἄρχισαν νὰ πεινοῦν. Εἶχαν πρόχειρο τὸ σκοτωμένο τ' ἀγριογούρουνο, ἀλλὰ δὲν εἶχαν ψωμί κι ἄλας. Τὸ ψωμί δὲ χρειαζόταν καὶ τόσο πολὺ, ὅσο τ' ἄλας.

Λειπόταν τὸ πλιὸ χρειαζόμενο. Κι ἔτσι τ' ἀποφάσισαν νὰ μείνουν νηστικοί.

—Μιὰ νύχτα εἶναι, εἶπαν, θὰ περάσῃ!

Ἔτσι πέρασαν τὴ νύχτα γύρα στὸν ἀναμμένο δέντρο, ὁ Κώστας ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ κι ἡ Χρύσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, μὲ τὰ γίδια καὶ μὲ τὰ πρόβατα γύρα τους, κι ὅταν ἄρχισαν ν' ἀριώνουν τὰ σκοτάδια, κατὰ τὸ πρωί, ἀποχαιρέτησε τὴ Χρύσω ὁ Κώστας, φορτώθηκε τὸ σκοτωμένο ἀγριογούρουνο καὶ πάει στὸ χωριό. Συναπάντησε στὸ δρόμο τὴν Ἡλιαίνα, ποὺ πηγαινε μὲ ψωμί στὴ Χρύσω καὶ τῆς εἶπε ὅτι πέρασαν πολὺ καλὰ τὴ νύχτα, χωρὶς νὰ κρυώσουν καθόλου, γιὰτ' εἶχαν ἀκέρειον δέντρον πῶ-
καιγε.

*

Τὴν ἴδια μέρα γένηκε τραγούδι στὸ χωριὸ ὁ ἀποκλεισμός τοῦ Κώστα καὶ τῆς Χρύσως ὀλάκερη νυχτιὰ στὸ λόγγο. Καὶ τὸ βράδυ ἡ Ἡλιαίνα ἡ ψωροπερήφανη, ποὺ γύρευε μεγάλο σπίτι καὶ μεγάλο χωριὸ γιὰ τὴ θυγατέρα της, φώναξε τὴ Ρίζαινα καὶ ἄλλαξαν τὰ δαχτυλίδια τῆς ἀρραβώνας τῆς Χρύσως μὲ τὸν Κώστα.

Κι ἡ Ρίζαινα, καμαρώνοντας γιὰ τὴ ζηλεμένη νύφη τῆς καρδιάς της, ἔλεγε:

—Ἦταν ἀπὸ Θεοῦ νὰ γένη κι ἔγινε!

1919

«Διηγήματα τῆς Στάνης», ἐκδ. Γ. Βασιλείου, Ἀθῆναι, 1923

